

Efter flodvågen

– *det första halvåret*

*Rapport från Rådet för stöd och samordning efter
flodvågskatastrofen*

Stockholm 2005

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2005:60

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Omslagsbilder
Fotograf:
Maigneux, Sipa/Scanpix
Sven-Olof Ahlgren/Scanpix
Paul Hansen/Pressens Bild
Ulf Gilford, Röda Korset
Malin Modh, Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen
Ulf Göranson, Länskriminalpolis

Tryckt av Edita Norstedts Tryckeri AB
Stockholm 2005

ISBN 91-38-22382-1
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och Chefen för Försvarsdepartementet Leni Björklund

Regeringen beslutade vid sammanträde den 10 januari 2005 att bemyndiga chefen för Försvarsdepartementet att tillkalla ett nationellt råd som ska verka för samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som drabbats av naturkatastrofen i Asien (dir. 2005:1).

Chefen för Försvarsdepartementet, statsrådet Björklund, förordnade den 10 januari 2005 generaldirektören Kerstin Wigzell att vara ordförande i det nationella rådet för samordning och stöd till drabbade med anledning av naturkatastrofen i Asien (Fö 2005:01). Samma dag förordnades som ledamöter generaldirektören Kjell Asplund, generaldirektören Mats Ekdahl, generaldirektören Ann-Louise Eksborg, generaldirektören Anders Eriksson, generaldirektören Curt Malmborg, generaldirektören Mats Sjöstrand, generaldirektören Per Thulberg och rikspolischefen Stefan Strömberg. Även generaldirektören Christina Salomonson, Statens räddningsverk, och verkställande direktören Håkan Sörman och utredaren Anita Sundin, båda Sveriges Kommuner och Landsting, har deltagit i Rådets arbete.

Som huvudsekreterare i Rådet och kanslichef förordnades den 10 januari 2005 förvaltningschefen Gunnar Holmgren och ämnesrådet Karin Lindgren. De ersattes den 29 mars 2005 av departementsrådet Birgitta Ågren.

Den 10 januari 2005 förordnades som sekreterare koordinatören Kicki Asplund, departementsrådet Hans Bäck, senior rådgivare Birgitta Darrell, departementssekreteraren Ulrika Ehlin, kanslirådet Jan-Erik Lindberg, departementssekreteraren Helena Linde, informationschefen Göran Lindmark, departementssekreteraren Gun-Britt Lundin, säkerhetschefen Jan Mårtensson, departementssekreteraren Carl Skau, kanslirådet Barbro Tegelgård. Den 19 januari 2005 förordnades advokatfiskalen Ann-Katrin Törnqvist som sekreterare. Den 1 februari 2005 förordnades informatören Johan Järnesund och handläggaren Ulf Strandberg som sekreterare. Kanslirådet Ann-Jeanette Eriksson och handläggaren Malin Modh förordnades

som sekreterare den 7 februari 2005. Den 1 mars 2005 förordnades presstalesmannen Stina Wessling som sekreterare. Den 16 mars 2005 förordnades kanslirådet Michael Klåvus och webbredaktören Anna Toss som sekreterare.

Ann-Katrin Törnqvist entledigades den 19 februari 2005 och Göran Lindmark entledigades den 28 februari 2005. Den 31 mars 2005 entledigades Hans Bäck, Jan-Erik Lindberg, Jan Mårtensson och Barbro Tegelgård. Carl Skau entledigades den 30 april 2005 och Helena Linde entledigades den 30 maj 2005.

Som biträdande sekreterare förordnades den 10 januari 2005 kanslisekreteraren Kerstin Sahlin. Den 1 februari 2005 förordnades informatören Oscar Jeria som biträdande sekreterare. Handläggarna Annika Anehäll och Annika Sköld samt f.d. utbildningschefen Margot Blom förordnades som biträdande sekreterare den 1 mars 2005. Den 14 mars 2005 respektive den 5 april 2005 förordnades informatören Görel Hamilton och administratören Ylva Norberg som biträdande sekreterare.

Som expert i kommittén förordnades handläggaren Ulf Strandberg, fältprosten Sten Elmberg och internationella samordnaren Johanna Enberg den 10 januari 2005. Den 1 mars 2005 förordnades informationschefen Göran Lindmark som expert. Ulf Strandberg entledigades som expert den 31 januari 2005.

Rådet överlämnar härmed betänkandet Efter flodvågen – det första halvåret (SOU 2005:60).

Stockholm juni 2005

Kerstin Wigzell

/Birgitta Ågren

Kjell Asplund

Ann-Jeanette Eriksson

Mats Ekdahl

Ann-Louise Eksborg

Anders Eriksson

Curt Malmberg

Mats Sjöstrand

Per Thulberg

Stefan Strömberg

Innehåll

Sammanfattning	9
1 Inledning	15
2 Anhöriga och drabbade	17
2.1 Behov av psykosocialt stöd eller annat stöd samt behov av information	18
Överlevande som saknar eller har mist anhörig	19
Anhöriga till saknade och omkomna	19
Överlevande som upplevt dödshot	20
Överlevande som inte upplevt dödshot.....	20
Övriga överlevande	20
Anhöriga till överlevande	20
Sammanfattning	21
2.2 Barn och ungdomar.....	21
3 Barn- och ungdomsperspektivet	23
4 Rådets arbete	25
4.1 Inledning.....	25
4.2 Rådgivningspanel	25
Frågor till rådgivningspanelen.....	28
Synpunkter från anhöriga och drabbade.....	30
Psykosocialt stöd	30
Information	31
Övrigt	31

4.3	Webb	32
	Webbplatsens uppbyggnad	33
	Redaktionellt innehåll	34
	Webbplatsens struktur	35
	Diskussionsforum och chatt.....	36
	Internt arbete med webbplatsen.....	37
	Policy för länkning och hänvisning.....	37
	Barn och ungdomar	38
	Statistik för antal besökare	38
4.4	Informationsbrev.....	39
4.5	Andra insatser riktade till anhöriga och drabbade.....	40
	Utskick till anhöriga.....	40
	Möten med anhöriga	41
	Andra kontakter	42
4.6	Hur information om Rådets verksamhet spridits	44
	Informationsinsatser	44
	Annonsering	45
	Media	45
5	Samarbete med andra myndigheter	47
5.1	Statliga myndigheter	47
5.2	Kommuner och landsting	48
5.3	Generalkonsulatet	49
5.4	Internationella kontakter.....	50
6	Arbetet med frivilligorganisationerna m.m.	51
6.1	Frivilligorganisationer och trossamfund.....	51
6.2	Volontärer.....	53
7	Insatser av andra statliga myndigheter	57
7.1	Försäkringskassan	57
7.2	Kammarkollegiet	58

7.3	Krisberedskapsmyndigheten	58
7.4	Rikspolisstyrelsen	58
7.5	Statens Räddningsverk.....	59
7.6	Skatteverket.....	60
7.7	Skolverket.....	60
7.8	Socialstyrelsen	61
7.9	Styrelsen för psykologiskt försvar	62
7.10	Generalkonsulatet	62
8	Undersökningar.....	65
8.1	Enkätundersökning av psykosocialt stöd.....	65
8.2	Undersökning av hur hemkomna svenskar som berörts av flodvågskatastrofen i Asien har upplevt samhällets stöd	67
9	Kommuner och landsting	69
9.1	Uppgiften för kommuner och landsting	69
9.2	Kommuner är olika och har olika förutsättningar – landstingen likaså	70
9.3	Samverkan med andra	71
9.4	Behovet av uthålligt stöd	72
9.5	Överförmyndarverksamheten.....	72
10	Erfarenheter så här långt.....	73
11	Verksamhet i höst.....	77

Bilagor

1	Kommittédirektiv.....	81
2	Frågor till rådgivningspanelen de första 20 veckorna	85
3	Undersökning av det psykologiska/psykosociala stöd som erbjudits drabbade och anhöriga efter flodvågskatastrofen	93
4	Undersökning av hur hemkomna svenskar som berörts av flodvågskatastrofen i Asien har upplevt samhällets stöd.....	105
5	Författningsändringar	115
6	Regeringsuppdrag med anknytning till flodvågskatastrofen till och med den 31 maj 2005	119
7	Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen – en analys av verksamhetens inledande skede	125

Sammanfattning

Under våren har Rådet genomfört bl.a. följande aktiviteter

- inrättat en rådgivningspanel
- startat och utvecklat www.rsos.se
- producerat informationsbrev m.m.
- genomfört utskick till anhöriga till saknade och omkomna
- anordnat anhörigmöten
- samarbetat med frivilligorganisationer och trossamfund
- samarbetat med statliga myndigheter samt kommuner och landsting
- genomfört undersökningar bl.a. om det psykosociala stödet

Regeringen inrättade den 10 januari 2005 ett nationellt råd för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen. Enligt direktiven (dir.2005:1) ska Rådet utgöra en funktion dit överlevande och anhöriga kan vända sig för att få vägledning och information. Rådet ska även verka för goda kontakter mellan å ena sidan anhöriga och efterlevande och å andra sidan myndigheterna. Därutöver ska Rådet verka för samordning av information från myndigheter. I direktiven anges också att det behov av stöd och hjälp som barn och unga som drabbats av katastrofen har kräver särskild uppmärksamhet och kompetens. Rådet ska även ha ett nära samarbete med myndigheter, försäkringsbolag, reseföretag, frivilligorganisationer och trossamfund i Sverige.

Enligt direktiven ska rådet senast den 1 juli 2005 lämna en första samlad redovisning av arbetet. I detta betänkande lämnas en redovisning av Rådets arbete under våren. Det är i dag för tidigt att redovisa erfarenheter från arbetet. Dessa kommer att redovisas i en rapport under 2006.

Samhällets stöd till anhöriga och drabbade måste vara uthålligt. Under hösten behöver ytterligare insatser med stöd till anhöriga

och drabbade genomförs. I detta arbete har Rådet en viktig uppgift. Rådets verksamhet bör därför fortsätta under hösten.

Rådets arbete

Under våren har Rådet genomfört flera olika aktiviteter för att underlätta för anhöriga och drabbade av flodvågskatastrofen.

Rådgivningspanel

Rådet har inrättat en rådgivningspanel som besvara frågor från anhöriga och drabbade som ställs via telefon, e-post eller brev. Rådgivningspanelen har under perioden den 17 januari – den 5 juni 2005 svarat på sammanlagt 1 133 frågor.

www.rsos.se

Rådet har en webbplats där information finns som är relevant för anhöriga och drabbade. Bland annat finns en avdelning med frågor och svar där Rådet tagit fram över 170 frågor och svar. Det finns även information om arbetet i katastrofområdet och identifieringsarbetet. Rådet har även haft experter som har svarat direkt på barns egna frågor på webbplatsen. Webbplatsen har totalt haft cirka 70 000 besök under perioden den 10 januari – den 31 maj 2005. Under perioden har webbplatsen i genomsnitt haft 496 besök per dag.

Informationsbrev

För att kunna ge direkt riktad information till anhöriga och drabbade ger Rådet ut ett informationsbrev. Informationsbrevet ges ut var 14:e dag eller vid behov. Det har hittills kommit ut vid 8 tillfällen. Det finns möjlighet att prenumerera via e-post eller få en tryckt version hemsänd i brevlådan. Antalet prenumeranter uppgår i dag till cirka 385.

Rådet har under våren gett ut faktablad om god man och dödförklaring.

Informationsbrev och faktablader har laddats ner fram till och med den 31 maj 2005 enligt nedan.

Informationsbrev 1 (2005-03-01) – 3 108 nedladdningar

Informationsbrev 2 (2005-03-22) – 802 nedladdningar

Informationsbrev 3 (2005-04-05) – 455 nedladdningar

Informationsbrev 4 (2005-04-19) – 487 nedladdningar

Informationsbrev 5 (2005-05-04) – 275 nedladdningar

Informationsbrev 6 (2005-05-18) – 1 557 nedladdningar

Faktablad om god man (2005-03-22) – 261 nedladdningar

Faktablad om dödförklaring (2005-04-05) – 153 nedladdningar

Rådet har även genomfört informationsinsatser riktade till media.

Utskick till anhöriga

Rådet har genom Rådets ordförande skickat ett brev till anhöriga till saknade och omkomna. Tillsammans med brevet bifogades det första informationsbrevet från Rådet. Utskicket resulterade i 94 svar genom en förtryckt svarskupong. Dessa personer anmälde sig som prenumeranter på informationsbrevet. 20 svarskort innehöll även frågor inom olika områden, t.ex. samtalsforum och minnesresor.

Rådet har även hjälpt Röda Korset, Rädda Barnen och Referenspunkt Ersta med utskick till familjer som förlorat barn om helgaktiviteter som dessa organisationer arrangerar under sommaren.

Möten med anhöriga

Rådet har under våren hållit flera möten med anhöriga och drabbade. Möten har hållits i Stockholm, Malmö och Göteborg.

Därutöver har Rådet haft fortlöpande kontakter med några föreningar som bildats av anhöriga eller drabbade av flodvågs-katastrofen eller någon annan, bl.a. Föreningen Saknade barn, ViSomFinns, Svenska internationella volontärer (SIV) och Tsunami Victims Aid Initiativ (TVAI).

Samarbete med andra myndigheter

Samarbete har framförallt skett med de myndigheter som är representerade i Rådet. Kontakter har tagits med myndigheter som har särskilda regeringsuppdrag som rör insatser för anhöriga och drabbade. I samarbete med Socialstyrelsen har en intervju-undersökning med tio kommuner genomförts. Tillsammans med Socialstyrelsen planeras en konferens den 7 september 2005 med fokus på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap.

Rådet har fört diskussioner med berörda myndigheter om de författningsändringar som varit nödvändiga till följd av flodvågskatastrofen. På initiativ av regeringen eller berörda myndigheter har under våren flera författningsändringar genomförts.

När det gäller informationen om identifieringsprocessen har Rådet samarbetat med Rättsmedicinalverket, Polisen och Generalkonsulatet kring den information som publicerats på webbplatsen och i informationsbrevet. Under våren har Rådet haft fortlöpande kontakter med UD och Generalkonsulatet i Phuket.

Arbete med frivilligorganisationer och trossamfund

Rådet har under våren haft fortlöpande kontakter med frivilligorganisationer. Möten har även hållits med olika trossamfund.

Undersökningar

Rådet har under våren genomfört dels en enkätundersökning av det psykologiska/psykosociala stöd som erbjudits drabbade och anhöriga efter katastrofen, dels en undersökning av hur hemkomna svenskar som berörts av flodvågskatastrofen i Asien har upplevt samhällets stöd. Den sistnämnda undersökningen genomfördes genom telefonintervjuer med drygt 1 000 personer. Dessa personer har besvarat frågor om hur man upplevt att man fått hjälp av myndigheter och sjukvård, hur hjälpen fungerat för barn, samt inom vilka områden man önskar se en förbättring.

Erfarenheter så här långt

Arbetet under våren har lett till värdefulla erfarenheter. Det har dock gått för kort tid för att idag kunna värdera dessa erfarenheter och dra slutsatser inför framtiden. Verksamheten är fortfarande i en mycket aktiv fas. Rådet har för avsikt att under 2006 redovisa erfarenheterna från verksamheten. Några erfarenheter bör dock lyftas fram.

- Samhällets insatser och samordningen mellan myndigheter under våren har i stort sett fungerat väl.
- Enskilda myndigheter har uppmärksammat behov av författningsändringar. De författningsändringar som var nödvändiga har genomförts mycket snabbt.
- Rådet har under våren fört diskussioner om frågan om minnesaktiviteter med regeringen och anhöriga och drabbade. Det är viktigt att det klargörs hur Sverige avser att genomföra minnesaktiviteter. Rådet förväntar sig därför att beslut om minnesaktiviteter fattas inom kort.

1 Inledning

En mycket kraftig jordbävning inträffade utanför Indonesiens kust natten till söndagen den 26 december 2004 svensk tid. Till följd av jordbävningen uppkom en flodvåg (tsunami) som drabbade ett stort område i Asien och därigenom många människor. Framförallt har befolkningen i katastrofområdet drabbats. I delar av katastrofområdet fanns en omfattande svensk turism och många svenska turister drabbades av flodvågen. Antalet saknade eller omkomna svenskar uppgår till 543 personer. Många fler har förlorat en eller flera anhöriga. Det stod tidigt klart att Sverige var ett av de hårdast drabbade länderna i Europa. Katastrofen kan under lång tid framöver antas påverka det svenska samhället. Regeringen beslutade därför att tillsätta ett nationellt råd som ska verka för samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som drabbats av naturkatastrofen i Asien.

Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen inrättades den 10 januari 2005. En av Rådets viktigaste uppgifter är att utgöra en funktion dit överlevande och anhöriga kan vända sig för att få vägledning och information. Rådet ska även verka för goda kontakter mellan å ena sidan anhöriga och efterlevande och å andra sidan myndigheterna. Därutöver ska Rådet verka för samordning av information från myndigheter. I direktiven (dir 2005:1) anges också att det behov av stöd och hjälp som barn och unga som drabbats av katastrofen har kräver särskild uppmärksamhet och kompetens. Rådet ska även ha ett nära samarbete med myndigheter, försäkringsbolag, reseföretag, frivilligorganisationer och trossamfund i Sverige.

Rådet leds av en ordförande, Kerstin Wigzell. I Rådet ingår därutöver rikspolischefen samt generaldirektörerna för Krisberedskapsmyndigheten, Styrelsen för psykologiskt försvar, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Skatteverket, Kammarkollegiet och Skol-

verket. Även representanter för Statens räddningsverk och Sveriges Kommuner och Landsting har deltagit i Rådets arbete.

Till Rådet är knutet ett kansli. Rådets kansli består av tre funktioner, en funktion som ansvarar för vägledning och information, en som ansvarar för utredningar och en som svarar för administration och ledning. Funktionen för vägledning och information har ansvaret för kommunikationen med anhöriga och drabbade. I funktionen ingår en rådgivningspanel, Rådets webbplats samt övriga frågor som rör extern och intern information. Funktionen som ansvarar för utredningar kartlägger bland annat myndigheters åtgärder och författningsändringar. Den tredje funktionen ansvarar för administrativa frågor som ekonomi, personal, planering och juridik.

Nedan följer en redovisning av Rådets arbete under våren och några erfarenheter från verksamheten under våren. En samlad redovisning av erfarenheter från arbetet kommer att redovisas i en rapport under 2006.

Rådet har givit Gunilla Jarlbro i uppdrag att analysera verksamheten under de tre första månaderna. Rapporten En analys av verksamhetens inledande skede täcker verksamhetens tre första månader. I detta betänkande redovisas Rådets verksamhet under de fem första månaderna. Gunilla Jarlbros iakttagelser har påverkat både Rådets verksamhet och denna redovisning.

Rapporten är publicerad på Rådets webbplats och en sammanfattning finns i bilaga 7.

2 Anhöriga och drabbade

Utöver befolkningen i katastrofområdet har många turister och däribland en stor grupp svenskar drabbats av flodvågen. Många har omkommit eller är saknade, ännu fler har förlorat eller saknar en anhörig. Det var även många svenskar som skadades i katastrofen. Med hänsyn till det antal svenska turister som drabbades är Sverige ett av de hårdast drabbade länderna i Europa.

Det finns ingen given definition av vilka som är drabbade av flodvågskatastrofen eller hur många dessa personer är. Antalet saknade och omkomna svenskar uppgår till 543 personer varav 140 är barn under 18 år. Av uppgifter från Rikskriminalpolisen framgår att antalet hemkomna uppgår till drygt 17 000 personer. Därutöver finns den stora gruppen anhöriga till personer som befunnit sig i katastrofområdet. Det är således ett mycket stort antal svenskar som är drabbade eller anhöriga till drabbade av katastrofen.

Mot bakgrund av detta har en viktig uppgift varit att analysera vilka målgrupper som omfattas av Rådets uppdrag och få en uppfattning om vilka behov dessa har. En sådan analys kan utgöra grunden för planeringen av verksamheten både på kort och på lång sikt och är avgörande för vilka insatser Rådet ska genomföra. Under våren har därför ett arbete med en sådan analys inletts. Den har endast delvis legat till grund för Rådets arbete. Rådet kommer dock att fortsätta arbetet med analysen och använda den i planeringen av det fortsatta arbetet.

Gruppen anhöriga och drabbade av flodvågskatastrofen omfattar en mycket stor krets av personer och behoven skiljer sig åt. Åtminstone alla som var i något av de drabbade länderna och som på något sätt berördes av flodvågskatastrofen samt de som vistades i Sverige vid denna tidpunkt och hade en nära anhörig i katastrofområdet är att anse som drabbade. För att få en uppfattning om vilka behov som finns har målgruppen anhöriga och drabbade brutits ner i sex undergrupper. Grupperna redovisas nedan i

fallande ordning vad gäller psykologisk påfrestning eller risken att utveckla allvarlig psykisk ohälsa. Utgångspunkten för bedömningen har varit vad olika personer kan ha upplevt eller utsatts för. Utöver alla som var i något av de drabbade länderna och som på något sätt berördes av flodvågskatastrofen samt de som vistades i Sverige vid denna tidpunkt och hade en anhörig i katastrofområdet finns fler grupper som kan anses som drabbade, t.ex. nära vänner och skolkamrater. Rådet har dock valt att fokusera på den grupp som är mer direkt drabbade av flodvågskatastrofen och då särskilt på den grupp som har mist eller saknar en anhörig.

I arbetet med målgruppsanalysen har Rådet haft hjälp av Eva Håkanson, psykolog, och Abbe Schulman, psykiatriker, båda vid Stockholms läns landsting.

2.1 Behov av psykosocialt stöd eller annat stöd samt behov av information

Alla anhöriga och drabbade har inte samma behov. I analysen har Rådet framförallt undersökt behovet av psykosocialt stöd eller annat stöd samt behovet av information eftersom både psykosocialt stöd och information är viktiga i en krissituation. Utgångspunkten har varit att behovet av stöd och information är beroende av på vilket sätt man är drabbad av flodvågskatastrofen dvs. den psykologiska påfrestning man varit utsatt för eller vilken risk man löper för att utveckla allvarlig psykisk ohälsa måste beaktas.

Behoven förändras med tiden. Rådet har därför gjort en indelning mellan behov som finns inledningsvis eller på kort sikt (första månaden efter katastrofen), behov som finns på medellång sikt (upp till sex månader efter katastrofen) och på lång sikt (efter sex månader och framåt) för att kunna se vilka insatser som behövs över tiden.

För samtliga anhöriga och drabbade är behovet av information inledningsvis stort. För de personer som mist en anhörig eller har en anhörig som är saknad kommer detta behov att öka på medellång sikt medan behovet för övriga grupper successivt kommer att minska.

Överlevande som saknar eller har mist anhörig

En första grupp drabbade är de som befunnit sig i katastrofområdet och har en eller flera saknade nära anhöriga och/eller har förlorat nära anhöriga. I denna grupp finns även personer som själva har skadats. För personer som har saknad eller avliden anhörig kommer behoven på medellångsikt att se annorlunda ut beroende på om den anhörige är identifierad eller inte.

Drabbade med saknad eller avliden anhörig har redan från början behov av psykosocialt stöd. Detta behov kan ligga kvar på en hög nivå på medellång och lång sikt eller till och med att öka. På medellång sikt kommer även ett behov av hjälp med ekonomiska och andra praktiska frågor att växa fram. Detta behov kommer att kvarstå tills den saknade är identifierad och hemkommen för att sedan minska vartefter dessa frågor får en lösning.

För denna grupp är behovet av information inledningsvis stort. Detta behov kommer att öka på medellång sikt.

De som väntar på att få sin saknade anhörige identifierad lever i ovisshet om vad som har hänt vilket påverkar behovet av psykosocialt stöd. Samma sak gäller behovet av information och hjälp med ekonomiska och andra praktiska frågor. Dessa behov kan finnas kvar under lång tid. Den som själv är skadad har inledningsvis behov av somatisk sjukvård. Detta behov kommer att minska med tiden.

Anhöriga till saknade och omkomna

Anhöriga till saknade och/eller avlidna som befann sig i Sverige när flodvågskatastrofen inträffade har inledningsvis ett stort behov av information och psykosocialt stöd. Behovet av psykosocialt stöd kan på medellång och lång sikt öka särskilt om den saknade inte är identifierad. Detsamma gäller behovet av hjälp med ekonomiska och andra praktiska frågor. Behovet av hjälp med ekonomiska och andra praktiska frågor kommer att kvarstå tills den saknade är identifierad och hemkommen för att sedan minska.

Överlevande som upplevt dödshot

Drabbade som överlevt katastrofen och som inte har avlidna eller saknade anhöriga men som har upplevt dödshot har inledningsvis behov av psykosocialt stöd. Behovet av psykosocialt stöd kan på medellång sikt vara stort för att sedan avta under förutsättning att adekvat stöd fås. De som har skadats har inledningsvis behov av somatisk sjukvård.

Överlevande som inte upplevt dödshot

Drabbad är även den som befunnit sig i de värst drabbade områdena och som sett eller upplevt flodvågen, men som inte har mist någon och inte har upplevt dödshot eller är skadad. Dessa personer har inledningsvis ett stort behov av information. På kort och medellång sikt kan det finnas ett behov av hjälp med ekonomiska och andra praktiska frågor.

Övriga överlevande

Personer som befunnit sig i katastrofområdet men inte i de värst drabbade områdena och som vare sig sett eller upplevt flodvågen är också att anse som drabbade. Dessa personer har inledningsvis behov av information. I gruppen kan finnas personer som av en "slump" undgått att drabbas av flodvågen. Dessa kan behöva psykosocialt stöd på kort och medellång sikt.

Anhöriga till överlevande

Drabbade är även de anhöriga som befunnit sig i Sverige eller i något icke katastrofdrabbat land men som haft närstående som var där och överlevt men inte har skadats. Dessa personer har inledningsvis ett behov av information.

Sammanfattning

Av ovanstående framgår att psykosocialt stöd och information är viktigt för anhöriga och drabbade. Detta behov finns kvar för flera av grupperna under lång tid efter katastrofen. Behovet skiljer sig dock mellan grupperna. De som varit utsatt för större psykisk påfrestning har självklart ett större behov av psykosocialt stöd och under längre tid än övriga grupper. Informationsbehovet ser annorlunda ut om man har fått sin saknade anhörige identifierad eller inte. Även innehållet i den information man behöver skiljer sig åt. Har man fått sin anhörige identifierad är behovet av information om ekonomiska och praktiska frågor stort medan den som har en saknad anhörig framförallt behöver information om identifieringsprocessen. Behov av stöd med ekonomiska och andra praktiska frågor finns framförallt under de första sex månaderna. För de som inte fått sin saknade anhörige identifierad kan detta behov finnas kvar under en längre tid.

2.2 Barn och ungdomar

Barn och ungdomar löper större risk än vuxna att utveckla problem på sikt efter en traumatisk upplevelse. Som för vuxna ökar risken med allvarlighetsgraden av den traumatiska händelsen men den större risken innebär inte att alla barn och ungdomar verkligen kommer att få problem. Den allvarligaste risken löper de barn och ungdomar som förlorat hela sin familj, därefter de som förlorat en eller båda föräldrarna i katastrofen eller som i samband med den förlorat föräldrarnas stöd. Barns reaktioner är på ett sätt en spegelbild av föräldrarnas, dvs. orkar dessa uppmärksamma barnets egna behov eller ge barnet stöd, minskar risken för problem också hos barnet.

För familjer som förlorat barn kan föräldrarna, även om båda har överlevt, bli så upptagna av sin egen sorg och andra bekymmer att de inte förmår se till överlevande barns behov. Sådana familjer har särskilt stort behov av stöd både praktiskt och känslomässigt, stöd som ser till både vuxnas och barns behov på kort, medellång och lång sikt. Adekvat och kontinuerlig information och psykosocialt stöd är särskilt viktig för familjer med saknade inte identifierade barn eller för vilka kroppen av barnet kanske aldrig återfinns.

Familjer med saknade barn är en utsatt riskgrupp och kan behöva tillgång till respekt, förståelse och stöd under mycket lång tid.

Barn och ungdomar har samma behov som vuxna av att få veta och förstå vad som hänt och vad de själva eller närstående varit med om. De behöver stöd både omedelbart och över ibland ganska lång tid. De behöver återkommande få bekräftat av vuxna vad som hänt och händer och känna att det är tillåtet att fråga, reagera och samtala om det som hänt och kring de egna upplevelserna. Information behöver vara åldersadekvat och ta hänsyn till barns utvecklingsmässiga mognad och språkförståelse. Barn och unga människor reagerar delvis på samma sätt som vuxna men särskilt de mindre barnen agerar ut mer av sina känslor än pratar om dem och behöver förståelse och stöd för att förstå sina egna och vuxnas känslor och reaktioner på det de varit med om.

För ungdomar, som normalt håller på att frigöra sig från sina föräldrar under tonårstiden, kan förlusten av föräldrar och eller syskon bli extra problematisk. Konflikten mellan självständighet och beroende kan göra att de avvisar den hjälp de erbjuds samtidigt som de i praktiken behöver mycket stöd. I det längre perspektivet kan därför information och stöd i grupp med andra ungdomar fungera väl och underlätta för dem att våga släppa fram sina upplevelser, tankar och känslor.

3 Barn- och ungdomsperspektivet

I direktivet för Rådet anges att det behov av stöd och hjälp som barn och unga som drabbats av katastrofen har kräver särskild uppmärksamhet och kompetens. Vidare anges att Rådet bör knyta till sig referenspersoner och därvid beakta barns och ungas särskilda behov.

Frågan om barns och ungas behov är ett område som kan hantteras antingen inom ramen för en särskild arbetsgrupp eller som en tvärssektoriell fråga. Fördelen med det sistnämnda är att varje expert inom sitt område då kan beakta barn- och ungdomsperspektivet med hänsyn taget till varje områdes särskilda förutsättningar och möjligheter. Detta är också det vedertagna sättet att arbeta med denna typ av frågor. Rådet har därför gjort bedömningen att varje funktion ska göra en analys av barnens och de ungas behov inom respektive område och ska vidta de åtgärder som är påkallade. Åtgärderna sammanställs och rapporteras till samordnare på Rådets kansli. I denna rapport redovisas åtgärderna under respektive avsnitt.

Till verksamhetsdelarna kan knytas referenspersoner med kompetensprofil som lämpar sig för det aktuella ansvarsområdet. Olika barnexperter kan därmed vara aktuella för de olika funktionerna, men sambruk av en och samma expert kan ske i den mån expertens kompetensprofil medger detta. Rådet har knutit till sig såväl barnpsykologisk expertis som juridisk expertis inom barn- och familjerättsområdet.

4 Rådets arbete

4.1 Inledning

Som framgår ovan inrättades Rådet den 10 januari 2005. Situationen i början av januari medförde att det var viktigt att stödet till anhöriga och drabbade kom igång snabbt. Planeringen av verksamheten påbörjades därför innan beslut om Rådet fattades. Behov av jurister, utredare och personer med fackkompetens från olika myndigheter kunde förutses. Det var viktigt att det i organisationen fanns personer med en god bild av olika myndigheters ansvarsområden för att kunna möta de drabbades behov. Därutöver behövdes ett antal kriskommunikatörer med kunskap och erfarenhet av hur samhället bäst kommunicerar vid en kris.

Regeringskansliet tog kontakt med olika myndigheter för att knyta till sig behövlig kompetens. De myndigheter som blev kontaktade var Krisberedskapsmyndigheten, Styrelsen för psykologiskt försvar, Försäkringskassan, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen samt Försvarsmaktens krisorganisation. Därutöver skedde viss rekrytering internt inom Regeringskansliet. Samtliga myndigheter var positiva till att bidra med kompetens. Detta medförde att det fanns en organisation på plats och att verksamheten kunde sättas igång samma dag som Rådet inrättades, dvs. den 10 januari 2005.

Nedan följer en redogörelse av hur verksamheten har byggts upp och hur arbetet bedrivits under våren 2005.

4.2 Rådgivningspanel

I Rådets uppdrag ingår att inrätta en funktion med uppgift att underlätta kontakterna mellan myndigheterna och anhöriga och drabbade. Det var därför en prioriterad uppgift att organisera en rådgivningspanel dit anhöriga och drabbade kunde vända sig. Från det att katastrofen inträffade kom ett stort antal telefonsamtal till

olika myndigheter, framförallt Utrikesdepartementet (UD). En uppgift för rådgivningspanelen blev därför att möta den förväntade mängden samtal från anhöriga och drabbade. Rådgivningspanelen skulle även besvara frågor som kom in via e-post och brev.

Vid den här tidpunkten var det svårt att på ett rimligt sätt bedöma vilken omfattning samtal från anhöriga och drabbade kunde få. Den 10 januari var det fortfarande många som ringde till UD. Dessa samtal handlade främst om förfrågningar om anhöriga som antingen var hemkomna eller saknade. Eftersom Rådets rådgivningspanel inte var tänkt att hantera dessa frågor utan att underlätta kontakterna mellan myndigheterna och anhöriga och drabbade var det svårt att dra någon säker slutsats om vilka frågor som skulle ställas till rådgivningspanelen.

I inledningsskedet gjordes bedömningen att ett tjugotal personer behövdes för att arbetet med stödet till anhöriga och drabbade skulle fungera på ett tillfredställande sätt. För att knyta till sig personer med lämplig kompetens för detta arbete kontaktades relevanta myndigheter, vilket resulterade i att 22 personer från olika myndigheter knöts till Rådet. Dessa personer kom från Försäkringskassan, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Krisberedskapsmyndigheten, Regeringskansliet och Polisen. Även sex präster som är knutna till Försvarmaktens krisorganisation knöts till Rådet. Rådet lånade in dessa personer från de olika myndigheterna.

Målsättningen för rådgivningspanelen var att den enskilde skulle lotsas rätt till olika funktioner vid statliga och kommunala myndigheter dvs. panelen skulle fungera som en vägvisare för enskilda. De enskilda skulle även kunna ges vägledning och information om t.ex. försäkringsbolag, reseföretag, frivilligorganisationer och trossamfund.

För att kunna utföra uppgiften på ett professionellt sätt byggdes ett kunskapsunderlag upp. Under den första veckan gjordes en grundlig genomgång av samtliga aktuella myndigheters webbplatser för att inhämta information som kunde vara relevant. Försäkringskassan, Skatteverket och Polisen lämnade även in informationsmaterial. Materialet delades in i olika ämnesområden. Även myndigheternas utpekade experter eller kontaktpersoner bidrog till att kunskapsunderlaget blev så komplett och relevant som möjligt.

För att förbereda personalen i rådgivningspanelen på lämpligt sätt genomfördes en utbildning där olika myndighetsrepresentanter från bl.a. Skatteverket och Försäkringskassan gick igenom det som

inom respektive ansvarsområde just då var relevant för anhöriga och drabbade. Utbildningen innehöll även inslag av kriskommunikation, trovärdighet och hur hantera svåra samtal. Denna utbildning genomfördes den 14 och 17 januari. Tack vare att det var en helg emellan fanns det möjlighet för de inlånade personerna att känna efter om arbetet i rådgivningspanelen var en uppgift som de kunde tänka sig och känna sig bekväma med.

För att tillgängligheten till stöd och vägledning skulle vara så stor som möjligt bestämdes att rådgivningspanelen skulle vara bemannad kl. 08.00–20.00. Under andra tider togs samtalen emot av en mottagningscentral, där den enskilde kunde lämna kontaktuppgifter och senare bli uppringd.

Det var svårt att förutspå hur många samtalen skulle bli. För att garantera en tillräcklig bemanning bestämdes att det var lämpligt med fem personer per pass. Varje dag indelades i två pass, kl. 08.00–14.00 samt kl. 14.00–20.00. Personerna som arbetade i rådgivningspanelen arbetade inledningsvis två till tre pass per vecka.

Den 18 januari öppnades rådgivningspanelen. De första två helgerna var funktionen öppen samma tider som på vardagarna, men eftersom samtalsmängden inte var så stor på helgerna beslutades att inte hålla funktionen öppen på helgerna. Eftersom antalet samtal inte heller i övrigt blev så stort som förväntat och det kom få samtal efter kl. 17.00 ändrades tiderna för bemanning av rådgivningspanelen till kl. 08.00–18.00 fr.o.m. den 24 februari.

Redan efter en vecka fanns relativt tydliga indikationer på vilket stöd som efterfrågades. Behovet visade sig vara något annorlunda än som först varit inriktningen för rådgivningspanelen. Det som efterfrågades var inte en vägvisare som kunde leda den enskilde rätt till myndigheter och andra organisationer. De som ringde hade behov av att få hjälp att lösa sina problem och få direkta svar på sina frågor. Att i detta läge endast agera som vägvisare hade kunnat innebära att Rådet inte blev det stöd anhöriga och drabbade förväntade sig.

Inriktningen på rådgivningspanelens arbete har därför ändrats. Panelen tar idag hand om hela frågeställningen från de enskilda. Om svar inte kan ges direkt ber man att få återkomma. Panelen tar sedan kontakt med relevanta myndigheter, företag, organisationer m.m. för att samla information. Den enskilde kan härigenom ges ett så komplett svar som möjligt.

Förutom att den hjälp som efterfrågades såg annorlunda ut än vad som förutspåts visade det sig snabbt att frågeställningarna var

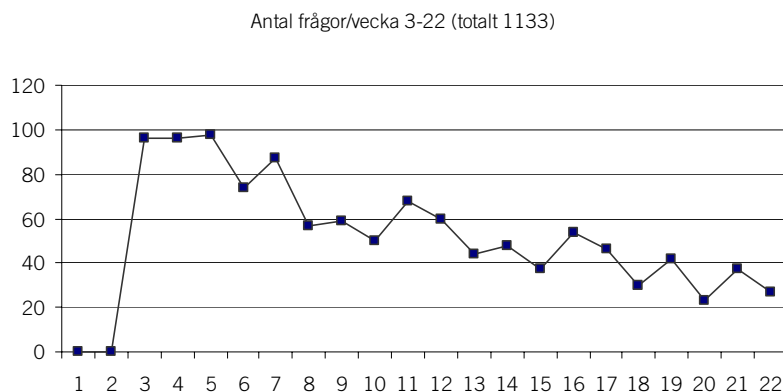
mer omfattande och komplicerade än förväntat. Kunskapskraven på dem som arbetade i rådgivningspanelen blev betydligt högre än väntat. Detta har ställt krav på en mer fast organisation än vad som först var planerat. Inledningsvis var avsikten att olika personer skulle tjänstgöra några pass i veckan. Med hänsyn till att frågeställningarna var mer omfattande och komplicerade än förväntat var detta inte en optimal lösning. Från början av februari fanns istället en fast kärna av personer med erfarenhet som byggdes upp kontinuerligt. Utöver att besvara frågor arbetade dessa personer även med att utveckla kunskapsunderlaget. De arbetade också med att utveckla bryggan mellan rådgivningspanelen och Rådets webbplats. Detta medförde att även webbplatsen utvecklades på ett bra sätt. Utgångspunkten var att samma information skulle kunna fås både på telefon och via webbplatsen.

Fortfarande kräver de frågor som ställs stora utredningsinsatser. Varje samtal innehåller ofta flera frågor av olika karaktär. För att kunna besvara frågorna på ett seriöst och professionellt sätt samt för att effektivt hjälpa anhöriga och drabbade finns det i dag en kärna av kompetenta och professionella personer som på ett bra sätt möter upp de behov som går att identifiera antingen via telefon eller via andra kanaler. Det kan konstateras att antalet telefonsamtal inte har blivit så många som förväntades från början. Frågeställningarna är dock mer komplicerade och kräver större utredningsinsatser än vad Rådet kunde förutse. Rådgivningspanelen har haft kontakt med ungefär 1 000 anhöriga och drabbade genom samtal och olika möten.

I rådgivningspanelen finns beredskap för att möta frågor från barn och unga. Det har dock kommit mycket få frågor från denna grupp.

Frågor till rådgivningspanelen

Under de första 20 veckorna, perioden den 17 januari – den 5 juni 2005, så har rådgivningspanelen svarat på sammanlagt 1 133 frågor som har inkommit via telefon eller via e-post (se bilaga 2).

Sedan mitten av februari har, som ovanstående tabell visar, antalet frågor varit relativt konstant. De flesta frågorna blir föremål för utredningsinsatser som kan ta upp till en dag, ibland längre, att reda ut. Det förekommer även att en och samma person frågar efter flera olika saker.

En analys av de olika frågor som har inkommit under våren visar följande fördelning:

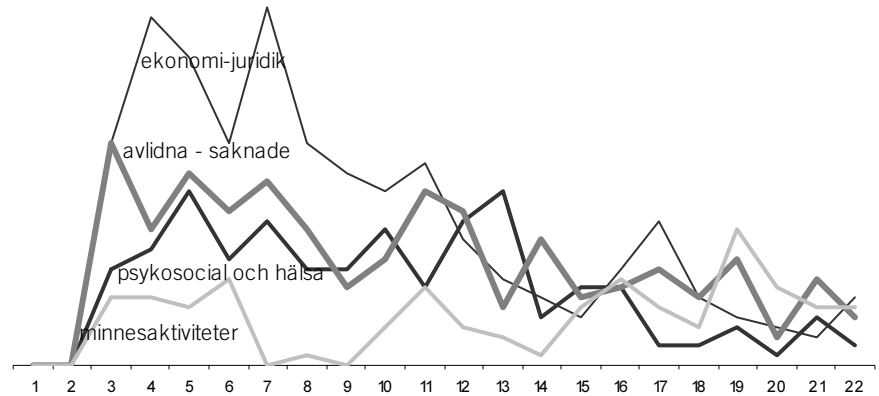
Kategorier frågor

Psykosociala frågor	178	16 %
Ekonomi – juridik	318	28 %
Avlidna – saknade	238	21 %
Minnesaktiviteter	109	10 %
Övriga frågor, blandat	290	25 %
Totalt	1 133	100 %

Frågorna har i viss mån förändrats över tiden. Inledningsvis ville de drabbade ofta ha en medmänniska att prata med, att få en kontakt.

De första praktiska frågorna gjorde sig gällande i slutet av januari då alla fakturor, lönebesked, barnbidrag, m.m. kom. Detta var även en påminnelse om att ingenting var normalt. Det var särskilt de som saknade en eller flera anhöriga som fick stora problem. Vid denna tidpunkt blev frågor av ekonomisk och juridisk karaktär de mest frekventa. I början av februari ökade frågor om

psykosocialt stöd och samtalsgrupper. Även önskemål om att få träffa andra drabbade var vanligt förekommande. Det ställs även många frågor kring identifieringsprocessen. Efter hand följde frågorna ett mönster som avspeglar det skede de flesta drabbade befinner sig i. Detta framgår framförallt av frågorna om ekonomi, juridik och psykosocialt stöd.

Synpunkter från anhöriga och drabbade

I det här avsnittet ges exempel på synpunkter från anhöriga och drabbade, främst vad gäller psykosocialt stöd och information. Resultatet av de enkätundersökningar rådet låtit genomföra redovisas inte här.

Psykosocialt stöd

Drabbade och anhöriga verkar de första veckorna efter hemkomsten till Sverige i stort sett ha fått efterfrågat psykosocialt stöd. Kritik har dock framförts mot att det har varit svårt att få psykosocialt stöd senare, särskilt om man inte använde sig av erbjudet stöd de första veckorna.

Det kan också noteras att vissa drabbade och anhöriga uppfattar olikheter mellan olika kommuner och landsting orättvis, exempelvis avseende vårdavgifterna eftersom några, men långt ifrån alla, landsting beslutade om avgiftsfrihet för drabbade av flodvågen.

Även kostnaderna för vården har varit ett problem. I många fall har de enskilda fått söka privat vård, vilket endast ersätts av ett fåtal försäkringsbolag. Ersättningen är då begränsad till ett visst antal behandlingstillfällen.

Information

Vid kontakt med flera myndigheter har anhöriga och drabbade upplevt att de fått otydlig och ibland motsägelsefull information t.ex. om identifieringsarbetet. Det har även framförts att informationen om vissa regler, framförallt inom socialförsäkringsområdet, skulle kunna vara tydligare. Den upplevda otydligheten har bland annat inneburit att försäkrade blivit besvikna på socialförsäkringens omfattning, som de trott var mer vidsträckt.

Även information om vad som händer med de uppgifter som lämnas till exempelvis polisen har efterfrågats. En vanlig fråga är: "Varför får vi inte veta vad som händer med de fingeravtryck polisen var här och tog?"

Ytterligare information har också önskats om ceremonin på Ärna flygplats.

Övrigt

Vissa har upplevt att myndigheter har hanterat de anhöriga och drabbade för byråkratiskt. De anhöriga och drabbade anser att myndigheten har "gömt sig" bakom regler och inte sett att ärendet handlar om en individ.

En annan synpunkt har varit att Försäkringskassan inte hanterar och beslutar samma typ av ärenden på ett enhetligt sätt.

En vanlig fråga från anhöriga och drabbade är varför de inte blivit kontaktade av någon myndighet.

Många som tagit emot omkomna på Ärna flygplats har uttalat sig mycket positivt om verksamheten där. Även det stöd anhöriga och drabbade har fått i Phuket har varit mycket uppskattat. Det finns dock en oro för att de båda verksamheterna ska förändras och stödet kommer att försvinna eller minska i omfattning.

Frågan om staten kommer att arrangera och stödja minnesaktiviteter, t.ex. återresa till katastrofområdet, är också vanlig. Kritik har framförts mot att regeringen inte tagit ställning i frågan.

Flera av dem som förlorat en nära anhörig har haft problem med att ta hand om den omkomnes eller saknades ekonomi. Framförallt är det många som har frågat hur man ska hantera en saknadsräkningar och Rådet har då hänvisat till möjligheten att begära en god man.

Ett annat vanligt problem som har framförts har varit osäkerheten om hur de kostnader enskilda haft med anledning av katastrofen ska ersättas. Det kan handla om allt från kostnader för hemresa och hemtagning av omkommen till ersättning för försvunnen eller förstörd egendom. Det har upplevts som oklart om och i vilken utsträckning reseföretag, försäkringsbolag eller stat ska ersätta sådana kostnader. I vissa fall har den enskilde fått ekonomisk hjälp från flera håll och i vissa fall inte fått någon hjälp.

4.3 Webb

Krisberedskapsmyndigheten fick 2004 i uppdrag av regeringen att utveckla ett system för samordnad krisinformation, bl.a. ska en nationell krisportal utvecklas. Med anledning av flodvågskatastrofen påbörjade Krisberedskapsmyndigheten den 30 december 2004 ett arbete med inriktning att bygga en nationell krisportal utifrån detta uppdrag. Målsättningen i detta tidiga skede var att skapa en webbplats som kunde fungera som en samlad informationskälla. Under arbetets gång skiftade fokus efterhand mot att erbjuda den framtagna webbplatsen och de tjänster som ingår till Rådet, som för flodvågskatastrofen kom att svara för de frågor som portalen initialt var avsedd att hantera. Att Krisberedskapsmyndigheten så tidigt påbörjade sitt arbete gjorde att Rådet så snabbt kunde lansera en webbplats.

Den första versionen av webbplatsen var tillgänglig för Rådet den 10 januari 2005 och innehöll vid detta tillfälle endast tre sidor med i huvudsak en presentation av Rådets verksamhet och kontaktuppgifter. Version två av webbplatsen lanserades under adressen www.rsos.se den 25 januari.

Webbplatsens uppbyggnad

De val som gjordes inledningsvis för webbplatsen var att basera den på en beprövad teknik och om möjligt använda kända strukturer samt kunskaper om att ta fram och hantera webbplatser. Utifrån dessa idéer gjordes valet att basera den på EPiServer som används som publiceringssystem hos Krisberedskapsmyndigheten. Denna plattform är både känd och har en relativt stor utbredning inom det offentliga Sverige. Detta ger en möjlighet att påbörja ett redaktionellt arbete med personer som är familjära med tekniken.

Kraven på korrekthet på den information som publiceras på webbplatsen är höga. Denna informationskanal ska ha samma vederhäftighet som all annan information från myndigheter. Säkerhetsnivån är därför mycket hög.

Webbplatsen har sedan lanseringen haft en hög teknisk tillgänglighet. Även tillgängligheten på användarnivå är viktig. Webb-sidorna har utformats på ett sådant sätt att de ska ha en god tillgänglighet inte bara för de moderna webbläsarna och normal-användaren. Kraft har lagts på att sidorna ska vara snabba att ladda ner, eftersom det har betydelse för användare med långsamma anslutningar som t.ex. via modem eller mobiltelefon. Ett scenario har varit att besökaren skulle kunna vara någon som befinner sig i Sydostasien och som försöker nå webbplatsen via en långsam förbindelse på sin mobiltelefons webbläsare eller via modem. Det är inte acceptabelt att webbplatsen är överbelastad och svarar långsamt eller att sidorna är för designmässigt avancerade för att inte kunna hämtas snabbt.

På webbplatsen används bilder i begränsad omfattning och färgvalet är diskret. Detta har gjorts för att inte dra fokus från de viktiga frågor som texterna handlar om eller skapa associationer som inte är önskvärda. Webbplatsen har också medvetet tagits fram för att inte likna Regeringskansliets webbplatser så att den inte uppfattas som en informationskanal från regeringen. Det är viktigt att besökaren uppfattar webbplatsen som en stödfunktion för de drabbade.

Den nuvarande webbplatsen informationsmässiga struktur utgår från sju huvudkategorier:

- Frågor och svar
- Få hjälp
- Katastrofområdet
- Kontakta oss

- Infobrev
- Om rådet
- Nyheter

De olika kategorierna hålls samman av förstasidan som länkar till de olika delarna och där det också publiceras notiser, puffar och annat material som upplyser om viktiga och nya delar av webbplatsen.

Redaktionellt innehåll

Rådet har i uppdrag att verka för samordning av myndighetsinformation. Anhörigperspektivet är ledande för verksamheten. Målen för Rådets webbplats är att:

- sortera information utifrån de drabbades perspektiv och inte efter ansvarig myndighets perspektiv,
- förklara vad som sker på ett begripligt sätt med ett empatiskt tilltal. Det har varit viktigt att hitta en balans, att vara uppriktig och samtidigt visa empati, samt
- publicera efterfrågad information utifrån de drabbades behov.

En utgångspunkt har varit att de drabbade inte ska behöva veta vilken myndighet som ansvarar för en viss fråga eller behöva söka information på olika myndigheters webbplatser. Rådets webbplats ska vara den naturliga ingången för dem.

Inledningsvis bestod arbetet i huvudsak av att samla in, kvalitetsgranska och återpublicera information från andra myndigheters och organisationers webbplatser. Principen var att myndigheterna skulle ansvara för informationen inom respektive ansvarsområde. Rådet insåg tidigt att denna princip inte räckte. Myndigheterna utgick inte alltid från de drabbades behov eller var inte tillräckligt snabba att lämna information eller underlag. För att kunna vägleda och informera de drabbade behövde Rådet därför utarbeta redaktionella arbetsmetoder och ha täta kontakter med myndigheter och organisationer för att få aktuell information. Det var först då Rådet kunde kommunicera/vägleda med relevant, aktuell, anpassad, efterfrågad och kvalitetssäkrad information.

Utöver detta har texter som inte faller inom någon myndighets ansvarsområde tagits fram om sorg, olika reaktioner m.m.

För att kunna vägleda och ge svar på komplicerade frågor knöt Rådet ett antal experter till webbplatsen. Dessa hjälper oss att tillsammans med de olika myndigheterna svara på komplexa frågor. En särskild expertpanel har utarbetats för barn och unga (se vidare om Barn och ungdomar nedan).

Ett samordningsmöte med webbredaktörer på de flesta initialt inblandade myndigheterna arrangerades i början av februari. Kontakter har sedan huvudsakligen skötts genom telefon, e-post och genom individuella möten.

Webbplatsens struktur

Inledningsvis bestod det största informationsbehovet av att kunna följa arbetet i katastrofområdet, få svar på olika frågor och information om var man kunde få hjälp av samhällets olika aktörer. I dag finns följande avdelningar på webbplatsen.

Avdelningen *Frågor och svar* är den mest omfattande delen av webbplatsen. Totalt har Rådet tagit fram över 170 frågor och svar. Arbetet bedrivs i nära samverkan med webbredaktionen och rådgivningspanelen samt med berörda myndigheter och experter.

Avdelningen *Arbetet i katastrofområdet* bestod inledningsvis av återpublicerad information från Generalkonsulatets i Phuket webbplats. Informationen har handlat om identifiering av omkomna, sökningsarbetet, hemsändning och krisstödsverksamheten på plats vid Generalkonsulatet. Under februari månad upphörde Generalkonsulatets uppdateringar av sin webbplats. I princip tillkom ingen ny information eller uppdateringar därifrån under mer än en månad. Detta föranledde att Rådet fick ändra strategi för att sprida information om katastrofområdet och identifieringen. Rådet valde att själva ta fram, kvalitetssäkra och publicera information om katastrofområdet och identifieringsprocessen för att publicera på webbplatsen.

I avdelningen *Få hjälp* finns information om all den hjälp som drabbade kan få från myndigheter och kommunen samt uppgifter om olika frivilliga insatser, psykologstöd, juridisk rådgivning m.m. Dessutom finns praktiska tips på hur man hanterar sorg m.m. Det finns också uppgifter om olika aktiviteter och stödgrupper som riktar sig till drabbade.

Avdelningen *Kontakta oss* beskriver Rådets uppgifter och hur drabbade kan kontakta Rådet via telefon och e-post. På kontakt-

sidan kan besökaren förutom att ta del av alla kontaktuppgifter också kommunicera direkt med Rådet genom att fylla i formulärfält på sidan. Genom en knapptryckning når de ifyllda formulären webbredaktionen. Denna sida fungerar som ett komplement till rådgivningspanelen. Webbplatsen har även kompletterats med formulär för prenumeration på Rådets informationsbrev.

Avdelningen *Om rådet* innehåller en kort text om Rådets uppgifter och ledamöter samt kansliets ledning. Här finns även Ordförandens kommentar som uppdateras varje vecka.

I avdelningen *Infobrev* finns de informationsbrev som Rådet har gett ut.

Under avdelningen *Nyheter* publiceras löpande nyheter och Rådets pressmeddelanden.

Under avdelningen *Rättelser/förtydliganden* kan felaktiga uppgifter från press och andra källor snabbt dementeras.

Diskussionsforum och chatt

Rådet har vid flera tillfällen övervägt att starta någon form av diskussionsforum eller chatt för drabbade eftersom vissa av de drabbade uttryckt sådana önskemål. Istället för att själva starta sådana forum har Rådet hittills valt att stödja andra forum som växt fram, exempelvis Referenspunkt Ersta och ViSomFinns. Överväganden har även gjorts ifall Rådet skulle ta fram en kontaktmöjlighet på webben för drabbade. Cancerfonden har t.ex. utvecklat en funktion på sin webbplats där cancerdrabbade kan komma i kontakt med andra cancerdrabbade. Rådet skulle i sådana fall tillhandahålla en funktion för att flodvågsdrabbade skulle kunna komma i kontakt med varandra.

Rådet har valt att inte utveckla en sådan funktion. Motivet är att livslängden för ett forum kan vara mycket längre än vad Rådets verksamhet sträcker sig, och att många av de anhöriga och drabbade kan känna sig friare att kommunicera om deras forum inte ligger på en myndighetsrelaterad webbplats.

Det finns i dag planer att på webbplatsen skapa en plats där drabbade ska kunna få kontakt med andra för att resa tillsammans till Thailand.

Internt arbete med webbplatsen

Webborganisationen består av två webbredaktörer. Inledningsvis fanns ytterligare en webbredaktör. Ett tydligt ansvar har vilat på kansliets handläggare att i egenskap av sidansvariga för ett visst ämnesområde bistå med underlag, kvalitetssäkring och stå för uppdateringar av informationen på webbplatsen.

Ett viktigt arbete för att producera information till webbplatsen har varit att fånga upp de frågor och svar som kommit in och givits av rådgivningspanelen.

Policy för länkning och hänvisning

Tidigt dök förfrågningar upp om att Rådet skulle hänvisa till olika organisationer och initiativ på webbplatsen. Svårigheter uppstod i att bedöma vilka organisationer som har sådan verksamhet som Rådet kunde hänvisa till.

En policy utarbetades för länkning och hänvisning till organisationer och initiativ i rådgivningspanelen eller på vår webbplats. Verksamheten ska direkt vända sig till drabbade efter flodvågs-katastrofen

För mötesplatser gäller:

Rådet hänvisar till alla mötesplatser (fysiska och på internet) som direkt vänder sig till drabbade av flodvågskatastrofen. Organisationen ska själv ha kontaktat Rådet för att komma med i den sammanställning Rådet tillhandahåller på webbplatsen.

På webbplatsen finns tydligt formulerat att Rådet inte har ansvar för att kvalitetsgranska eller värdera de verksamheter som ingår i sammanställningen.

För yrkesutövare gäller:

Rådet hänvisar till branschorganisationer med legitimerade yrkesutövare som tillhandahåller verksamheter för de drabbade, exempelvis Advokatsamfundet och Psykologförbundet. Inga hänvisningar görs till enskilda yrkesutövare.

För insamlingar och minnesfonder gäller:

Rådet hänvisar till organisationer som har ett så kallat 90-konto.

Barn och ungdomar

I Rådets verksamhet ska alltid barn- och ungdomsperspektivet beaktas. I arbetet med webbplatsen har detta skett på olika sätt, bland annat genom att

- Språkgranska alla publicerade texter på webbplatsen så att de ska vara begripliga för både barn och vuxna
- Vara tydliga med var på webbplatsen det finns material som riktar sig särskilt till barn
- Publicera och återge sådan information som är av särskild vikt för barn och deras anhöriga
- Knyta experter till Rådet som svarar direkt på barns egna frågor
- Samarbeta med andra (frivilligorganisationer och privata initiativ) som har barn som målgrupp, exempelvis BRIS, Rädda Barnen och diskussionsforumen Lunarstorm och Playahead
- Informera barn om att Rådet finns, genom kontakter med till exempel Skolverket eller med Lunarstorm, där Rådets ordförande deltog i en mycket välbesökt gästchatt den 11 april 2005.

Statistik för antal besökare

Webbplatsen www.rsos.se har totalt haft 69 917 besök under perioden den 10 januari – den 31 maj 2005. Dessa fördelas på månaderna enligt nedan.

Januari – 3 849 besök

Februari – 15 897 besök

Mars – 19 114 besök

April – 15 943 besök

Maj – 15 114 besök

Under perioden har webbplatsen i genomsnitt haft 496 besök per dag. Flest besök sker på vardagar. Trenden är att antalet besök har ökat fram till mitten av mars för att sedan konsolideras. I samband

med annonsering (31 januari och 28 februari) och utskick från Rådet har antalet besök ökat markant. Denna ökningen av antal besök har bestått under en kortare tid.

De mest besökta sidorna på webbplatsen är de om katastrofområdet, frågor och svar-avdelningen och sidorna med informationsbrevet.

4.4 Informationsbrev

Rådgivningspanelen och Rådets webbplats var de två första kanalerna för stöd och information till anhöriga och drabbade. Båda förutsätter att initiativ tas av den enskilde. Med tiden växte det fram ett behov av ökad tillgänglighet och direkt riktad information till anhöriga och drabbade som kan ges regelbundet. Det finns även ett behov av information som mottagaren inte behöver ta del av direkt utan som finns kvar vid ett senare tillfälle när den enskilde känner sig mogen för detta. Det beslutades därför i februari att ett informationsbrev riktat främst till drabbade och anhöriga skulle ges ut.

Målsättningen med informationsbrevet är att det ska innehålla aktuell information inom relevanta områden och att det ska kunna läsas fristående från den information som publiceras på webben. Förutom att fungera som direktkanal till anhöriga och drabbade används informationsbrevet när Rådets verksamhet presenteras i olika sammanhang.

Informationsbrevet ges ut var 14:e dag eller vid behov. Det har hittills kommit ut vid 8 tillfällen. Det finns möjlighet att prenumerera via e-post eller få en tryckt version hemsänd i brevlådan. För de som så önskar kan informationsbrevets innehåll förmedlas av rådgivningspanelen per telefon. Innehållet präglas av praktisk information till de anhöriga och drabbade. Det gäller t.ex. villkor för olika socialförsäkringar, information om var man kan få psykosocialt stöd, nya lagförslag, hur identifieringsarbetet på plats fortskrider. Ordföranden inleder varje nummer med några personliga reflektioner. Antalet prenumeranter uppgår i dag till cirka 385.

Planering av innehåll inför kommande nummer genomförs av en informationsgrupp. Underlaget hämtas från andra myndigheter och från experter på olika områden. Medarbetare vid kansliet skriver egna texter när det är lämpligt.

I arbetet med informationsbrevet beaktas barn- och ungdomsperspektivet genom att särskild hänsyn tas till att skriva på ett lättbegripligt sätt. Något som också är viktigt att beakta när andra myndigheter levererar textinnehåll.

Informationsbreven och faktabladen har laddats ner fram till och med den 31 maj 2005 enligt nedan.

Informationsbrev 1 (2005-03-01) – 3 108 nedladdningar

Informationsbrev 2 (2005-03-22) – 802 nedladdningar

Informationsbrev 3 (2005-04-05) – 455 nedladdningar

Informationsbrev 4 (2005-04-19) – 487 nedladdningar

Informationsbrev 5 (2005-05-04) – 275 nedladdningar

Informationsbrev 6 (2005-05-18) – 1 557 nedladdningar

Faktablad om god man (2005-03-22) – 261 nedladdningar

Faktablad om dödförklaring (2005-04-05) – 153 nedladdningar

De olika informationsbreven och faktabladen har haft olika lång publiceringstid.

4.5 Andra insatser riktade till anhöriga och drabbade

Utskick till anhöriga

Under de första månaderna efter det att Rådet inrättades fördes diskussioner om hur Rådet skulle nå ut till anhöriga och drabbade. Det fanns signaler från många anhöriga och drabbade att de efterfrågade en kontakt från myndigheter. Diskussionerna gällde om och i så fall hur man skulle kunna närma sig framförallt anhöriga till savnade och omkomna. En utgångspunkt var att man inte borde tränga sig på de anhöriga utan att en viss försiktighet borde iakttas. I slutet av februari beslöts dock att Rådet genom Rådets ordförande skulle skriva till anhöriga till savnade och omkomna. Detta var möjligt eftersom Rikspolisstyrelsens lista över savnade och omkomna vid denna tidpunkt inte längre var sekretessbelagd.

Utgångspunkten för utformningen av brevet var att det dels skulle vara en kontakt från en myndighet, dels skulle innehålla information om Rådets verksamhet. Brevet var en respons på det som efterfrågades av anhöriga och drabbade. Samtidigt fick dessa

information om hur Rådet kan bli kontaktat samt om de olika aktiviteter som Rådet genomför och hade genomfört. Tillsammans med brevet bifogades det första informationsbrevet från Rådet.

Med brevet fanns ett erbjudande att som nära anhörig kunna delta i ett webb-baserat och slutet forum på internet, ViSomFinns. Detta forum har startats och drivs av två drabbade av katastrofen. Utöver erbjudandet förmedlades det lösenord till forumet som de anhöriga behöver för att kunna delta. Lösenordet var unikt för varje mottagare.

Breven adresserades till anhörig till saknad/omkommen person. Namnuppgifter hämtades från Rikspolisstyrelsens officiella lista över saknade och omkomna som då omfattade 544 saknade och omkomna. Brevet skickades omkring den 15 mars. I brevet fanns också en möjlighet att få bli prenumerant på Rådets informationsbrev genom att en svarskupong och svarskuvert skickades med. På svarskupongen fanns en möjlighet att ställa frågor till rådgivningspanelen. Det gick även att ange om man ville bli uppringd.

Utskicket resulterade i 94 svar genom den förtryckta svars-kupongen. Dessa personer anmälde sig som prenumeranter på informationsbrevet. 20 svarskort innehöll även frågor inom olika områden, t.ex. samtalsforum och minnesresor.

Rådet har hjälpt Röda Korset, Rädda Barnen och Referenspunkt Ersta med utskick till familjer som förlorat barn om helgaktiviteter som dessa organisationer arrangerar under sommaren.

Möten med anhöriga

Inledningsvis hade Rådet endast kontakt med anhöriga och drabbade genom rådgivningspanelen. Under våren har det blivit allt tydligare att anhöriga och drabbade vill ha en mer direkt kontakt med myndigheter. Rådet har därför vidgat sitt arbetssätt till att omfatta andra kontakter med anhöriga och drabbade. Eftersom Rådet inte har tillgång till uppgifter om vilka som är anhöriga och drabbade är detta inte oproblematiskt. Med direkt kontakt avses inte uppsökande verksamhet utan att Rådet gör riktade insatser till särskilda grupper.

Den 13 april hölls en första träff med några anhöriga. Med hjälp av Svenska internationella volontärer kom Rådet kontakt med dessa personer. Viktiga frågor som diskuterades var identifieringsprocessen och frågor om ekonomiskt stöd. En viktig framåt-

syftande fråga som togs upp vid det här mötet var det psykosociala stödet. En annan viktig fråga var minnesaktiviteter, t.ex. årsdagen och kollektiv minnesresa med ceremoni.

En slutsats från detta möte var att det fanns ett stort behov av information om framförallt identifieringsprocessen. Därför beslöt Rådet att arrangera ytterligare möten för framförallt de som fortfarande saknar anhöriga. Experter från Polisen (ID-kommissionen och högsta ledningen), representanter från Rättsmedicinalverket, Skatteverket och Räddningsverket deltog i tre möten för anhöriga till saknade i mellersta Sverige. Även anhöriga från norra Sverige bjöds in till ett av dess möten.

TVå ytterligare möten, ett i Malmö för södra Sverige och ett i Göteborg för västra Sverige arrangerades under juni. Mötet i Göteborg anordnades i samverkan med Göteborgs stads kris-samordnare.

Andra kontakter

Rådet har under våren haft kontakt med några föreningar som bildats av anhöriga eller drabbade av flodvågskatastrofen eller någon annan.

Saknade barn

Föreningen saknade barn bildades i maj av nio föräldrar som saknar barn efter flodvågskatastrofen. Syftet med föreningen är att påverka och säkerställa att identifieringsarbetet går så snabbt och effektivt som möjligt samt att informationsflödet till anhöriga förbättras. Sedan föreningen bildades har Rådet haft fortlöpande kontakt med föreningen om framförallt information rörande identifieringsprocessen.

ViSomFinns

ViSomFinns skapades och drivs genom ett slutet forum på Internet. Initiativtagare är en grupp privatpersoner som förlorat en eller flera anhöriga i flodvågskatastrofen. Drabbade har här möjlighet att mötas i ett slutet forum för att diskutera, hjälpa varandra och knyta kontakter. Föreningen fäster stor vikt vid att

detta forum är och skall förbli slutet, vilket innebär att enbart drabbade personer med nära anhöriga skall ges tillträde. Forumet har fått stöd från Rådet genom dels att en inbjudan om deltagande i forumet skickades med i brevet till anhöriga från Rådet, dels med stöd under uppbyggnaden av forumet.

Svenska internationella volontärer (SIV)

SIV är en frivilligorganisation som vill att svenskar i världen ska sträcka ut en hjälpande hand till dem som behöver. Föreningen bildades i Phuket strax efter katastrofen av ett antal volontärer. De vill ta vara på volontärernas kunskaper och erfarenheter från flodvågskatastrofen samt förvalta dessa. De vill också fortsätta fungera som stöd för drabbade av katastrofen hemma samt arbeta aktivt för att den volontära hjälpviljan sprids till medmänniskor i det vardagliga livet. Rådet har haft hjälp av SIV för att komma i kontakt med drabbade samt även haft kontakt i andra frågor som t.ex. minnesaktiviteter på halvårsdagen.

Tsunami Victims Aid Initiativ (TVAI)

Alba Langenskiölds Stiftelse har för att stödja och hjälpa personer drabbade av jordbävningen i Asien startat projektet TVAI. TVAI drivs ideellt och har som mål att stötta och hjälpa personer drabbade direkt eller indirekt av jordbävningsskatastrofen och flodvågen i Asien. Samtliga hjälparbetare är volontärer och arbetar i huvudsak på ideell basis. Från start upprätthölls verksamheten av ett 20-tal frivilliga. Allt eftersom det akuta hjälpbehovet klingar av och andra hjälporganisationer etableras på plats anpassas verksamheten till de aktuella behoven i området. TVAI:s verksamhet bedrivs i nära samarbete med myndigheter och hjälporganisationer på plats. Rådet har framförallt haft kontakt med TVAI på plats i Thailand.

4.6 Hur information om Rådets verksamhet spridits

För att ge stöd till anhöriga och drabbade har det varit viktigt att sprida information om Rådets verksamhet. Flera åtgärder har därför vidtagits under våren i detta syfte. Utöver egna insatser har information om Rådets verksamhet även funnits i media.

Informationsinsatser

För att snabbt komma ut med den mest grundläggande informationen framställdes tidigt ett enkelt informationsblad med kontaktuppgifter. Informationsbladet distribuerades tillsammans med ett följebrev från ordföranden till viktiga vidareinformatörer som kommuner, Skatteverket, Försäkringskassan och till polismyndigheterna. Informationsbladet skickades även till följande frivilligorganisationer; Nationella hjälplinjen, Rädda Barnen, Röda Korset, BRIS, Referenspunkt Ersta och Erica-stiftelsen. Vidare skickades informationsbladet till stadsdelsnämnder i Stockholm, Regeringskansliet och riksdagen samt Generalkonsulatet i Phuket. Informationsbladet spreds även genom ledamöterna i Rådet.

Som komplement producerades affischer med kontaktuppgifter som har spridits inom Regeringskansliet, vid möten på Rådets kansli och via personliga kontakter.

I slutet av januari gjordes ett grupputskick per e-post där Rådets uppgifter presenterades. Mottagare var kommunstyrelsen, kommundirektören, landstingsstyrelsen och landstingsdirektören i respektive kommun eller landsting.

I början av mars följdes detta upp med ytterligare ett utskick via e-post till samma grupp i form av ett brev från ordföranden där det nya informationsbrevet presenterades.

I slutet av maj gjordes ett nytt utskick till landets kommuner via ordinarie post. I utskicket uppmanades respektive kommunkansli att vidarebefordra de informationsbrev som bifogades (nr 5 och nr 6 2005) till aktuella verksamheter i kommunen t.ex. till socialtjänsten, POSOM-grupper, skolor, beredskapssamordnare och överförmyndarverksamheten. Detta utskick följdes upp genom telefonsamtal till samtliga drabbade kommuner.

Annonsering

Rådet har vid flera tillfällen annonserat i dagspressen för att sprida information om verksamheten. Annonskampanjer genomfördes i januari och februari. Målsättningen var att alla i Sverige ska ha en teoretisk chans att se annonsen. Annonseringen var därför rikstäckande. Annonsering i rikstäckande dagspress gjordes den 31 januari och den 27 februari (I vissa tidningar den 28 februari). Banners (webbannonsering) fanns i Dagens Nyheter, Göteborgsposten och Sydsvenska Dagbladet under vecka 5–6 och vecka 10. Banners fanns även på Aftonbladets och Expressens Asien-sidor under vecka 6 och 10. Därutöver finns radannonsering på Google (sökmotor på Internet) från mitten av mars.

Media

Information om Rådets verksamhet sprids även genom media. Medieföretaget Observer har genomfört medieanalyser för perioden januari – maj 2005 på uppdrag av Rådet. Enligt analyserna har information om Rådets verksamhet gått ut i flera rikstäckande medier. Lokala medier i storstadsregionerna Stockholm, Västra Götaland och Skåne har också haft en omfattande rapportering. Möjligheten att få information via media har alltså funnits. Rådets två viktigaste uppgifter; att ge stöd till de drabbade och att uppmärksamma behov av förändringar i lagstiftning och regelverk, har framkommit tydligt i publiciteten. Andra frågor som fått publicitet är minnesresor, identifieringsprocessen, de undersökningar om det psykosocialt stöd och annat som Rådet genomfört.

Intervjuer har genomförts med ordföranden i flera medier. Andra reportage om Rådet har gjorts i Dagens Samhälle och Studio Ett, och journalister från NRC Handelsblad (Holland), TV4, Radio Stockholm och spanska El Periodico har besökt Rådet. I övrigt har rapporteringen varit reaktiv, dvs. Rådet har bemött de frågor som har inkommit från journalister. Frågorna har till allra största delen handlat om rådgivningspanelen, hur många frågor som kommer in och vad de handlar om.

Återkoppling och synpunkter på Rådets arbete har till största delen skett via direktkontakter med drabbade, men media har också varit en viktig informationskälla och informationsförmedlare för Rådet. När synpunkter och kritik framförts i media har detta i flera

fall gett upphov till nya initiativ och/eller förändrade arbetsrutiner eller arbetssätt för Rådet. Ett exempel på detta är mer aktiv och konkret information till de anhöriga om bl.a. identifieringsprocessen. Direkt kontakt har även tagits med drabbade som förekommit i media för att erbjuda stöd.

5 Samarbete med andra myndigheter

En av Rådets huvuduppgifter är att verka för samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som drabbats av naturkatastrofen i Asien. Rådet ska bl.a. verka för goda kontakter mellan å ena sidan anhöriga och efterlevande och å andra sidan myndigheterna. I uppdraget ingår även att ha ett nära samarbete med myndigheter samt att verka för samordning av information från myndigheterna. Rådet ska även ge förslag till de författningsändringar som är nödvändiga mot bakgrund av konsekvenserna av katastrofen för de drabbade.

5.1 Statliga myndigheter

Samarbete har framförallt skett med de myndigheter som är representerade i Rådet. Vid Rådets möten har information om Rådets och myndigheternas verksamhet lämnats. Därutöver har fortlöpande kontakter funnits när frågor uppkommit i rådgivningspanelen. Ett samarbete har funnits kring den information som lagts ut på webbplatsen. Myndigheterna har lämnat underlag till informationsbrevet. Därtill har vissa myndigheter ställt personal till Rådets förfogande.

Kontakter har tagits med myndigheter som har särskilda regeringsuppdrag som rör insatser för anhöriga och drabbade. I samarbete med Socialstyrelsen har en intervjuundersökning med tio kommuner genomförts. Tillsammans med Socialstyrelsen planeras en konferens den 7 september 2005 med fokus på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap. Därutöver har Rådet haft fortlöpande kontakt med Socialstyrelsen i olika frågor. Rådet har även haft kontakt med Skolverket och Myndigheten för skolutveckling.

Rådet har fört diskussioner med berörda myndigheter om de författningsändringar som varit nödvändiga till följd av flodvågs-katastrofen. På initiativ av regeringen eller berörda myndigheter

har under våren flera författningsändringar (se bilaga 5) genomförts. Dessa regeländringar har genomförts mycket snabbt

När det gäller informationen om identifieringsprocessen har Rådet samarbetat med Rättsmedicinalverket och Polisen kring den information som publicerats på webbplatsen och i informationsbrevet. Dessa myndigheter har även deltagit i de anhörigmöten som hållits under maj och juni.

Avsikten var från början att det inom Regeringskansliet skulle finnas en särskild kontaktmannagrupp för frågor kring flodvågen. Denna grupp har dock aldrig bildats. Kontakter har därför tagits direkt med berörda departement i aktuella frågor. Vid generella förfrågningar har dessa riktats till expeditions- och rättscheferna. Under våren har Rådet haft fortlöpande kontakter med UD.

5.2 Kommuner och landsting

En stor andel av de direkt drabbade av flodvågskatastrofen kommer från storstadsregionerna. Katastrofen har trots detta berört hela landet, både på grund av sin omfattning och då anhöriga och drabbade och andra mer indirekt berörda finns också utanför storstäderna. I någon form har därför alla landsting och drygt ett hundratal kommuner berörts av katastrofen.

Kommuners och landstings uppgifter i detta sammanhang finns på ett stort antal områden. Viktiga uppgifter att hantera finns inom kommuners och landstings krisberedskapsorganisation, i landstingens hälso- och sjukvård, inom kommunernas socialtjänst och överförmyndarverksamhet och i skolorna.

Utmärkande för arbetet på den lokala nivån har varit behovet av samverkan mellan olika aktörer. Kommuner, landsting, länsstyrelser, frivilligorganisationer och trossamfund har alla uppgifter i förhållande till enskilda drabbade. Med tanke på de stora regionala skillnaderna i landet är det naturligt att arbetssätt och förutsättningar skiljer sig åt i olika delar av landet och kommuner emellan.

För Rådet har det därför varit en viktig uppgift att samla kunskap om hur den lokala nivån organiserat sitt arbete.

Rådet har följt arbetet på den lokala nivån på flera sätt. Inledningsvis dokumenterades hur kommuner och landsting spred information om sitt krisstöd och mottagande via sina respektive webbplatser. Denna dokumentation följdes därefter upp med ett stort antal direkta kontakter.

I samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting genomfördes i ett tidigt skede en telefonundersökning av hur ett urval kommuner såg på sin uppgift. Ytterligare en intervju-undersökning av kommunsektorn genomfördes tillsammans med Socialstyrelsen under mars och april, då tio utvalda kommuner intervjuades. Undersökningen har särskilt tagit sikte på kommunernas insatser inom socialtjänsten. Sammantalet är intrycket att många kommuner gått långt i sina ansträngningar att ge hjälp och stöd såväl inom socialtjänsten som i skolan och i överförmyndarverksamheten. För att särskilt stödja kommunernas överförmyndarverksamhet har Rådet i samarbete med Sveriges Kommuner och landsting givit ut ett särskilt faktablad om god man.

5.3 Generalkonsulatet

Generalkonsulatet i Phuket inrättades för att bistå drabbade och anhöriga till de omkomna i flodvågskatastrofen. Generalkonsulns huvuduppdrag är att leda de insatser som görs av de i insatsstyrkan ingående aktörerna Räddningsverket, Polisen, ID-kommissionen, Försvarmakten, Röda Korset, Svenska kyrkan och Svenska begravningsentreprenörförbundet.

Generalkonsulatets huvuduppgifter är identifieringsprocessen, hemsändning av omkomna och anhörigstöd. Eftersom både Rådet och Generalkonsulatet har till uppgift att stödja anhöriga gjordes tidigt en ansvarsfördelning enligt vilken Rådet ansvarar för frågor som rör anhöriga i Sverige och Generalkonsulatet för frågor som rör anhöriga som befinner sig i Thailand. Det finns även andra beröringspunkter. En av Rådets huvuduppgifter är att underlätta kontakten mellan enskilda och myndigheter och bistå de drabbade med information. För drabbade som befinner sig i Sverige finns ett stort behov av information om läget och arbetet i katastrofområdet. Generalkonsulatets webbplats är därför en viktig källa för information från aktörerna på plats. Från början avsågs att Rådet och Generalkonsulatet skulle ha en regelbunden löpande kontakt för framförallt informationsutbyte. Ambitionen var att ha en daglig kontakt för att bl.a. uppdatera Rådets webbplats med aktuell information från katastrofområdet. I dag tas kontakt när behov uppkommer.

Varje vecka har insatschefen hos Räddningsverket skickat sin rapport till Rådet. Från och med maj så får Rådet en rapport om hur identifieringsprocessen fortskrider från Generalkonsulatet.

Kansliets personal har under våren besökt Generalkonsulatet för att knyta kontakter och få en bild av katastrofens konsekvenser. För att på bästa sätt ge ett stöd till anhöriga och Sverige har det varit viktigt att få kunskap om det anhängstöd som sker på plats.

5.4 Internationella kontakter

Rådet har under våren haft internationella kontakter inom Rådets ansvarsområde. Bland annat har det skett ett utbyte av erfarenheter efter terrorattacken i USA den 11 september 2001. Rådet har även fört en dialog med de nordiska länderna, Nederländerna och Storbritannien angående frågor om minnesaktiviteter. Rådet har arrangerat ett möte med de nordiska länderna för att utbyta erfarenheter om framförallt minnesresor.

Antalet drabbade och anhöriga i våra nordiska grannländer är färre än i Sverige. Runt 4 000 nordmän befann sig i katastrofområdet. Drygt 80 stycken är omkomna eller saknade. I Norge har det bildats en stödgrupp efter katastrofen, som fått ekonomiskt bistånd från norska staten. Ungefär 2 000 personer från Danmark befann sig i Phuketområdet i Thailand, varav ca 45 stycken är omkomna eller saknade. I Danmark finns det en kontaktperson för varje familj som har en saknad eller omkommen anhörig. Omkring 3 000 personer från Finland befann sig i Thailand och 800 i Sri Lanka. Ungefär 180 personer har omkommit eller är saknade. Finland har efter flodvågskatastrofen inrättat en rådgivningstelefon för juridiska frågor.

Norge, Danmark och Finland har inrättat kommissioner för att undersöka respektive lands arbete med anledning av katastrofen. Norge och Danmark har genomfört statliga finansierade minnesresor till Thailand. Finland har i dag inte planerat någon sådan resa. Norge avser att genomföra ytterligare en sådan resa under hösten.

Rådet avser att i nästa rapport redovisa vad andra länder gjort för att stödja anhöriga och drabbade efter flodvågskatastrofen.

6 Arbetet med frivilligorganisationerna m.m.

I direktivet anges att frivilligorganisationer och volontärer hittills har gjort mycket stora insatser i hjälparbetet. Rådet bör därför pröva hur dessa initiativ fortsatt kan knytas till arbetet med stöd för de drabbade. Rådet skall bl.a. kartlägga befintliga resurser och nära samarbeta med frivilligorganisationer och trossamfund i Sverige.

6.1 Frivilligorganisationer och trossamfund

Rådet har regelbundet möten eller andra kontakter med frivilligorganisationerna. Kontakterna syftar till att följa den verksamhet organisationerna bedriver för de drabbade samt fånga upp synpunkter från organisationerna. Även synpunkter från de drabbade kan kanaliseras till Rådet via frivilligorganisationernas stödgrupper. De organisationer som Rådet främst har kontakt med är Röda Korset, Rädda Barnen, BRIS, Referenspunkt Ersta, Spädbarnsfonden, Vi som förlorat barn, Vimil, Boa, Spes, Febe och Små änglar. Vid ett inledande möte deltog även Nationella Hjälpelinjen.

Flodvågskatastrofen har fått många människor att på olika sätt samlas kring behovet av hjälp till de drabbade. Även i det organiserade hjälparbetet har detta satt spår. Flera av de stora frivilligorganisationerna har på ett helt nytt sätt börjat samverka över organisationsgränser för att optimera stödet till de drabbade. Bland de mindre stödföreningarna diskuteras nya samverkansformer men här har eventuell samverkan ännu inte hunnit utkristalliseras lika tydligt.

Den verksamhet som organisationerna bedriver består i huvudsak av stödgrupper med eller utan professionella ledare, forum och chattfunktioner på internet och mötesplatser. Stödgrupperna är ofta anpassade efter de drabbades erfarenheter t.ex. särskilda grupper för de som förlorat anhörig respektive de som varit i

katastrofområdet men inte förlorat anhörig osv. Särskilda grupper finns för barn och ungdomar både i form av krisbearbetningsgrupper och sorgegrupper.

Utöver möten utbyts erfarenheter via e-post, t.ex. information om vilken typ av sakfrågor som de drabbade är mest fokuserade på för tillfället, antal stödgrupper som är verksamma m.m. Detta erfarenhetsutbyte hanteras av Rådets funktion för anhörigstöd.

Rådet har bistått några frivilligorganisationer med råd och annat samarbete avseende utvecklandet av webbaserat stöd.

Rådet har genomfört ett möte med perspektivet psykosocialt/medmänskligt stöd med trossamfunden. Vid mötet deltog företrädare för Svenska kyrkan, frikyrkorna, muslimerna, buddhisterna, Krisberedskapsmyndigheten och Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund. Ytterligare samfund var inbjudna men valde att inte delta.

Ett möte har hållits med präster i Svenska kyrkan i vilket framförallt de präster som deltagit i hjälpinsatsen i Thailand deltog. Syftet med mötet var att diskutera erfarenheter från hjälpinsatsen. Svenska kyrkan har i dag präster i det katastrofdrabbade området för att möta sökande och sörjande människor. Denna verksamhet kommer att fortsätta under hela 2005.

Rådet planerar att genomföra en enkätundersökning riktad till frivilligorganisationerna och trossamfunden för att kartlägga de insatser som dessa gjort för de drabbade. Detta kan ge en översiktlig bild av vilka initiativ som tas i samhället utan inblandning från myndigheternas sida. Någon kartläggning av ekonomiska resurser hos dessa sammanslutningar kommer inte att göras. Storleken på de ekonomiska resurserna hos frivilligorganisationer är beroende av det syfte som anges vid varje insamling och även av de avgränsningar som givarna eventuellt gör. Detta gör det svårt att dra några generella slutsatser för framtiden om omfattningen av frivilligorganisationernas insatser vid framtida belastningar på samhället. Man kan dock med hög grad av säkerhet säga att frivilligorganisationerna och trossamfunden är betydelsefulla aktörer i krissituationer.

6.2 Volontärer

En annan kategori av frivilligaktörer är volontärerna. Denna grupp gjorde stora insatser på plats i katastrofområdet och har viktiga erfarenheter för framtiden. Deras erfarenheter har i viss mån fångats upp. Ett systematiskt inhämtande av volontärernas erfarenheter görs av två universitet.

Karolinska Institutet genomför i samarbete med Uppsala Universitet studien Lär av volontär. Intervjuer görs med de volontärer som på eget bevåg befann sig i katastrofområdet i Thailand, antingen under direkt hot av vågen eller i närheten men utan direkt hot, under perioden 26–31 december 2004. Den övergripande målsättningen är att klarlägga hur Sverige som land och svenskar som människor kan vara bättre förberedda för framtida krisituationer långt utanför riket. Intervjuerna kommer att analyseras och dokumenteras i både rapporter till myndigheter och i vetenskapliga artiklar.

Många hjälparbetare som reser med en organisation är väl förberedda på de insatser som krävs och har genom organisationen ofta stöd när de kommer tillbaka hem. Dessa organisationer gör regelbundet utvärderingar av sitt och sin personals arbete. Från universitetens sida är man intresserad av att lära av dem som på eget bevåg frivilligt agerade under flodvågskatastrofen. Dessa volontärer har gjort beundransvärda insatser, många utan någon tidigare utbildning eller erfarenhet av hjälparbete i katastrofsituationer. De flesta var turister som råkade vara på plats när flodvågen slog till. Under dramatiska omständigheter har de hjälpt skadade och nödställda samt arbetat som frivilliga bl.a. inom sjukvård och med andra former av stöd till de drabbade.

Syftet är att lära av de erfarenheter som frivilliga utan tidigare kunskaper i katastrofberedskap nu har fått. Genom att sammanfatta och analysera denna kunskap ska framtida svensk katastrofberedskap förbättras.

Några av målsättningarna med studien är att beskriva vilka insatser som volontärerna gjorde före och efter den tidpunkt de drabbade fick hjälp och vård från myndigheter eller från organisationer.

Genom studien ska man även identifiera oväntade aspekter av volontärernas erfarenheter och slutsatser som kan vara av betydelse för framtida katastrofberedskap, som t.ex. nya kommunikations-

och informationsmöjligheter med SMS och förbättrad samordning av frivilliga och yrkesmässiga räddningsinsatser.

Målsättningen med studien är betydligt mer långtgående än vad som redovisas här. För ytterligare upplysningar hänvisas till Karolinska Institutet.

Utrikesdepartementet har tillsammans med Försvarsdepartementet arrangerat ett erfarenhetsseminarium för de volontärer som utförde arbete i katastrofområdet. Mötet var dels ett tillfälle för regeringen att framföra ett tack för de insatser volontärerna gjorde, dels ett inhämtande av erfarenheter och synpunkter. I dialog med berörda statsråd framförde volontärerna kritik och synpunkter i syfte att förbättra organisationen vid nästa katastrof.

Röda Korset har bjudit in volontärer till möten för erfarenhetsutbyte. Målgruppen har varit de volontärer som var verksamma i katastrofområdet men utan koppling till Röda Korsets organisation. Vid ett möte var även Utrikesdepartementet representerat. Ytterligare möten i Röda Korsets regi planeras.

Utöver ovan beskrivna åtgärder har ett antal initiativ tagits där volontärkrafter nyttjats såväl i handfast arbete som i olika stöd- och kontaktverksamheter, även via internet t.ex. medmänskligt stöd hos Lunarstorm, Playahead och andra virtuella mötesplatser. Dessa verksamheter har i viss utsträckning samarbetat med bl.a. präster, psykologer och skolpersonal. Det är inte möjligt att inom ramen för Rådets uppdrag göra en total kartläggning av hur erfarenheterna från sådana insatser tagits till vara. Det finns dock anledning att i detta sammanhang lyfta fram den roll som s.k. communities spelar i unga människors liv. Dessa mötesplatser på internet erbjuder ett oerhört stort kontaktnät som är tillgängligt dygnet runt, något som är av stor vikt för människor i kris med behov av att ”prata av sig”, dela erfarenheter och söka kontakt med människor som har varit med om samma eller likartade händelser. Mötesplatserna på internet kan också vara en plattform för att snabbt nå ut med information till en stor grupp människor. Som ett exempel kan nämnas att Lunarstorm för närvarande når 82 procent av alla ungdomar mellan 12–24 år, totalt ca 1,3 miljoner individer. Mellan 300 000 – 400 000 ungdomar tillbringar igenomsnitt 47 minuter/dag på den mötesplatsen. Sådana frågeställningar som ungdomar tvekar att diskutera i skolan eller inom familjen avhandlas med en helt annan öppenhet på webben. Att sköta en del av sina mellanmänskliga kontakter via communities är idag tveklöst en vanlig företeelse i de yngre generationerna. Man kan dock

förvänta sig att detta kommer att bli vanligt bland de äldre generationerna eftersom användarna tar med sig vanan att ta internetkontakter genom livet. De som initialt använde internet för denna typ av kontakter var från början tonåringar. Dessa individer finns ofta fortfarande kvar på virtuella mötesplatser och är nu vuxna. De virtuella mötesplatsernas potential som verktyg för att nå ut till de breda massorna kan därför vara stor.

7 Insatser av andra statliga myndigheter

Rådet ska kartlägga befintliga resurser och identifiera behov av särskilda insatser från myndigheter eller regeringen. Ett antal statliga myndigheter har genomfört insatser till stöd för drabbade och anhöriga efter flodvågskatastrofen. Framförallt gäller det flera av de myndigheter som är representerade i Rådet. Nedan följer en sammanställning över deras insatser till stöd för anhöriga och drabbade. En översiktlig redogörelse av arbetet vid Generalkonsulatet i Phuket lämnas. Av sammanställningen av uppdrag från regeringen (bilaga 6) framgår andra myndigheters insatser.

Flera myndigheter har utöver vad som anges nedan haft personer som arbetat på Rådets kansli.

7.1 Försäkringskassan

Försäkringskassan har haft kontakt med anhöriga och drabbade i sin ordinarie verksamhet. I maj har Försäkringskassan tagit initiativ till kontakt med anhöriga till savnade som haft en ersättning från socialförsäkringen.

Försäkringskassans insatser som direkt eller indirekt riktat sig till anhöriga och drabbade avser framförallt

- intern information om handlägningsrutiner och i något fall principiellt ställningstagande i rättslig fråga (tillfällig föräldrapenning),
- extern information, t.ex. genom att ta fram informationsblad och publicera information på myndighetens webbplats,
- beslut om försäkringsersättningar t.ex. efterlevandepension och
- lämnat adressuppgifter och information om savnade personers tandläkare till Rikskriminalpolisen.

7.2 Kammarkollegiet

Kammarkollegiet, som lämnar kanslistöd till Resegarantinämnden, har på sin webbplats lämnat till katastrofsituationen anpassad information om lagen (1992:1672) om paketresor och resegarantilagens (1972:204) bestämmelser. Ett fåtal förfrågningar om reseföretagens ansvar har ställts till kollegiet per telefon.

Kammarkollegiet har förhandlat fram en överenskommelse med berörda reseföretag om vilken ersättning som staten med anledning av hemtagande av svenskar i katastrofområdet bör betala till dessa reseföretag. Regeringen har därefter godkänt överenskommelsen.

7.3 Krisberedskapsmyndigheten

Krisberedskapsmyndigheten har stöttat myndigheter i arbetet med att ta hand om återvändande svenskar och anhöriga till omkomna. Myndigheten samverkar med frivilliga försvarsorganisationer, trosamfund och enskilda frivilliga med avtal. Inom dessa grupper har stora insatser gjorts för anhöriga och drabbade efter katastrofen.

Enskilda som har velat hjälpa till har i första hand hänvisats till berörd kommun och landsting.

Krisberedskapsmyndigheten har genomfört en opinionsstudie om medborgarnas förtroende för svenska myndigheter, reseföretag och medier efter katastrofen.

7.4 Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen har haft regeringens uppdrag att svara för identifieringen och samordna hemsändandet och överlämnandet av omkomna svenskar. Rikskriminalpolisens så kallade hemmakommission har dagligen omfattande kontakter med anhöriga när det gäller hemsändande av identifierade samt frågor rörande identifieringsarbetet. Ante Mortem-uppgifter, dvs. uppgifter om den saknade som anhöriga kan lämna, hämtas in av de lokala polismyndigheterna. Rikskriminalpolisens analysrotel har sammanställt och uppdaterar listor över saknade och identifierade svenskar.

ID-kommissionen reste till katastrofområdet den 30 december 2004 för att inleda identifieringsarbetet. Rikskriminalpolisen har en polisenhet/polisstation vid generalkonsulatet i Phuket. Enheten stödjer ID-kommissionen och har hand om anhörigkontakter.

Tillsammans med Polismyndigheten i Stockholms län har en omfattande organisation för mottagande av de omkomna byggts upp på Ärna flygplats utanför Uppsala. Kistorna med omkomna tas emot av polis och begravningsbyrå på Arlanda och körs till Ärna. Väl där hålls en minnesceremoni och en tyst minut för den omkomne under ledning av personal från Svenska kyrkan. Under de cirka två timmar som ceremonin pågår finns poliser, kyrkans personal och personal från Försvarsmakten med som stöd och kan besvara frågor från anhöriga.

Rikspolisstyrelsen har inrättat ett särskilt callcenter för anhöriga. Information om katastrofen finns också på polisens webbplats. Det finns också en särskild e-postadress dit anhöriga kan vända sig med sina frågor.

7.5 Statens Räddningsverk

Räddningsverket har genomfört insats för stöd åt anhöriga och drabbade efter flodvågskatastrofen på plats i Thailand sedan den 28 december 2004. De två första veckorna präglades arbetet av det akuta skedet och mängden drabbade svenskar. Verkets arbete på plats koncentrerades till Phuket, Khao Lak och Krabi, varvid samordning av egna och andras resurser och åtgärder blev en huvudfråga. En rad akuta åtgärder som exempelvis lokalisering och inköp av kylcontainrar, sök efter drabbade på sjukhus och stöd till lokalt räddningsarbete utgjorde de första veckornas prioriterade uppgifter. En mycket viktig uppgift blev att stödja Generalkonsulatet i Phuket med en rad praktiska åtgärder.

Efter det inledande skedet övergick uppgifterna till fortsatt stöd till konsulatet, ID-kommissionen, anhöriga som på plats önskar information om vad som hänt deras anhöriga, visst stöd till återuppbyggnadsarbetet, genomföra hemsändning av identifierade kroppar, samordna svenska aktiviteter i stort genom informationsmöten med organisationer på plats samt stödja och genomföra aktiviteter som anhöriga önskar som exempelvis ceremonier, minnesstunder och andra liknande aktiviteter.

Arbetet enligt ovan fortsätter alltjämt. Regeringen beslutade i juni 2005 att Räddningsverkets verksamhet skulle fortsätta längst till den 31 december 2005.

Räddningsverket har haft över 200 anställda på plats i Thailand sedan den 28 december 2004. Utöver dessa har svenska frivillig-

organisationer, svenska myndigheter och frivilliga accepterat Räddningsverkets samordning och på så sätt utgjort en resurs inom Räddningsverkets arbetsområde.

7.6 Skatteverket

Skatteverket har med anledning av katastrofen tagit fram rutiner för hur olika frågor ska hanteras. Det har handlat om dödförklaring och anstånd med skatt och anstånd med att inkomma med inkomstdeklaration. Information har också lämnats till myndigheter och organisationer utanför Skatteverket, t.ex. till överförmyndare eller överförmyndarnämnder och Försäkringsbolagens Branschorganisation.

Inom exekutionsavdelningen har flera kontakter tagits, t.ex. CSN och kreditupplysningsföretag.

Skatteverket har deltagit aktivt i framtagandet av den nya lagen om dödförklaringar. Från den 1 april 2005 handläggs ansökan om dödförklaring inom Skatteverket.

På Skatteverkets webbplats och på intranätet har information löpande publicerats i form av frågor och svar.

Handläggare inom folkbokföringsområdet har hjälpt polisen med att korrigera listorna över saknade personer. Med stöd av listorna har Skatteverket automatiskt givit saknade och omkomna personer anstånd och liknande i olika skattefrågor.

7.7 Skolverket

Skolverkets arbete med anledning av katastrofen har framförallt handlat om information. Bland annat har myndigheten på sin webbplats publicerat information om krisberedskap och krishantering i skolor och de regler som har att göra med stöd till drabbade elever.

Myndigheten har också bistått Rädta Barnen genom att bidra till distributionen av informationsmaterial utformat för skolor, som skickades till landets lärare

7.8 Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har bidragit till den medicinska evakueringsinsatsen i Thailand. Uppdrag gavs av UD via Socialstyrelsen inledningsvis till Stockholms läns landsting, Region Västra Götaland, Region Skåne och Västerbottens läns landsting. Uppdrag gavs senare även till Östergötlands läns landsting och Uppsala läns landsting. Socialstyrelsen sände egen personal till Phuket som kompletterade Räddningsverkets stab.

Arbetet bestod av att

- evakuera svenska och andra skandinaviska patienter från sjukhusen främst i Phuket-området,
- assistera skadade på plats och under hemresan och
- säkra kartläggningen av svenska patienter vid sjukhusen i Phuketregionen samt överföra medicinsk utrustning till sjukhusen i regionen.

Huvuddelen av teamet reste hem den 4 januari. Därefter fanns personer på plats i syfte att upprätthålla en sjukvårdsberedskap för tillkommande patienter och för att kontrollera förekomsten av ej lokaliserade svenskar vid sjukhusen i sydvästra Thailand.

Uppdrag gavs till landstingen i Stockholms län, Region Västra Götaland, Region Skåne och Värmland att med sjukvårdspersonal bistå svenskar som anlände från Thailand till Arlanda, Landvetter, Sturup, Kastrup och Gardemoen.

Härefter påbörjades ett arbete med kartläggning av sjukvårdsinrättningarna dels för att kartlägga hur registreringsarbetet genomförts, dels för att, en sista gång, kontrollera att ingen svensk låg kvar på något sjukhus.

Socialstyrelsen har dessutom levererat sjukvårdsprodukter till Thailand och bevakat smittskyddsfrågor.

Under senare delen av januari skickade Socialstyrelsen ut ett meddelande till landets kommuner där behovet av att kommuner och landsting erbjuder ett långsiktigt och uthålligt stöd till de personer som drabbats betonades. Vidare gav Socialstyrelsen information och vägledning kring angelägna frågeställningar som socialtjänsten kunde vara betjänta av.

I slutet av maj skickades Socialstyrelsens rapport Lägesbeskrivning från tio kommuner, tre månader efter tsunamin ut. Samtidigt påmindes om behovet av ett långsiktigt stöd till enskilda individer

och vikten av att identifiera riskpersoner och aktivt söka upp dem poängterades.

7.9 Styrelsen för psykologiskt försvar

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) gjorde i anslutning till årsskiftet 2004/05 en inventering av den kompetens som skulle kunna ställas till förfogande om regeringen fattade beslut om att särskilda insatser skulle göras. För SPF:s del handlade det främst om informationskompetens samt kompetens rörande anhörig- och överlevanderelationer uppbyggd genom arbetet med Estoniauppdraget.

7.10 Generalkonsulatet

Generalkonsulatets främsta uppgift är att ansvara för identifiering och hemsändning av avlidna, samt att bistå anhöriga och drabbade av flodvågskatastrofen. Till stöd för verksamheten har regeringen uppdragit åt Statens räddningsverk att bistå Generalkonsulatet med personal på plats. Därutöver ingår Försvarsmakten, Rättsmedicinalverket, Sveriges begravningsbyråers förbund, ID-kommissionen, Rikskriminalpolisen, Röda Korset och Svenska kyrkan i verksamheten. Generalkonsulatet leder och koordinerar verksamheten mellan de olika organisationerna på plats. Generalkonsulatet är ansvarigt för kontakterna med de thailändska myndigheterna och officiella kontakterna med representanter från andra drabbade länder. Generalkonsulatet har även hand om kontakterna med de organisationer som hanterar de olika processerna i samband med identifieringsarbetet liksom för de administrativa rutinerna förbundna med hemsändningen av de avlidna. Det är t.ex. Generalkonsulatets roll att utfärda ”Intyg om dödsfall i utlandet” och andra officiella dokument som behövs för uppdragets genomförande.

Generalkonsulatet ska också bidra till att förmedla information om verksamheten, både till ansvariga myndigheter i Sverige och till anhöriga, drabbade, organisationer och media.

Varje dag finns det möjlighet för anhöriga att delta i ett informationsmöte kl. 10.00 då en representant från Generalkonsulatet deltar och lämnar en kort övergripande presentation av verksamheten. Därefter får representanter för respektive ”verksamhetsgren” på General-

konsulatet, dvs. Räddningsverket, Röda Korset, Polisen och Svenska kyrkan sitta ned med de anhöriga för att diskutera och besvara de frågor och önskemål som kan vara aktuella. Generalkonsulatet deltar också vid de minnesceremonier som äger rum innan de avlidna sänds hem.

Förutom de uppgifter som direkt hänför sig till flodvågs-katastrofen, ägnar sig Generalkonsulatet åt sedvanliga konsulära ärenden.

8 Undersökningar

Rådet har under våren genomfört dels en enkätundersökning av det psykologiska/psykosociala stöd som erbjudits drabbade och anhöriga efter katastrofen (se bilaga 3), dels en undersökning av hur hemkomna svenskar som berörts av flodvågskatastrofen i Asien har upplevt samhällets stöd (se bilaga 4). Den sistnämnda undersökningen genomfördes genom telefonintervjuer med drygt 1 000 personer. Dessa personer har besvarat frågor om hur man upplevt att man fått hjälp av myndigheter och sjukvård, hur hjälpen fungerat för barn, samt inom vilka områden man önskar se en förbättring. I följande avsnitt finns en sammanfattning av undersökningarna. Båda undersökningarna är publicerade på Rådets webbplats.

8.1 Enkätundersökning av psykosocialt stöd

Undersökningen genomfördes under perioden den 3 – 24 maj 2005. Både de som varit utsatta för flodvågen och anhöriga till avlidna och saknade har deltagit.

Resultatet av en sådan här undersökning måste tolkas med försiktighet. 118 personer har deltagit i undersökningen och resultatet är inte möjligt att generalisera. Trots detta bör svaren på enkäten, tillsammans med andra undersökningar och annan statistik, vara ett bra tillskott till förståelsen av hur drabbade personer och anhöriga har upplevt den hjälp och det stöd som erbjudits och/eller man har varit i behov av.

Behovet av psykologiskt/psykosocialt stöd efter flodvågskatastrofen har varit stort. Av samtliga 118 som medverkat i undersökningen svarade 83 procent att de har ”mycket eller ganska stort behov” av professionellt stöd. De flesta har också fått stöd. Av samtliga 118 respondenter svarade i stort sett samtliga (91 %) att de fått någon form av psykologiskt/psykosocialt stöd.

Undersökningen visar att många fått hjälp/stöd av närstående personer och/eller arbetskamrater. Oftast i kombination med annan "professionell" hjälp. Flest har fått stöd av närstående och vänner (77 %) eller arbetskamrater (42 %). Närmare hälften (49 %) har fått stöd av psykiatriker, psykolog eller kurator inom landstingen. En tredjedel (35 %) har fått stöd genom kommunernas krisstöd eller POSOM. Ungefär lika många (31 %) har fått stöd av kyrkan eller något annat trossamfund. En femtedel (19 %) har fått stöd av Röda Korset eller någon annan frivillig organisation. Lika många (19 %) har fått stöd från en privat psykolog/psykoterapeut.

De flesta drabbade och anhöriga är nöjda med kvaliteten på det professionella psykologiska/psykosociala stödet. 73 procent säger sig vara mycket eller ganska nöjda. Endast 8 procent uttrycker ett missnöje.

Mer än hälften svarade att de i "mycket hög grad" eller "ganska hög grad" fått det professionella stöd som de har efterfrågat, med tonvikten på "mycket hög grad". Samtidigt säger en fjärdedel (25 %) att de inte fått tillräckligt med stöd.

De flesta som är kritiska till samhällets agerande anger som orsak att de har tvingats ordna stöd och information själva. Det framgår tydligt att man hade önskat sig betydligt mer uppsökande verksamhet från myndigheternas sida, som till exempel sjukvård, kommun, ansvariga myndigheter. Många beskriver att man inte orkar söka hjälp själv i den svåra situation man befinner sig och därför bör myndigheterna agera mer uppsökande än vanligt.

Det uttrycks helt klart en stor förväntan på hur samhället ska agera i kris. I de fall någon drabbad berättar att de har blivit kontaktade av en myndighet har de inte upplevt det som negativt. Däremot anser en del av dem som blivit kontaktade att de erbjudits stöd för tidigt. Allt var kaotiskt då när man kom hem, men det är nu efter några månader som hjälpen behövs, menar flera. En del uttrycker också oro över att samhället, myndigheter och media, börjar glömma bort de flodvågsdrabbade. Andra tycker att det varit mycket bra att stödet erbjudits på ett tidigt stadium.

Efterfrågan på information från ansvariga myndigheter är stor, uttrycker flertalet av de 118 personerna.

De allra flesta uttrycker att de har ett fortsatt stort behov av professionellt stöd. Det framstår som att de flesta av dem får sådant stöd idag. En del är dock osäkra och svarar att det eventuellt kan komma att behövas längre fram. Endast ett fåtal svarar att inget stöd behövs. Många uttrycker även kommande behov för familjen;

syskon, man/hustru eller barn, i en del fall där dessa inte får eller vill ha stöd idag.

Ett resultat man bör ta fasta på är den rädsla som kan skönjas bakom en del av svaren. De drabbade och anhöriga är oroliga för vad som ska hända då stödet/hjälpen försvinner. Hur blir det sedan? Kommer man att klara av att återhämta sig på egen hand då intresset och uppmärksamheten inte längre finns?

Några uttrycker dessutom en oro för att inte privatekonomin ska räcka till att bekosta det professionella stöd de känner att de behöver.

8.2 Undersökning av hur hemkomna svenskar som berörts av flodvågskatastrofen i Asien har upplevt samhällets stöd

Undersökningen genomfördes under perioden den 14 – 19 maj 2005. Målgruppen var svenskar över 18 år som varit i Sydostasien vid tillfället för katastrofen men som inte förlorat någon anhörig. 1 011 hemkomna svenskar intervjuades.

Undersökningen visar att:

- av de grupper som anser sig drabbade av flodvågskatastrofen menar en mycket stor del (50 %), att de faktiskt fått den hjälp av myndigheter som de anser sig ha behövt. Totalt sett är det 10 procent som är tveksamma eller missnöjda med den hjälp som de har fått.
- för den största gruppen återvändande har det inte varit aktuellt med sjukvårdsinsatser, varken i Thailand eller i Sverige. För dem där det varit aktuellt, både som anhöriga och drabbade så anser sig de flesta fått den hjälp de behövt. En förhållandevis liten del totalt sett (6 %) uttryckte missnöje med sjukvårdsinsatserna.
- barn har till mycket stor del har fått den hjälp de behövt från skola och annan barnomsorg. Totalt sett är det 9 procent som anser sig inte fått den hjälp för barnet som man ansett sig behöva.
- många har uttryckt besvikelse över att man inte blivit uppsökt från myndighetshåll. Önskemål om att myndigheter på eget initiativ ska utforska hjälpbehovet hos den enskilde har uttryckts i undersökningen.

- kritiken fortvarande är massiv mot Utrikesdepartementet, och över att svenska insatser inte funnits på plats tillräckligt snabbt
- det finns en viss oro över att myndigheter inte kommer att följa upp hjälpbehovet långsiktigt hos dem som drabbats

Den största delen av de personer som deltagit i undersökningen anser att de fått den hjälp av myndigheter och sjukvård som de har efterfrågat. Däremot anser en mycket stor del att man inte själv skulle behövt efterfråga hjälp eller stöd i någon form, utan att myndigheter och sjukvård skulle ha kontaktat dem som drabbats av flodvågskatastrofen.

9 Kommuner och landsting

Att ge en samlad redovisning av arbetet i kommuner och landsting är en grannliga uppgift.

Våra kommuner är sinsemellan olika och de regionala skillnaderna är stora. Detsamma gäller för landstingen. Varje generalisering om hur arbetet bedrivits och bedrivs på lokal nivå kommer därför att kunna motsägas. Var och en av dem som har en personlig erfarenhet av händelseförloppet kan också med största säkerhet visa på enskildheter som fungerat bättre eller sämre.

Ambitionen här är att ge en generell bild utan att särskilt lyfta fram enskilda kommuner.

Insikten om att det kommer att finnas ett långsiktigt behov av att kunna ge hjälp och stöd till återvändande är väl spridd på lokal nivå. Den samlade bilden av arbetet i kommuner och landsting är att det funnits en hög ambition när det gäller att ge dem som återvänt efter flodvågskatastrofen stöd på olika sätt. Denna bild grundas bl.a. på den intervjuundersökning med tio kommuner som genomförts i samarbete med Socialstyrelsen. Därutöver har Rådet haft direktkontakt med kommun- och landstingsföreträdare på verksamhetsnivå, men också samarbetat med Sveriges Kommuner och Landsting som har bidragit med värdefull information. I samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting har även en mindre telefonenkät genomförts.

9.1 Uppgiften för kommuner och landsting

Över hundra kommuner och alla landsting har förlorat invånare i flodvågskatastrofen. Ett rimligt antagande är att den geografiska fördelningen överensstämmer när det gäller dem som överlevt och återvänt.

I stort sett alla kommuner utgick från att de berördes. Rådet gjorde tidigt en genomgång av kommunernas webbplatser. Av

denna genomgång framgår att i stort sett alla kommuner under den första veckan hade information om flodvågskatastrofen på sina webbplatser och en majoritet hade också inrättat särskilda kris-telefonnummer och/eller krismottagningar.

Det var naturligtvis viktigt för såväl kommuner som landsting att kunna dimensionera sina resurser rätt men informationen om hur många som drabbats på det ena eller det andra sättet i den egna kommunen fanns inte att tillgå, i vart fall inte under den första veckan. Detta innebar stora svårigheter för kommunerna eftersom det inte var möjligt att veta vilken beredskap som behövdes för att möta hemkommande barn och vuxna.

Genom att gå igenom skolelevernas ledighetsansökningar, genom personlig kännedom och egna kontakter gjordes mycket inventeringsarbete i kommunerna. Flera kommuner uppger också att den bild de skaffade sig på detta sätt visade sig stämma väl med saknade/omkomna och hemvändande. Om en bättre kunskap om vilka som faktiskt drabbats hade kunnats spridas till kommunerna på ett tidigare stadium hade kommunerna kunnat formera sitt mottagande av hemvändande med utgångspunkt från faktiska behov i stället för att utgå från antaganden.

9.2 Kommuner är olika och har olika förutsättningar – landstingen likaså

Kommunallagens organisationsfrihet ger kommuner och landsting möjlighet att organisera sin verksamhet på vitt skilda sätt. Denna omständighet sett samman med att det är stora skillnader i kommunstorlek och geografiska förutsättningar i övrigt har också haft effekt på hur kommunerna sett på sin uppgift att möta behov hos hemvändande och andra som på ett eller annat sätt drabbats av flodvågskatastrofen. Att kommunerna valt olika organisationsmodeller kan i vissa fall ha inneburit svårigheter att hitta rätt, särskilt för medborgare som normalt har begränsade kontakter med kommunens socialtjänst och skola.

I storstadskommunerna, där många av de hemvändande, liksom många av de omkomna/saknade har sin hemvist finns tillgång till fler anställda med specialistkompetens. En lösning i vissa storstadskommuner och större och medelstora kommuner har varit att ha en samordnare, med helhetsansvar för kommunens uppgifter när det gäller krisstöd m.m. Det finns på detta område flera goda

exempel på kommuner som har arbetat aktivt med att ge hjälp och stöd i helt egen regi eller tillsammans med andra, till exempel i för ändamålet särskilt inrättade kriscentra.

Kommuner med en större flygplats inom sitt område fick en särskilt viktig funktion under den allra första akutfasen. Den samverkan som då var nödvändig ser dock ut att ha kommit till stånd enkelt och naturligt.

Också de minsta kommunerna har varit aktiva, särskilt i den inledande fasen. I viss utsträckning har några av dessa kommuner samverkat länsvis för att samordna sina insatser och för att skaffa sig den kompetens de behövt.

Det ligger nära till hands att anta att mindre kommuner generellt sett haft större svårigheter att möta uppgiften, men mycket talar för att erfarenheten av hur krismottagning och krisstöd byggs upp är viktigare kunskap än den fördel som ligger i kommunstorlek. I kommuner som tidigare haft att hantera kriser, som stora olyckor eller andra svåra händelser finns en kunskap kring krishantering som förbättrat förutsättningarna att ge återvändande ett bra mottagande.

9.3 Samverkan med andra

Flodvågskatastrofen satte såväl den regionala organisationen som den kommunala på prov. Utvecklad samverkan på länsnivå kan underlätta och skapa förutsättningar för kommuner och landsting att agera snabbt och samordnat inom sina respektive ansvarsområden.

Det stora arbete som lagts på att utbilda och sprida kunskap om arbete med krishantering i bl.a. POSOM-grupper har haft en avgörande betydelse för förutsättningarna att snabbt skapa fungerande samverkan inte bara landsting och kommun emellan utan också i relation till polismyndigheterna, frivilligorganisationerna, Svenska kyrkan och andra trossamfund. Detta har inte minst varit av stor betydelse under den inledande akuta fasen.

9.4 Behovet av uthålligt stöd

Rådet har genomfört mindre undersökningar av hur enskilda återvändande och andra drabbade upplevt behovet av psykosocialt stöd. Resultatet av dessa undersökningar redovisas i avsnitt 8. En viktig slutsats är dock att en stor andel av de tillfrågade upplever att de erbjudits ett stöd av god kvalitet, men att det funnits och finns ett behov av uppsökande verksamhet från det allmännas sida i förhållande till de som drabbats.

Kommunerna har bedömt behovet av uppsökande verksamhet olika. Det finns kommuner som gjort hembesök i alla hushåll där någon omkommit/saknas och kompletterat sina insatser med brev till alla hemvändande. Andra kommuner har aktivt valt att avstå från alla former av uppsökande verksamhet.

9.5 Överförmyndarverksamheten

Kommunernas överförmyndare har en viktig funktion för att lösa en del av de praktiska svårigheter som efterlevande haft att hantera efter flodvågskatastrofen.

En viktig erfarenhet har varit att kunskap om gode män och särskilt förordnade förmyndare har varit mycket låg hos allmänheten. I många kommuner lades inte heller särskilt stor vikt vid att sprida kunskap om detta. Det är en erfarenhet att ta fasta på och för att underlätta för landets överförmyndare har ett särskilt informationsmaterial utarbetats tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting. I samverkan med bl.a. Bankföreningen har detta också givits spridning till banker och andra.

10 Erfarenheter så här långt

Kommitténs bedömning: Samhällets insatser och samordningen mellan myndigheter under våren har i stort sett fungerat väl och enskilda myndigheter har uppmärksammat behov av författningsändringar. De författningsändringar som var nödvändiga har också genomförts mycket snabbt.

Rådet har under våren fört diskussioner om frågan om minnesaktiviteter med regeringen och anhöriga och drabbade. Det är viktigt att det klargörs hur Sverige avser att genomföra minnesaktiviteter. Rådet förväntar sig därför att beslut om minnesaktiviteter fattas inom kort.

Rådet har funnits sedan i början av januari. Arbetet under våren har lett till värdefulla erfarenheter. Det har dock gått för kort tid för att idag kunna värdera dessa erfarenheter och dra slutsatser inför framtiden. Verksamheten är fortfarande i en mycket aktiv fas. Rådet har för avsikt att under 2006 redovisa erfarenheterna från verksamheten. Rådet vill dock lyfta fram några erfarenheter från vårens arbete.

Det allmänna intrycket av samhällets insatser under våren är att mycket har fungerat väl. Det gäller såväl de statliga myndigheterna som kommuner och landsting. Framförallt gäller detta insatser riktade till den grupp som är hårdast drabbad. Omhändertagandet av ensamkommande barn tycks ha fungerat mycket bra. Även det psykosociala stödet tycks ha fungerat väl. Samtidigt bör hållas i minnet att det finns personer som anser att de inte har fått tillräckligt stöd. I detta sammanhang är det viktigt att betona att uthållighet avseende samhällets insatser är viktigt.

Som nämnts tidigare har Rådet fört diskussioner med berörda myndigheter om de författningsändringar som varit nödvändiga till följd av flodvågskatastrofen. Dessa författningsändringar (se bilaga 5)

har på initiativ av regeringen eller berörda myndigheter genomförts mycket snabbt. Ändringarna, även om de i vissa fall varit föranledda av katastrofen, har kommit alla till godo som t.ex. de nya bestämmelserna om dödförklaring.

För att kunna verka för samordning av information till de drabbade krävs ett gott samarbete med berörda myndigheter. Kring vissa frågor har samarbetet mellan myndigheterna fungerat tillfredsställande. Det är dock tydligt att olika myndigheter har olika syn på öppenhet i förhållande till anhöriga och drabbade. Olika syn finns även när det gäller vilken information som ska kommuniceras och vikten av att göra detta snabbt. En större samsyn och en på förhand överenskommen strategi mellan de olika myndigheterna, framförallt beträffande öppenhet med information kan ge en fungerande, samlad information till allmänheten från myndigheterna.

Det finns tre verksamheter som särskilt har inrättats för stöd till anhöriga och drabbade efter flodvågskatastrofen, Rådet, Generalkonsulatet i Phuket och verksamheten vid Ärna. Rådets verksamhet har varit viktig för anhöriga och drabbade i Sverige. Det anhörigstöd som ges av Generalkonsulatet har stor betydelse för de anhöriga och drabbade som åker tillbaka eller reser till Thailand för första gången. Av den enkätundersökning som Rådet gjort om minnesaktiviteter framgår att alla som deltagit i undersökningen och som varit i Thailand efter katastrofen lovordar den insats som gjorts av Generalkonsulatet, Svenska kyrkan, Räddningsverket, Polisen och Röda Korset. Det framgår även av undersökningen att de som har för avsikt att åka ner framöver förväntar sig samma goda service. Rådet anser därför att det är viktigt att detta stöd får vara kvar åtminstone över årsdagen. Detsamma gäller verksamheten på Ärna. Den är viktig för de som mist anhöriga. Det är nödvändigt att denna verksamhet finns kvar tills identifieringsprocessen är avslutad.

En annan erfarenhet är att den försiktighet Rådet inledningsvis kände inför hur Rådet skulle närma oss de anhöriga har varit överdriven. En av de tydligaste signalerna Rådet fått under våren är att anhöriga och drabbade efterfrågar en kontakt från myndigheter. Det finns även en förväntan på att myndigheterna ska vara mer aktivt kontaktsökande.

När det gäller riktade insatser till anhöriga och drabbade har en svårighet varit att få tillgång till uppgifter om vilka dessa är. I framtiden bör det finnas rutiner för hur tillgång fås till sådana uppgifter.

Regeringen har efter det att Rådet bildades givit flera myndigheter i uppdrag att utvärdera olika insatser som gjorts till följd av flodvågskatastrofen. En genomgång av dess uppdrag (se bilaga 6) visar att flera av uppdragen avser kommuners och landstings verksamhet. Det hade varit en fördel om en bättre samordning skett av regeringsuppdragen.

Under våren har frågan om minnesaktiviteter varit aktuell. Frågan har uppmärksammats av anhöriga. Detta inte minst då flera länder, bl.a. Danmark och Norge, har beslutat om och genomfört olika typer av minnesresor under våren. Många anhöriga och drabbade vill återvända till katastrofområdet i syfte att i efterhand förstå vad som hände dem och deras nära vid själva katastrofen som en viktig del av sorgeprocessen. Rådet har därför fortlöpande haft en dialog med regeringen i denna fråga. Diskussioner har även förts med anhöriga och drabbade. Det är viktigt att beslut fattas inom kort om hur Sverige avser att genomföra minnesaktiviteter.

11 Verksamhet i höst

Kommitténs bedömning: Samhällets stöd till anhöriga och drabbade måste vara uthålligt. Under hösten behöver ytterligare insatser med stöd till anhöriga och drabbade genomföras. I detta arbete har Rådet en viktig uppgift. Rådets verksamhet bör därför fortsätta under hösten.

Från den 1 september 2005 kommer Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) att ta över uppgiften att samordna det svenska samhällets insatser för hjälp och stöd till dem som bor och vistas i Sverige och som drabbats av flodvågskatastrofen i Asien. Rådet kommer att utgöra en organisatorisk enhet inom SPF. Rådet, som leds av en ordförande, kommer att bestå av ledamöter som utses av regeringen. Rådet kommer att biträdas av ett kansli som leds av en kanslichef. Genomförandet av övergången till SPF kommer även under hösten vara en viktig uppgift för Rådet.

I samband med övergången till SPF kommer Rådets sammansättning att förändras. Verksamheten i höst kommer att bestämmas av Rådet i dess nya sammansättning. Det är dock viktigt att redan nu redovisa vissa frågor som är aktuella under hösten.

Rådets verksamhet påverkas i hög grad av vilka behov av insatser som finns för anhöriga och drabbade. Verksamhetens inriktning är därför i stor utsträckning beroende av vad som händer i omvärlden t.ex. hur identifieringsprocessen fortskrider. Verksamheten är inte jämförbar med annan myndighetsverksamhet. Inför hösten finns flera angelägna frågor som bör prioriteras i Rådets verksamhet. Vissa insatser kommer att behöva fortsätta under 2006. Omfattningen av de insatserna är dock beroende av vilka resurser som ställs till Rådets förfogande samt av vad som sker i omvärlden.

Det är viktigt att samhällets stöd till anhöriga och drabbade är uthålligt. Rådgivningspanelen kommer därför under hösten att vara

en viktig del av Rådets verksamhet. Även om antalet samtal har minskat har frågeställningarna blivit mer komplicerade vilket leder till att relativt omfattande utredningsinsatser krävs. Behov av information till anhöriga och drabbade kommer fortfarande att vara stort, framförallt för den grupp som fortfarande saknar en anhörig. Rådet kommer därför aktivt att arbeta med webbplatsen men även med andra informationsinsatser. Även annan utåtriktad verksamhet kan bli aktuell under hösten som t.ex. möten med drabbade och seminarier om aktuella frågor.

Samarbetet kommer naturligtvis att fortsätta med de myndigheter som är representerade i Rådet och andra berörda. Rådet kommer att fortsätta det samarbete som har påbörjats med de myndigheter och organisationer som är relevanta för verksamheten under hösten. Rådet kommer även att fortsatt följa de myndigheter som har uppdrag som avser insatser riktade till anhöriga och drabbade. Den lokala nivån, dvs. kommuner och landsting står för viktiga delar av det stöd som finns för anhöriga och drabbade. Det är därför viktigt att Rådet har fortlöpande kontakter med kommuner och landsting under hösten. Rådet kommer särskilt att följa behovet av psykosocialt stöd.

Under hösten kommer Rådet att genomföra en enkätundersökning för att kartlägga de insatser som frivilligorganisationerna och trossamfunden gjort för de drabbade. Detta för att få en översiktlig bild av vilka initiativ som tas i samhället utan inblandning från myndigheternas sida. De fortlöpande kontakterna med frivilligorganisationer och trossamfund kommer att fortsätta.

I dag är en stor del av de saknade svenskarna identifierade och hemkomna. Det finns dock fortfarande en stor grupp som saknar sina anhöriga. Av de saknade är flertalet barn. En viktig uppgift i höst är insatser för denna grupp. Särskilt viktigt är insatser för den grupp som kanske aldrig får den saknade identifierad.

Rådet har genomfört en telefonundersökning riktad till hemkomna som inte har mist någon anhörig. Undersökningen har genomförts för att kartlägga vilka behov som förevarit och förutse vilka eventuella framtida behov som är nödvändiga för alla dem som berörts av katastrofen i Asien. Utifrån denna undersökning kommer Rådet under hösten att genomföra insatser för drabbade som inte har mist någon anhörig.

Det har inte vid tidigare kriser i samhället funnits en liknande organisation som Rådet. En viktig uppgift är att ta tillvara de erfarenheter Rådet har för arbetet vid framtida kriser. Med dessa

erfarenheter som grund har Rådet för avsikt att i en rapport bl.a. lämna förslag på hur man kan göra vid en kris i framtiden där det kan bli aktuellt med en liknande organisation och vilken beredskap för detta som behöver finnas i framtiden. I detta arbete är det av stort intresse att följa 2005 års katastrofkommissions arbete och slutsatser.

En annan fråga som bör uppmärksammas under hösten är frågan om minnesaktiviteter. Som tidigare nämnts är det viktigt att beslut fattas inom kort om hur Sverige avser att genomföra minnesaktiviteter. Om Rådet får i uppdrag att arrangera olika minnesaktiviteter kan detta påverka inriktningen av Rådets arbete under hösten.

Kommittédirektiv

Nationellt råd för samordning och stöd till drabbade med anledning av naturkatastrofen i Asien **Dir. 2005:1**

Beslut vid regeringssammanträde den 10 januari 2005

Sammanfattning av uppdraget

De människor i Sverige som på olika sätt drabbats av naturkatastrofen i Asien har behov av hjälp och stöd i flera avseenden. Det inrättas därför ett nationellt råd med uppdrag att verka för en samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som har drabbats av katastrofen. Rådet skall utgöra en funktion dit överlevande och anhöriga kan vända sig för att få vägledning och information. Rådet skall i övrigt verka för goda kontakter mellan å ena sidan anhöriga och efterlevande och å andra sidan myndigheterna. Rådet leds av en ordförande. Rådets övriga ledamöter skall utgöras av rikspolischefen och generaldirektörerna för

- Krisberedskapsmyndigheten
- Styrelsen för psykologiskt försvar
- Försäkringskassan
- Socialstyrelsen
- Skatteverket
- Kammarkollegiet
- Skolverket

Representanter för Sveriges Kommuner och Landsting bör beredas tillfälle att delta i rådet. Rådet bör knyta till sig referenspersoner och därvid bl.a. beakta barns och ungas särskilda behov. Rådet skall nära samarbeta med myndigheter, försäkringsbolag, reseföretag, frivilligorganisationer och trossamfund i Sverige.

Rådet skall fortlöpande informera regeringen om sitt arbete. En första samlad redovisning av arbetet skall lämnas senast den 1 juli 2005.

Bakgrund

En kraftig jordbävning inträffade utanför Indonesiens kust natten till söndagen den 26 december 2004 svensk tid. Den flodvåg, s.k. tsunami, som följde efter skalvet drabbade ett mycket stort område i Asien.

Naturkatastrofen i Asien har drabbat en stor del av världen. Länderna i regionen har drabbats hårdast. Stora insatser måste genomföras för att minska lidande i dessa länder. Betydande insatser har inletts och Sverige kommer att fortsätta att lämna bistånd för återuppbyggnad i den drabbade regionen under lång tid. Till följd av den omfattande svenska turismen i regionen är vårt land i hög grad berört.

Vårt samhälle ställs inför stora prövningar som kommer att bestå under lång tid framåt. Enskilda, myndigheter, kommuner, landsting och andra organ kommer att ställas inför frågor och problem som vi i dag svårligen kan överblicka och förutse. Redan nu står det klart att arbetet med att finna och identifiera döda kommer att pågå under lång tid. Vidare står det klart att alla inte kommer att återfinnas. De som mist en anhörig, skadats eller på annat sätt personligen drabbats av katastrofen kommer att ställas inför frågor som är svåra att hantera och även frågor som det i dag inte finns något svar på. Samhällets olika organ skall i vissa avseenden ta sig an uppgiften att bistå de drabbade och det är i det läget viktigt att se till att de agerar samordnat. Anhörigperspektivet kommer att bli en viktig utgångspunkt för myndigheternas fortsatta agerande.

Det faktiska ansvaret för att ge stöd och hjälp till enskilda – både medicinskt och socialt – är i vårt land decentraliserat och faller primärt inom kommuners och landstings ansvarsområden. Angehörna frågor som berör enskilda hanteras även av statliga myndigheter, exempelvis Skatteverket och Försäkringskassan. Därutöver har, på regional nivå, länsstyrelserna en viktig samordnande roll i samhällets allmänna krishantering.

Uppdraget

Ett nationellt råd inrättas med uppgift att verka för samordning av det svenska samhällets insatser för att hjälpa och stödja dem som bor och vistas i Sverige och som drabbats av naturkatastrofen i Asien. Samordningen av insatserna är nödvändig då samhällets olika organ skall ta sig an uppgiften att bistå de drabbade. Oklarheter om vem som har ansvaret för olika frågor måste undvikas. Det är av särskild vikt att de som på olika sätt drabbats av katastrofen får hjälp och stöd. Det behov av stöd och hjälp som barn och unga som drabbats av katastrofen har kräver särskild uppmärksamhet och kompetens. Rådet skall tillse att berörda kan få information om vart man kan vända sig för att få hjälp.

I hjälparbetet hittills har frivilligorganisationer och volontärer gjort mycket stora insatser. Rådet bör därför pröva hur dessa initiativ fortsatt kan knytas till arbetet med stöd för de drabbade.

Rådet skall mot denna bakgrund särskilt

- kartlägga befintliga resurser och identifiera behov av särskilda insatser från myndigheter eller regeringen,
- verka för samordning av myndigheternas åtgärder och om så behövs anmäla hinder för samordning eller andra brister till regeringen,
- verka för samordning av den offentliga informationen om de regler i samhället som har betydelse för de drabbade om socialförsäkring, skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst m.fl. berörda verksamheter,
- inrätta en funktion med uppgift att underlätta kontakterna mellan myndigheterna och de drabbade och anhöriga till katastrofens offer och
- ge förslag till de författningsändringar som rådet finner nödvändiga mot bakgrund av konsekvenserna av katastrofen för de drabbade.

Rådet leds av en ordförande. Rådets övriga ledamöter skall utgöras av rikspolischefen och generaldirektörerna för

- Krisberedskapsmyndigheten
- Styrelsen för psykologiskt försvar
- Försäkringskassan
- Socialstyrelsen
- Skatteverket

- Kammarkollegiet
- Skolverket

Representanter för Sveriges Kommuner och Landsting bör beredas tillfälle att delta i rådet.

Rådet skall ha ett kansli. Till kansliet bör knyts personer med den särskilda kompetens som bl.a. finns hos de myndigheter som är företrädare i rådet. Rådet bör knyta till sig referenspersoner och därvid bl.a. beakta barns och ungas särskilda behov. Rådet har även möjlighet att till kansliet knyta personer som tillför sådan erfarenhet och kompetens som inte finns hos de hos rådet ingående myndighetsföreträdarna. Rådet skall nära samarbeta med myndigheter, försäkringsbolag, reseföretag, frivilligorganisationer och trossamfund i Sverige.

Rådet skall fortlöpande informera regeringen om sitt arbete. En första samlad redovisning av arbetet skall lämnas senast den 1 juli 2005.

(Försvarsdepartementet)

Frågor till rådgivningspanelen de första 20 veckorna

Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen inrättades i januari 2005 till stöd för anhöriga och drabbade efter flodvågskatastrofen annandag jul 2004. I denna PM summerar vi erfarenheter från rådgivningspanel från de första 20 veckorna. Perioden som summeras är vecka 3 – vecka 22, dvs. från den 17 januari till den 5 juni 2005.

Rådgivningspanelen

Den 17 januari öppnade en rådgivningspanel till stöd för anhöriga och drabbade. Rådgivningspanelen består av handläggare från olika myndigheter som tillsammans ger råd och vägledning i de frågor som kan vara svåra att klara av på egen hand för de som har stor sorg efter katastrofen.

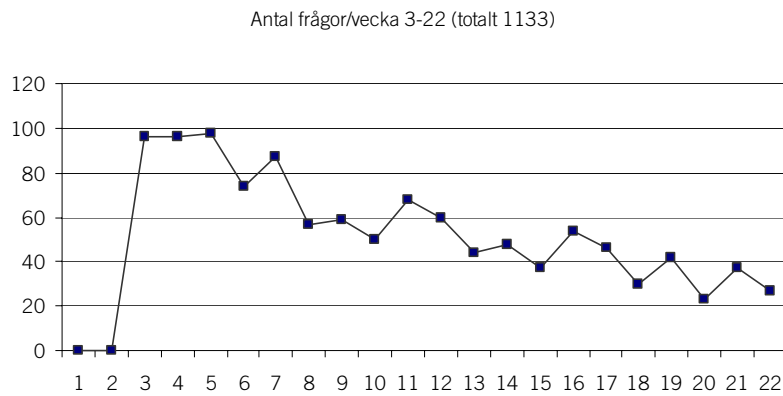
Sedan starten har följande myndigheter bemannat rådgivningspanelen: Försäkringskassan, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Polismyndigheten i Stockholms län, Regeringskansliet och Krisberedskapsmyndigheten. För närvarande är rådgivningspanelen bemannad med sex handläggare varje vardag mellan klockan 8–18. Under de tider som rådgivningspanelen är stängd svarar personer vid ett callcenter i Kalix på anhörignumret och handläggarna i rådgivningspanelen återkommer nästföljande vardag.

Under de första 20 veckorna, perioden den 17 januari – den 5 juni 2005, så har rådgivningspanelen svarat på sammanlagt 1 133 frågor som har inkommit via telefon eller via e-post.

Vecka	Antal frågor
3	96
4	96
5	98
6	74
7	87
8	57
9	59
10	50
11	68
12	60
13	44
14	48
15	37
16	54
17	46
18	30
19	42
20	23
21	37
22	27
Summa	1 133

De flesta samtal/e-post blir föremål för mindre utredningsinsatser som kan ta upp till en dag, i bland längre, att reda ut. Ibland frågor en och samma person efter flera olika saker.

Det går att göra en grov indelning av de frågor som har inkommit till rådgivningspanelen i tre större kategorier. Det är dels frågor om ekonomiska och juridiska problem, dels frågor om behov av psykosocial karaktär och dels frågor om information om avlidna och saknade. I denna analys har vi även valt att särskilt sortera ut de frågor som handlar om minnesaktiviteter då detta är en fråga som har uppmärksammats en del av anhöriga och i medierna. Detta inte minst då flera länder har beslutat om olika typer av minnesresor under våren. En del övriga frågor inkommer som exempelvis tips på olika verksamheter som finns och allmänna förfrågningar om rådet, och aktörer i samhället som vill samverka.

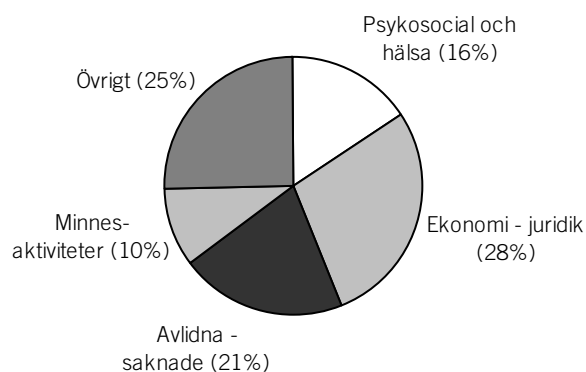

En analys av de olika frågor som har inkommit under vintern visar att frågorna har fördelat sig enligt nedan:

Kategorier frågor

Psykosociala frågor	178	16 %
Ekonomi – juridik	318	28 %
Avlidna – saknade	238	21 %
Minnesaktiviteter	109	10 %
Övriga frågor, blandat	290	25 %
Totalt	1 133	100 %

Frågor till Rådgivningspanelen

Frågor om psykosocialt stöd och hälsa

Frågorna av psykosocial karaktär handlar om behovet av psykologstöd, var hjälp till psykologsamtal kan fås, samt behovet av att träffa andra drabbade i samma situation och behov av att åka tillbaka av terapisyfte. En del anhöriga upplever exempelvis att de inte hittar rätt när de söker någon att prata med, andra undrar t.ex. om hur man kan hitta en psykolog till rimlig kostnad. Denna kategori av frågor har varit stor sedan start. Närmare var sjätte person (16 procent) som vänder sig till rådgivningspanelen frågor efter psykosocialt stöd i någon form eller efter sjukvård. Vi har delat in frågorna om psykosocialt stöd i ett par underkategorier:

Psykosocialt stöd och hälsa

Psykvård, behov av terapi odyl	68	38 %
Stödgrupp, söker andra drabbade	54	30 %
Webbgrupp, söker andra att prata med på webben	29	16 %
Sjukvårdsfrågor	12	7 %
Övrigt	15	9 %
Totalt	178	100 %

Ekonomiska och juridiska frågor

Var tredje fråga (28 procent) till rådgivningspanelen de första månaderna har handlat om ekonomiska eller juridiska spørsmål. De ekonomiska och juridiska frågorna rör exempelvis individuella försäkringsfrågor, arv, god man, nya lagen om dödförklaring, CSN-bekymmer, pension som har dragits in med mera.

Ekonomiska och juridiska frågor

Advokatfrågor, frågor om arv	22	7 %
Bankfrågor (spärr av konto, bankfack, autogiro etc)	7	2 %
Privatförsäkringsfrågor	63	20 %
Socialförsäkringsfrågor (efterlevandepension, barnbidrag, föräldradagar, socialbidrag o.dyl.)	64	20 %
God man	25	8 %
Skatteverksfrågor (bouppteckning, dödförklaring, företag och momsredovisning, deklarationer etc)	55	17 %
Reseersättning – önskemål	21	7 %
Ekonomiskt stöd av staten – önskemål	30	9 %
Övrigt	31	10 %
Totalt	318	100 %

Frågor om avlidna och saknade

Id-processen och frågor om avlidna och saknade upptar en femtedel (21 procent) av de frågor som under vår-vintern har ställts till rådgivningspanelen. Frågorna om information om avlidna och saknade handlar om id-frågor, hur dödsregistrering går till, DNA/tandkort/fingeravtryck – vad som gäller, uppgifter om hemkomst för identifierade, information om tillhörigheter och rättsintyg och om det är möjligt att få detaljerad information om identifierad omkommen.

Frågorna om identifieringsprocessen har fortsatt handlat om problemen med att få DNA att fungera och hur rutinerna ser ut som kompletterar DNA, förfrågningar om identifiering av barn utan tandkort.

Frågor om avlidna – saknade

Identifieringsfrågor	129	54 %
Arbetet på plats med identifiering mm.	30	13 %
Hemtransport av avliden inkl. frågor om Ärna	35	15 %
Begravningsfrågor i Sverige och på plats	22	9 %
Övrigt	22	9 %
Totalt	238	100 %

Frågor om minnesaktiviteter och minnesresa

Under de första månaderna vår–vintern 2005 har anhöriga kunnat notera att det anordnas minnesresor i våra grannländer tillbaka till Phuket. Med anledning av detta och även på grund av att många har ett önskemål av att återvända till katastrofområdet har ett antal frågor inkommit till rådgivningspanelen i detta ärende. Tio procent av alla frågor under de vår–vintern har handlat om önskemål om en minnesresa på individuell eller kollektiv basis eller om minnesceremonier i Sverige och/eller Thailand.

Övriga frågor

Ett par frågor rör direkt barn och unga, ett fåtal frågor kommer från yngre själva, andra frågor gör det indirekt då det just är många föräldrar som hör av sig angående sina saknade barn. Samtidigt får rådgivningspanelen ett antal frågor från aktörer i samhället som vill samverka eller upplysa om att de finns. En del övriga frågor inkommer som exempelvis tips på olika verksamheter som finns och allmänna förfrågningar om rådet. En fjärdedel av frågorna (25 procent) har sorterats under "övrigt". Dessa och andra frågor har varit svåra att kategorisera i en större grupp och redovisas separat enligt nedan.

Övriga frågor

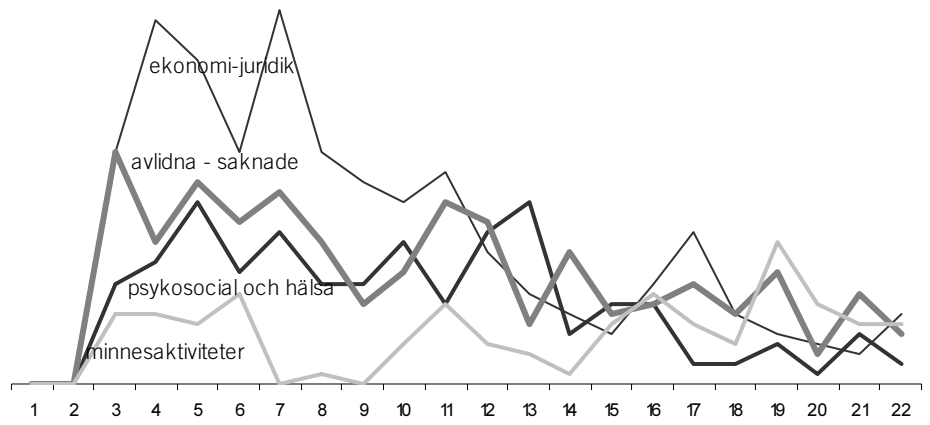
Andra kriser än flodvågen (ej rådets målgrupp)	5	2 %
Rekonstruktion av händelserna (foton, bilder, kartor, inkl vilket stöd man får på konsulatet med rekonstruktion)	28	10 %
Rådets arbete och dess information	51	17 %
Gods, bortkommet gods, bagage-frågor	12	4 %
Klagomål på regering, hänvisningar till Katastrofkommissionen osv	41	14 %
Gåvor	8	3 %
Barn och Unga	13	4 %
Info från andra organisationer att de finns/upp- lysa om förändrade öppettider, vill ha kontakt/länk odyl	57	20 %
Frivilligorganisationer/volontärer	26	9 %
Övriga Tsunamidrabbade länder	8	3 %
Övrigt	41	14 %
Totalt	290	100 %

Rådet för stöd och samverkan gjorde under vecka 11 ett direkt-
bbbutskick till alla anhängare efter polisens lista, som innehöll
bland annat information om Rådets informationsblad. Då de första
brevens ådde anhängare på fredagen så fick vi ett antal samtal utifrån
det brevet. Samtliga var tacksamma över att någon myndighet
hörde av sig direkt eller tog tillfället i akt att ställa en fråga till vår
rådgivningspanel.

Personalen i rådgivningspanelen har också arbetat med utveck-
ling av Rådets webbplats, genom att producera frågor och svar i
olika frågor, skriva webbtexter samt bevaka andra myndigheters
webbplatser så att www.rsos.se är så uppdaterad som möjligt.

Frågor över tid

Sammanfattningsvis har frågorna till rådgivningspanelen förändrats
över tid. Från inledningsvis starkt fokus på frågor av ekonomisk
och juridisk karaktär, så har frågorna framåt slutet av våren en
relativt jämn spridning mellan de olika ämneskategorierna. Bilden
nedan illustrerar detta.

Undersökning av det psykologiska/psykosociala stöd som erbjudits drabbade och anhöriga efter flodvågskatastrofen

Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen har genomfört en undersökning av det psykologiska/psykosociala stöd som erbjudits drabbade och anhöriga efter katastrofen.

Undersökningen genomfördes under perioden 3–24 maj 2005. 118 personer – både personer som varit utsatta för flodvågen och anhöriga till avlidna och saknade – har deltagit.

Sammanfattning

Resultatet av en sådan här undersökning måste tolkas med försiktighet. 118 personer har deltagit i undersökningen och resultatet är inte möjligt att generalisera. Trots detta bör svaren på enkäten, tillsammans med andra undersökningar och annan statistik, vara ett bra tillskott till förståelsen av hur drabbade personer och anhöriga har upplevt den hjälp och det stöd som erbjudits och/eller man har varit i behov av.

Behovet av psykologiskt/psykosocialt stöd efter flodvågskatastrofen har varit stort. Av samtliga 118 som medverkat i undersökningen svarade 83 procent att de har ”mycket eller ganska stort behov” av professionellt stöd. De flesta har också fått stöd. Av samtliga 118 respondenter svarade i stort sett samtliga (91 %) att de fått någon form av psykologiskt/psykosocialt stöd.

Undersökningen visar att många fått hjälp/stöd av närstående personer och/eller arbetskamrater. Oftast i kombination med annan ”professionell” hjälp. Flest har fått stöd av närstående och vänner (77 %) eller arbetskamrater (42 %). Närmare hälften (49 %) har fått stöd av psykiatriker, psykolog eller kurator inom landstingen. En tredjedel (35 %) har fått stöd genom kommunernas krisstöd eller POSOM. Ungefär lika många (31 %) har fått stöd av kyrkan eller något annat trossamfund. En femtedel (19 %) har fått

stöd av Röda korset eller någon annan frivillig organisation. Lika många (19 %) har fått stöd från en privat psykolog/psykoterapeut.

De flesta drabbade och anhöriga är nöjda med kvaliteten på det professionella psykologiska/psykosociala stödet. 73 procent säger sig vara mycket eller ganska nöjda. Endast 8 procent uttrycker ett missnöje.

Mer än hälften svarade att de i ”mycket hög grad” eller ”ganska hög grad” fått det professionella stöd som de har efterfrågat, med tonvikten på ”mycket hög grad”. Samtidigt säger en fjärdedel (25 %) att de inte fått tillräckligt med stöd.

De flesta som är kritiska till samhällets agerande anger som orsak att de har tvingats ordna stöd och information själva. Det framgår tydligt att man hade önskat sig betydligt mer uppsökande verksamhet från myndigheternas sida, som till exempel sjukvård, kommun, ansvariga myndigheter. Många beskriver att man inte orkar söka hjälp själv i den svåra situation man befinner sig och därför bör myndigheterna agera mer uppsökande än vanligt.

Det uttrycks helt klart en stor förväntan på hur samhället ska agera i kris. I de fall någon drabbad berättar att de har blivit kontaktade av en myndighet har de inte upplevt det som negativt. Däremot anser en del av dem som blivit kontaktade att de erbjudits stöd för tidigt. Allt var kaotiskt då när man kom hem, men det är nu efter några månader som hjälpen behövs, menar flera. En del uttrycker också oro över att samhället, myndigheter och media, börjar glömma bort de flodvågsdrabbade. Andra tycker att det varit mycket bra att stödet erbjudits på ett tidigt stadium.

Efterfrågan på information från ansvariga myndigheter är stor, uttrycker flertalet av de 118 personerna.

De allra flesta uttrycker att de har ett fortsatt stort behov av professionellt stöd. Det framstår som att de flesta av dem får sådant stöd idag. En del är dock osäkra och svarar att det eventuellt kan komma att behövas längre fram. Endast ett fåtal svarar att inget stöd behövs. Många uttrycker även kommande behov för familjen; syskon, man/hustru eller barn, i en del fall där dessa inte får eller vill ha stöd idag.

Ett resultat man bör ta fasta på är den rädsla som kan skönjas bakom en del av svaren. De drabbade och anhöriga är oroliga för vad som ska hända då stödet/hjälpen försvinner. Hur blir det sedan? Kommer man att klara av att återhämta sig på egen hand då intresset och uppmärksamheten inte längre finns?

Några uttrycker dessutom en oro för att inte privatekonomin ska räcka till att bekosta det professionella stöd de känner att de behöver.

Syfte och upplägg för undersökningen

Syftet med undersökningen har varit att få en bild av det psykologiska/psykosociala stödet som erbjudits de drabbade och anhöriga efter flodvågskatastrofen.

För att Rådet ska kunna utföra sina uppgifter på bästa sätt krävs en god kunskap om de drabbades och anhörigas syn på det psykologiska/psykosociala stöd som samhället erbjuder dem tiden efter flodvågskatastrofen.

Undersökningen omfattar den verksamhet som myndigheter och andra enskilda eller organisationer bedrivit i Sverige och det krisstöd som Generalkonsulatet i Phuket ger till dem som återvänder.

För att motivera till deltagande i undersökningen har vi tydligt deklarerat att vi ska göra vårt bästa för att använda svaren på ett sätt som gynnar alla som drabbats av flodvågskatastrofen och att svaren kommer att sammanställas i en rapport som Rådet använder i sin verksamhet och i rapporteringen till regeringen.

Undersökningen genomfördes i form av en webbenkät tillsammans med forumet Visomfinns. Det är ett slutet forum på internet för drabbade efter flodvågskatastrofen. Drabbade som prenumererar på Rådets informationsbrev har även fått enkäten hemskickad med en vädjan om att besvara den per brev.

Såväl expertis inom undersökningsmetod som kris- och katastrofpsykologi har konsulterats för att ta fram frågorna till undersökningen.

De svarande har medverkat anonymt. Uppgifter som gäller Rådets kontakter med drabbade och anhöriga skyddas av sekretess.

Litet urval – resultatet bör tolkas försiktigt

Inledningsvis bör sägas att svaren på en sådan här enkät får tolkas med försiktighet. 118 personer har deltagit i undersökningen och resultatet är inte möjligt att generalisera.

Trots detta bör svaren på enkäten, tillsammans med andra undersökningar och annan statistik, vara ett bra tillskott till förståelsen

av hur drabbade personer upplevt den hjälp och det stöd som erbjudits och/eller man har varit i behov av.

De svarande är personer som i stor utsträckning har tillgång till internet (även om vissa har fått enkäten hemskickad i utskrivnen form). Vi har inte kontroll över hur stor andelen är som uppmärksammat enkäten via forumet Visomfinns, men valt att av olika skäl inte svara. Forumet hade när enkäten startade ett 150 tal medlemmar.

Några påminnelser för att öka svarsprocenten har inte gjorts. Rådet har ingen kontroll över vilka personer som inte ingår i undersökningen. Detta innebär att det finns risk för felkällor. Dels kan de som är mycket kritiska känna sig motiverade i högre grad än andra att svara på denna enkät. Dels kan de personer som fortfarande mår mycket dåligt helt missa enkäten för att de inte orkar hämta information eller orkar svara. Ingen bortfallsanalys är gjord.

Resultaten av undersökningen redovisas fråga för fråga. En sammanställning över de fasta frågorna redovisas även i tabell (bilaga).

Vilka har deltagit i undersökningen?

- Sammanlagt har 118 personer besvarat webbenkäten. Av dessa var 27 procent män och 73 procent kvinnor. Intressant är att se att så mycket fler kvinnor än män besvarade enkäten. Detta kan tyda på ett kanske större engagemang och/eller större behov av att ventiler sina tankar och synpunkter efter en sådan här händelse.
- Vid en uppdelning på ålder ser vi att 37 procent av de svarande var 40 år eller yngre, 33 procent var 41–50 år samt 30 procent var 51 år eller äldre. Hur detta motsvarar den faktiska åldersfördelningen av de drabbade går inte här att uttala sig om. Vanligtvis är yngre personer mer vana vid att besvara frågor på internet, vilket således skulle stämma även i det här fallet.
- Eftersom antalet svarande är begränsat är indelningen med avseende på län klassificerat i tre grupper: Stockholms län, Västra Götalands län samt övriga län. I Stockholms län har vi 27 procent av de svarande, i Västra Götalands län 17 procent och i övriga län 54 procent. För 2 procent av de svarande saknas uppgift om län. Om detta i någon mån motsvarar den

ungefärliga fördelningen av drabbade i landet får kontrolleras mot annan statistik.

- Av de 118 respondenterna svarade 14 % att de själva varit utsatta för flodvågskatastrofen, 43 % att anhörig varit utsatt samt 42 % att både man själv och anhörig varit utsatt.

Behovet av stöd stort hos 8 av 10

Den inledande frågan löd:

”Tycker du att du efter flodvågskatastrofen behövt professionellt psykologiskt/psykosocialt stöd för dig och din familj?” (t.ex. samtal med psykolog, psykiatriker, kurator eller präst)

Svaren fördelade sig enligt följande:

Antal svarande: 118	%
Ja, i mycket stort behov av stöd	58
Ja, i ganska stort behov av stöd	25
Nej, ganska litet behov av stöd	9
Nej, mycket litet behov av stöd	8

Resultatet visar att 8 av 10 (83 %) svarade ”mycket eller ganska stort behov” av professionellt stöd. Studerar vi dessa svar med avseende på bakgrundsdata så ser vi att män i lägre grad ansett sig ha haft behov av stöd. Män svarade i 22 procent av fallen ”nej, mycket litet behov av stöd” medan motsvarande andel bland kvinnorna var 3 procent.

Vi kan också se att personer 51 år eller äldre i lägre grad svarade att de hade mycket stort behov av stöd. Eventuellt kan detta sammanhånga med att de inte i samma utsträckning som yngre personer hade mindre barn med sig på resan, vilket naturligtvis kan ha avgörande effekt på hur man själv och familjen mår och vilket behov av stöd man kan behöva.

I övrigt ser vi inga skillnader mellan grupperna.

9 av 10 har fått psykologiskt/psykosocialt stöd

”Har du eller din familj efter flodvågskatastrofen fått någon form av psykologiskt/psykosocialt stöd?”

Av samtliga 118 respondenter svarade i stort sett samtliga (91 %) att de fått någon form av psykologiskt/psykosocialt stöd.

Personer som är 51 år eller äldre förefaller i något lägre grad att ha fått psykologiskt/psykosocialt stöd, vilket kan bero på att man inte i lika hög grad känt behov av sådan hjälp.

Personliga nätverket viktigt i kombination med professionellt stöd

Till de 91 procent, eller 107 personer, som svarade att de fått hjälp eller stöd ställdes följande fråga:

”Från vem eller vilken instans har du eller din familj fått psykologiskt/psykosocialt stöd?”

Följande svar angavs:

Antal svarande: 107	%
Närstående och vänner	77
Arbetskamrater	42
Psykiatriker, psykolog, eller kurator inom landstingen	49
Kommunernas krisstöd, POSOM-grupp, lärare eller annan skolpersonal	35
Kyrkan eller annat trossamfund	31
Via försäkringsbolag	7
Röda korset eller annan frivilligorganisation	19
Privat psykolog/psykoterapeut	22
Krisstöd vid Generalkonsulatet i Phuket	11
Annat håll	12

Eftersom varje person på denna fråga kunde lämna flera svar blir summan över 100 procent.

Resultatet visar att de allra flesta fått hjälp/stöd av närstående personer och/eller arbetskamrater, detta i kombination med annan

”professionell” hjälp. Att närstående och arbetskamrater har stor betydelse är otvivelaktigt. Dessa personer har de drabbade också tillgängliga i sin vardag på ett annat sätt än de mer ”kvalificerade” instanserna, som dock i ett längre perspektiv naturligtvis är viktiga för att man på ”rätt sätt” ska kunna bearbeta det fruktansvärda man varit med om.

Ser vi till resultaten med avseende på län så kan vi konstatera att personer från Stockholms län i högre grad haft kontakt med Röda korset/annan frivilligorganisation och/eller privat psykolog/psykoterapeut.

I Västra Götalands län förefaller kyrkan eller annat trossamfund ha spelat en större roll och personer som själva blivit utsatta för flodvågen har i högre grad sökt egen hjälp av privat psykolog och/eller terapeut.

Av de öppna svaren att döma har arbetsgivaren i många fall ställt upp genom att erbjuda företagsläkarvård/psykoterapi .

Majoriteten av de drabbade har haft en eller flera kontakter i veckan med professionella stödjare

Till de 107 personer som fått stöd ställdes följande fråga:

”Vilken omfattning har det professionella psykologiska/psykosociala stödet haft som du fått? Frågan avser perioden januari 2005 till och med dags datum”.

Svaren fördelade sig på följande sätt:

Antal svarande: 107	%
Flera kontakter per vecka	16
Någon kontakt per vecka	42
Några kontakter i månaden	22
Någon kontakt i månaden	14
Annat	6

Resultaten visar att närmare 60 procent haft någon eller flera professionella kontakter i veckan. Det finns en tendens till att personer boende i Stockholms län i högre grad haft flera kontakter i veckan liksom de personer som själva varit utsatta för flodvågen.

Personer 51 år eller äldre har i lägre grad besökt professionell hjälp flera gånger i veckan, vilket är en naturlig följd av tidigare lämnade svar från denna grupp.

Av de öppna svaren att döma så framgår det att många av de drabbade även träffar vännerna oftare än tidigare; ett viktigt stöd kan man förstå.

Majoriteten har fått det stöd de har efterfrågat

Till samtliga 118 personer ställdes följande fråga:

”Har du och din familj fått den hjälp som du/ni har efterfrågat vad gäller professionellt psykologiskt/psykosocialt stöd?”

Svaren fördelade sig på följande sätt:

Antal svarande: 118	%
Ja, i mycket hög grad	32
Ja, i ganska hög grad	19
Ja, men inte tillräckligt	25
Nej, inte alls	6
Tveksam/Vet ej	7
Har inte efterfrågat stöd	10

Mer än hälften svarade att de i ”mycket hög grad” eller ”ganska hög grad” fått det professionella stöd som de har efterfrågat, med tonvikten på ”mycket hög grad”. Samtidigt säger en fjärdedel (25 %) att de inte fått tillräckligt med stöd. Hur detta svar ska tolkas är svårt att analysera. Vad är det som har varit otillräckligt?

Vilka är det då som är mest eller minst nöjda när det gäller det professionella stödet man har efterfrågat och också har fått?

Den enda tydliga skillnaden som går att utläsa är att personer som själva varit utsatta för flodvågen i högre grad svarade ”nej, inte alls fått den hjälp man efterfrågat”. 18 procent i denna grupp svarade så jämfört med 6 procent av samtliga.

Drabbade och anhöriga i Stockholms län svarade i högre grad att de är nöjda med den hjälp de har fått jämfört med personer boende i Västra Götalands län, även om vi här bara talar om en tendens och inte en säkerställd skillnad.

De flesta drabbade är mycket nöjda med kvaliteten på det professionella psykologiska/psykosociala stödet

Till de 106 personer som efterfrågat stöd ställdes följande fråga:

”Är du nöjd med kvaliteten på det professionella psykologiska/psykosociala stöd som du har fått?”

Svaren blev följande:

Antal svarande: 106	%
Ja, mycket nöjd	44
Ja, ganska nöjd	29
Varken nöjd eller missnöjd	19
Nej, ganska missnöjd	3
Nej, mycket missnöjd	5

Resultatet visar att de allra flesta är nöjda med kvaliteten på det stöd man fått från professionella yrkesutövare. 73 procent säger sig vara mycket eller ganska nöjd. Endast 8 procent uttrycker ett missnöje.

Vilka är då de missnöjda eller mindre nöjda?

Den enda betydande skillnad som går att utläsa är att personer boende i Västra Götalands län i mindre grad svarade att de är ”Mycket nöjda”; 18 % jämfört med 44 % på totalnivå.

Många hade förväntat sig mer uppsökande myndigheter

I en öppen fråga fick man härefter med egna ord beskriva hur man upplevt samhällets psykologiska/psykosociala stöd under tiden efter flodvågskatastrofen. *Vad har varit bra? Vad har varit dåligt? Vad har man saknat?*

En analys av de öppna svaren kan ge intrycket av att bilden är mörkare än den i själva verket är. Det finns alltid en tendens till att personer som är missnöjda eller känner sig illa behandlade i högre grad passar på att framföra sin kritik.

De flesta som är kritiska till samhällets agerande anger som orsak att de har tvingats ordna stöd och information själva. Det framgår tydligt att man hade önskat sig betydligt mer uppsökande verk-

samhet från myndigheternas sida, som till exempel sjukvård, kommun, ansvariga myndigheter. Många beskriver att man inte orkar söka hjälp själv i den svåra situation man befinner sig och därför bör myndigheterna agera mer uppsökande än vanligt.

”Det krävdes för mycket av mig. När man drabbas av en sådan tragedi så klarar man inte att ”efterfråga” stöd. Man klarar inte att formulera sina behov. Jag kan därför tycka att ”tröskeln” att få stöd från samhället har varit för hög som förutsätter att man är en rationellt fungerande person. Det är man inte!”.

Det uttrycks helt klart en stor förväntan på hur samhället ska agera i kris. I de fall någon drabbad berättar att de har blivit kontaktade av en myndighet har de inte upplevt det som negativt. Däremot anser en del av dem som blivit kontaktade att de erbjudits stöd för tidigt. Allt var kaotiskt då när man kom hem, men det är nu efter några månader som hjälpen behövs, menar flera. En del uttrycker också oro över att samhället, myndigheter och media, börjar glömma bort de flodvågsdrabbade. Andra tycker att det varit mycket bra att stödet erbjudits på ett tidigt stadium.

Stor efterfrågan på information från myndigheter

Många har efterfrågat mer information från ansvariga myndigheter. Där gäller samma sak att man efterlyser att de myndigheter som är ansvariga skulle utse en kontaktperson som lämnar information – framförallt från Polisen när det gäller saknade – istället för att man måste prata med olika personer varje gång och söka all information själv. Den information som man konkret efterfrågar rör saknade, dvs information från Polisen.

Flera anger ett behov av att träffa andra drabbade. En förväntan finns på att kommunen skulle arrangera detta, t ex i de fall bara någon eller en familj är drabbad i en kommun.

Några anser att POSOM inte uppfyllt förväntningarna, att deras verksamhet upphört när man hör av sig efter några månader tycker många är negativt.

Svårighet i att komma i kontakt med stödjare

Övriga negativa synpunkter rör det faktum att man i t.ex. Stockholms läns landsting tog bort avgiftsbefrielsen efter tre

månader. En del beskriver väldiga problem med att komma i kontakt med rätt person, de har kopplats runt, hänvisats vidare till vårdcentral, POSOM, socjour, psykklinik, stadsdelsnämnd etc. Andra beskriver fall där den kontaktinformation som spridits varit fel, t.ex. utannonserade telefonnummer där ingen svarar. Bland annat har man velat hitta psykologer med kris-/katastrofkompetens, eftersom man upplever oförståelse och osäkerhet hos psykologer utan denna kompetens. Flera pekar på behov av en egen kontaktperson som kan hjälpa till med olika myndighetskontakter etc. Den personliga relationen verkar vara betydelsefull för att hitta en person som man är nöjd med. I övrigt så får Göteborg viss kritik för att man var sena med att komma igång med stöd och samtalsgrupper.

UD får också fortfarande omfattande kritik för sitt agerande i inledningsskedet.

Drabbade i mindre kommuner har skilda uppfattningar

I de mindre kommunerna har de drabbade en väldigt skiftande syn på stödet framgår av de öppna frågorna. En del är mycket nöjda medan andra uppger att stödet varit obefintligt eller t o m dåligt.

Många stödjare får beröm

Många uttrycker sig positivt om olika organisationer, personer, samtalsgrupper och möten. Däribland namnges egna terapeuter, präster eller poliskontakter exempelvis. De arrangemang som enbart beskrivs positivt är mottagandet på flygplatserna (Arlanda, Sturup, Ärna) och i viss mån det faktum att Rådet har bildats till stöd för de anhöriga.

Fortsatta behovet av professionellt stöd

Ett resultat man bör ta fasta på är den rädsla som kan skönjas bakom en del av svaren. De drabbade och anhöriga är oroliga för vad som ska hända då stödet/hjälpen försvinner. Hur blir det sedan? Kommer man att klara av att återhämta sig på egen hand då intresset och uppmärksamheten inte längre finns?

Just denna problematik och rädsla framgår av svaren på den sista öppna frågan i enkäten som handlade om hur man ser på sitt eget och familjens fortsatta behov av professionellt psykologiskt stöd. Även en osäkerhet finns vad gäller finansieringen i framtiden.

De allra flesta uttrycker att de har ett fortsatt stort behov av professionellt stöd. Det framstår som att de flesta av dem får sådant stöd idag. En del är dock osäkra och svarar att det eventuellt kan komma att behövas längre fram. Endast ett fåtal svarar att inget stöd behövs. Många uttrycker även kommande behov för familjen; syskon, man/hustru eller barn, i en del fall där dessa inte får eller vill ha stöd idag.

Både bland dem som svarar att ett fortsatt behov finns och bland dem som är osäkra anges identifiering av saknade anhöriga som en viktig faktor för hur behovet kommer att se ut framöver. Vissa uppger väntan och osäkerhet som påfrestande och tror att då deras anhöriga identifieras kommer det att ske en lättnad och ett minskat behov. Andra känner en oro för hur de kommer att reagera då identifiering sker, hur de ska klara av begravning etc.

Några uttrycker dessutom en oro för att inte privatekonomin ska räcka till att bekosta det professionella stöd de känner att de behöver.

Undersökning av hur hemkomna svenskar som berörts av flodvågskatastrofen i Asien har upplevt samhällets stöd

Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen har genomfört en undersökning där Rådet efterfrågar hur hemkomna svenskar blivit bemötta och vilken hjälp de fått av myndigheter och sjukvård. (avser såväl medicinsk som psykosocial hjälp).

Undersökningen genomfördes under perioden 14–19 maj 2005. Målgruppen var svenskar över 18 år som varit i Sydostasien vid tillfället för katastrofen men som inte förlorat någon anhörig. 1 011 hemkomna svenskar intervjuades.

Rådets arbete har till stor del fokuserats på gruppen drabbade som förlorat anhöriga. I enlighet med Rådets direktiv är det centralt att alla grupper av drabbade följs upp. Med detta som utgångspunkt initierades denna undersökning av hur flodvågskatastrofen drabbat den stora grupp av människor som befann sig på plats i katastrofområdet, men som inte förlorade någon anhörig.

Undersökningen visar att:

- av de grupper som anser sig drabbade av flodvågskatastrofen menar en mycket stor del (50 %), att de faktiskt fått den hjälp av myndigheter som de anser sig ha behövt. Totalt sett är det 10 procent som är tveksamma eller missnöjda med den hjälp som de har fått.
- för den största gruppen återvändande har det inte varit aktuellt med sjukvårdsinsatser, varken i Thailand eller i Sverige. För dem där det varit aktuellt, både som anhöriga och drabbade så anser sig de flesta fått den hjälp de behövt. En förhållandevis liten del totalt sett (6 %) uttryckte missnöje med sjukvårdsinsatserna.
- barn har till mycket stor del har fått den hjälp de behövt från skola och annan barnomsorg. Totalt sett är det 9 procent

som anser sig inte fått den hjälp för barnet som man ansett sig behöva.

- många har uttryckt besvikelse över att man inte blivit uppsökt från myndighetshåll. Önskemål om att myndigheter på eget initiativ ska utforska hjälpbehovet hos den enskilde har uttryckts i undersökningen.
- kritiken fortvarande är massiv mot Utrikesdepartementet, och över att svenska insatser inte funnits på plats tillräckligt snabbt
- det finns en oro (49 stycken), över att myndigheter inte kommer att följa upp hjälpbehovet långsiktigt hos dem som drabbats

Den största delen av de personer som deltagit i undersökningen anser att de fått den hjälp av myndigheter och sjukvård som de har efterfrågat. Däremot anser en mycket stor del att man inte själv skulle behövt efterfråga hjälp eller stöd i någon form, utan att myndigheter och sjukvård skulle kontaktat dem som drabbats av flodvågskatastrofen.

Syftet med undersökningen

Genom denna undersökning avsåg Rådet kartlägga de drabbades uppfattning om hur de upplevt stödet som samhället erbjudit dem som drabbats av flodvågskatastrofen. Vi ville se vilka behov som funnits, och förutse framtida sådana.

Rådets arbete hitintills har fokuserats till stor del på gruppen drabbade som förlorat anhöriga. För att rådet ska kunna utföra sitt uppdrag i enlighet med de direktiv som givits är det centralt att alla grupper av drabbade följs upp. Därför initierades denna undersökning av hur flodvågskatastrofen drabbat gruppen som funnits på plats men inte förlorat någon anhörig.

Undersökningen genomfördes i form av telefonintervjuer. Utifrån de ca 16 500 personer som registrerats som ankomna till Sverige efter katastrofen intervjuades 1 011 personer som fyllt 18 år.

Alla register och uppgifter har hanterats strängt konfidentiellt och intervjuarna har arbetat under tystnadsplikt och sekretess.

Hur resultatet ska tolkas

Frågorna i denna undersökning är allmänt hållna och med möjlighet att avge öppna svar. Detta för att ge de intervjuade en möjlighet att avleverera mer fylliga svar. Det innebär att resultatet därför ger en ganska översiktlig bild av hur de drabbade upplevt det stöd de fått vid hemkomsten till Sverige.

Sammantaget med andra undersökningar och annan statistik bör dock denna undersökning ge en god bild av hur de drabbade upplevt stödet och hjälpen som erbjudits, eller som man ansett sig vara i behov av.

Resultatet av undersökningen redovisas fråga för fråga.

Vilka har deltagit i undersökningen

- 1 011 personer har deltagit i undersökningen. Av dessa var 45 procent män och 55 procent kvinnor. Urvalet har skett slumpvis.
- Av de uppringda var 19 procent själv utsatta för flodvågen. 2 procent hade anhöriga som utsatts för flodvågen. 40 procent hade själv utsatts för flodvågen och hade anhöriga som också utsatts för flodvågen. 39 procent fanns på plats i katastrofområdet men drabbades inte av flodvågskatastrofen. Det innebär att 61 procent antingen själva var utsatta för flodvågskatastrofen, hade anhöriga som blev utsatta för flodvågskatastrofen, eller blev både själva utsatta och hade anhöriga som blev utsatta för flodvågskatastrofen.
- Grupp 1 – själv utsatt för flodvågen 19 procent
Grupp 2 – anhörig utsatt för flodvågen 2 procent
Grupp 3 – både själv och anhörig utsatt 40 procent
Grupp 4 – fanns på plats men drabbades ej 39 procent

Hjälp från myndigheter

Efter denna första fråga som definierade vilken kategori den svarande tillhörde ställdes frågan: *Tycker du att du efter flodvågskatastrofen fått den hjälp av myndigheter som du behövt?*

Svaren fördelade sig enligt följande:

1 011 pers	Totalt %	Grupp 1 %	Grupp 2 %	Grupp 3 %	Grupp 4 %
Ja	46	57+	29	56+	32-
Nej/Tveksam	10	13	13	16+	3-
Ej aktuellt	44	30-	58	28-	65+

I tabellerna finns + respektive -tecken utsatta. Ett +-tecken innebär att det aktuella värdet är signifikant högre än motsvarande värde i totalkolumnen. Ett -tecken betyder att värdet är signifikant lägre.

Undersökningen visar utifrån totalnivån att nära hälften anser att de fått den hjälp av myndigheter som man anser sig behövt. Av de två grupper (grupp 1 och 3) som faktiskt utsatts för flodvågs-katastrofen kan noteras att de i signifikant högre grad svarar att de fått den hjälp av myndigheter som de anser sig ha behövt.

En relativt hög andel förutom dem i grupp 4 som inte drabbats svarar att det inte varit aktuellt med någon hjälp från myndigheternas sida.

Bland dem som svarade Nej/Tveksam (totalt 103) ställdes en öppen följdfråga där man ombads beskriva vilken hjälp man skulle behövt. Inom () anges antal personer som uttrycker denna ståndpunkt.

Frisvaren utvisar starka önskemål om uppsökande verksamhet från myndighetshåll. (27)

”Myndigheterna hörde inte av sig överhuvudtaget”

Fått ta egen kontakt om man skulle ha någon hjälp”

De utvisar också negativ kritik mot Utrikesdepartementet, och hur flodvågskatastrofen hanterades av dem, både på plats i katastrof-området och här hemma i Sverige. Denna kritik riktades både till specifik person och till myndigheten i stort (22)

”ingen från konsulatet kom till det sjukhus där min man låg”

”jag fick inte den information från UD som jag velat ha”

Brist på information

Vidare framkom kritik mot bristen på information. Informationsbristen upplevdes som störst på plats i Thailand men riktas även mot myndigheter hemma och mot reseföretagen, (24).

”det tog för lång tid innan vi fick informationen på plats”

”problemet var avsaknaden av information från svenska myndigheter”

I övrigt framkommer att myndigheterna på plats var dåligt representerade och att mottagandet vid hemkomsten till Sverige upplevdes både som bra och dåligt i den meningen att man fann den vara överväldigande.

Hur fungerade sjukvården

Samtliga fick frågan: *Tycker du att du efter flodvågskatastrofen fått den hjälp av sjukvården som du behövt? Vi tänker då både på medicinsk och psykosocial hjälp?*

Svaren fördelade sig enligt följande:

1 011 pers	Totalt %	Grupp 1 %	Grupp 2 %	Grupp 3 %	Grupp 4 %
Ja	33	48+	29	42+	15-
Nej/Tveksam	6	7	4	10+	1-
Ej aktuellt	62	45-	67	48-	84+

I tabellerna finns + respektive -tecken utsatta. Ett +-tecken innebär att det aktuella värdet är signifikant högre än motsvarande värde i totalkolumnen. Ett -tecken betyder att värdet är signifikant lägre.

Undersökningen visar att en tredjedel av alla anser sig ha fått den hjälp de behövt från sjukvården samt att det för en stor andel ej varit aktuellt med en sådan hjälp. Grupperna (1 och 3) som själva eller tillsammans med anhörig varit drabbad, svarade i signifikant högre grad att de fått hjälp från sjukvården.

En förhållandevis låg andel svarade Nej/Tveksam angående sjukvårdshjälp. Dessa personer, totalt 58 till antalet, som visade missnöje med hjälpen fick i en öppen fråga exemplifiera vad man saknat.

Inom () anges antal personer som uttrycker denna ståndpunkt.

Frisvaren utvisar även här starka önskemål om uppsökande verksamhet (26)

”De skulle ringt alla som varit där från någon krisgrupp sades det, men något sådant samtal kom inte”

”De borde ringt och frågat hur vi mädde”

I övrigt framkommer några få mer allmänna klagomål på sjukvården såsom att man anser sig nonchalant bemött, har åsikter om öppettider osv.(7)

”jag fick träffa olika kuratorer varje gång, och blev less att varje gång behöva upprepa min historia”

”ingen (läkare) tog hänsyn till att jag varit där, utan det var bara att vänta som alla andra”

Utöver detta framkommer oro över infektioner (4), att det varit svårt och dyrt att få psykosocial hjälp(6)

Hjälp till barn

Nästa fråga i undersökningen rörde den hjälp som barn fått. Av de personer som ingick i undersökningen hade 485 personer egna barn under 18 år. Till dessa ställdes följande fråga: *Tycker du att barnen fått den hjälp de behövt av skola och annan barnomsorg? Vi tänker då både på medicinsk och psykosocial hjälp.*

Svaren fördelade sig enligt följande:

	Totalt	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
Antal/grupp	485	74	8	229	174
	%	%	%	%	%
Ja	59	76+	50	64	46-
Nej/Tveksam	9	8	25	11	5
Ej aktuellt	32	16-	25	25-	49+

I tabellerna finns + respektive -tecken utsatta. Ett +-tecken innebär att det aktuella värdet är signifikant högre än motsvarande värde i totalkolumnen. Ett -tecken betyder att värdet är signifikant lägre.

Undersökningen visar att nära 60 procent ansåg att barnen fått den hjälp de behövt från skola eller annan barnomsorg och att 9 pro-

cent inte ansåg att så var fallet. För en tredjedel av barnen har det inte heller varit aktuellt med någon hjälp.

Till de 9 procenten, eller 42 personerna, som inte ansåg att barnen fått den hjälp de skulle vara i behov av, ställdes likaledes en fråga om vilken hjälp de skulle ha behövt.

De fick exemplifiera önskad hjälp i öppna svar som redovisas nedan. Inom () anges antal personer som uttrycker denna ståndpunkt.

Frisvaren utvisar även här starka önskemål om uppsökande verksamhet (10)

”Ingen uppsökande hjälp, Vet knappt om dom pratat om det i skolan. Uppsökande skulle varit bra ”

Svaren uttrycker också önskemål om att skolan skulle varit mer aktiv (17).

”det hade varit bra om skolan hjälpt barnen att bearbeta händelserna. Att de så att säga hade fått prata av sig”

I övrigt så har man önskemål om samtalsgrupper för barn och psykologisk hjälp riktad till barn (7)

”barnen skulle behövt mer psykologisk hjälp, de borde ha blivit tillfrågade liksom de vuxna”

Framtida behov/insatser

Avslutningsvis fick samtliga 1011 i öppna svar komma med synpunkter på vad de anser vara viktiga frågor för Rådet att för framtiden uppmärksamma och föra vidare. De synpunkter som inkom sammanfattas nedan. Inom () anges antal personer som uttrycker denna ståndpunkt.

Många uttrycker synpunkten att man inte var på plats tillräckligt snabbt, och att det tog lång tid innan någonting hände (80)

”Det tog alldeles för lång tid att komma igång med insatserna på plats”

Även i dessa svar framkommer synpunkter på att informationen både på plats och hemma uppfattats som dålig (52)

”man visste inte vart man skulle ta vägen när man var där. Så det var väldigt virrigt”

”gå ut med information, det fann inte något på Internet”

Ett relativt stort antal uttrycker också önskemål om kontinuitet. Att myndigheter långsiktigt ska följa upp de personer som är drabbade för att kontrollera vilka behov som finns. (49)

”det är viktigt att man inte bara sätter in resurser precis när en katastrof har inträffat, utan att man följer upp noga längre fram”

Svaren utvisar också att det bör finnas en bättre beredskap ”inför nästa gång”. Att bättre samordning ska finnas mellan olika myndigheter, och att olika myndigheters arbete skall följas upp. (41)

”hur ambassader och svenska myndigheter kan förbereda sig bättre för katastrofer där många svenska medborgare är drabbade”

”om det inträffar något liknande måste man ha utarbetat hur man ska hantera det på myndighetsnivå. Beredskapen och ansvaret ska ligga på myndighetsnivå hos utbildade människor, inte på politisk nivå”

”samordning mellan kommun och landsting, så att inte olika myndigheter kan bolla frågan mellan varandra”

Framförs också här kritik mot utrikesdepartementets sätt att sköta sitt arbete (35)

”UD misskötte sig kapitalt”

För övrigt framkom att mottagande på flygplatserna hemma uppfattades i lika delar positivt och negativt (16)

”stort stöd när vi kom till Arlanda”

”pådraget vid Arlanda kunde kännas lite, var nästan lite väl mycket”

Enbart negativa omdömen har avgetts över medias rapportering och agerande i samband med katastrofen (16)

”den massmediala skövlingen av både offren och anhöriga har varit negativ”

”det behövs en bättre mediedisciplin, någon som håller hyenorna i koppel”

För övrigt kan nämnas att det framkommer kritik mot att alla på plats oavsett de blivit drabbade eller inte togs hem, (5 stycken).

”Eftersom vi inte ville se alla döda och det hemska så var det onödigt för oss att åka hem eftersom det mesta fungerade normalt”

”jag kan väl tycka att det för vår del var nästan lite överkill med all hjälp som erbjöds oss” ”Vi klarade oss utan skador och trauman, så de borde satsat mer på att hjälpa de som verkligen behövde”

”vi tyckte det var väldigt ledsamt att vi blev tvingade till katastrofområdet när vi inte hade blivit utsatta för det som hände. Man borde ha tagit hänsyn till att det kanske fanns människor i Thailand som faktiskt inte hade blivit drabbade och inte hade behövt se det här hemska”

Slutligen ansåg några att det var positivt med denna enkät (9)

”jag tycker detta är bra med en uppföljande undersökning. En bekräftelse på något vis.”

Författningsändringar

Användning av PKU-registret

För att underlätta identifiering av avlidna i flodvågskatastrofen har lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. ändrats så att vid olyckor eller andra händelser där ett stort antal människor avlidit får vävnadsprover ur PKU-biobanken användas även för identifiering av avlidna. Lagändringen trädde i kraft den 10 januari 2005 och är tidsbegränsad till utgången av juni 2006.

Sekretess

I vissa delar av Rådets för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen verksamhet kan det förekomma uppgifter om enskildas personliga förhållanden som kan vara mycket integritetskänsliga. Detsamma gäller för 2005 års Katastrofkommission. Sekretesslagen (1980:100) har därför ändrats så att sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i den del av Rådets verksamhet som avser kontakter med drabbade och anhöriga till katastrofens offer, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men. Samtidigt infördes en bestämmelse om att sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden hos 2005 års Katastrofkommission i den del av verksamheten som avser utvärdering av nationell krishanteringsförmåga om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Lagändringen trädde ikraft den 12 februari 2005.

Dödförklaring

Den 1 april 2005 trädde lagen (2005:130) om dödförklaring i kraft. Den nya lagen innebär i korthet följande.

- Om det är *utrett* att den försvunne är död, får han eller hon dödförklaras omedelbart utan väntetid.
- Är det inte utrett att den försvunne är död men *i hög grad sannolikt* att den försvunne är död får frågan om dödförklaring tas upp tidigast ett år efter försvinnandet.
- Frågan om dödförklaring kan tas upp omedelbart ifall försvinnandet har skett i samband med en naturkatastrof, stor olycka eller under liknande omständigheter och det finns en *mycket hög grad av sannolikhet* för att den försvunne är död.
- I övriga fall får frågan om dödförklaring tas upp tidigast fem år efter försvinnandet. Detta innebär att har någon försvunnit utan att det finns några som helst tecken på vad som inträffat gäller enligt förslaget att frågan om dödförklaring prövas fem år efter försvinnandet.

Ifall dödsförklaring kan ske omedelbart, efter ett eller fem år beror på hur mycket som är känt om omständigheterna kring försvinnandet.

Skatteverket handlägger ärenden om dödförklaring. Om det inte är utrett att den försvunne är död utfärdar Skatteverket en kungörelse. Kungörelsetiden vid ansökan om dödförklaring i samband med naturkatastrofer och liknande händelser är minst två månader. För övriga ärenden är fristen minst sex månader.

Arvsskatt

Arvs- och gåvoskatten slopades den 1 januari 2005. Med anledning av flodvågskatastrofen har lagstiftning införts som innebär att de personer som är skyldiga att betala arvsskatt under perioden den 17 december 2004 till och med den 30 december 2004 inte skall betala arvs- och gåvoskatt. Lagen trädde i kraft den 1 maj 2005.

Särskilt förordnad vårdnadshavare

Den 1 juli 2005 införs nya regler om stärkt skydd för barn som bl.a. innehåller en ny bestämmelse om särskilt förordnad vårdnadshavare. Bestämmelsen innebär att en särskilt förordnad vårdnadshavare kan utses för ett barn vars föräldrar är varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden om barnet. Detta ger möjlighet att snabbt utse vårdnadshavare för ett barn vars föräldrar är försvunna och befaras omkomna i t.ex. en naturkatastrof eller annan olycka men som ännu inte dödförklarats. I dag måste dödförklaring av föräldrarna avvaktas innan en särskild vårdnadshavare kan utses. Den som har förordnats som särskild vårdnadshavare blir även förmyndare till barnet. Frågan om särskild vårdnadshavare prövas av tingsrätten på talan av socialnämnden.

Regeringsuppdrag med anknytning till flodvågskatastrofen till och med den 31 maj 2005

1. Regeringsuppdrag (2005-03-03) till Kammarkollegiet med anledning av Asienkatastrofen

Kammarkollegiet ska

- Bl.a. analysera om de reseföretag som tagit hem svenskar från katastrofområdet haft en skyldighet att bekosta en omedelbar hemtransport av sina resenärer, liksom om staten kan anses ha påtagit ett ekonomiskt ansvar för evakueringen.
- Lämna förslag till regeringen hur ansvaret för kostnaderna ska fördelas

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utrikesdepartementet) senast den 18 april 2005.

2. Kommissionen för utvärdering av nationell krishanterings- förmåga med anledning av naturkatastrofen i Asien (Dir 2005:3) inrättades den 13 januari 2005

Kommissionen ska utvärdera vårt samhälles förmåga att hantera sådana påfrestningar som flodvågskatastrofen inneburit och på vilket sätt de erfarenheterna kan tas tillvara. Utvärderingen ska ske i form av en medborgarkommission. Den ska särskilt belysa hur riksdag och regering och de centrala myndigheterna, inklusive Regeringskansliet och utlandsmyndigheterna hanterat denna situation.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2005.

3. Regeringsuppdrag (2005-01-13) till Konsumentverket att tillhandhålla särskild telefonservice till personer som drabbats av naturkatastrofen i Asien

Konsumentverket ska tillhandhålla särskild telefonservice till personer som bor och vistas i Sverige och som drabbats av naturkatastrofen i Asien kan ringa för att få vägledning om konsumenträttsliga frågor som uppkommit till följd av katastrofen.

Telefonservice ska upprätthållas så länge det finns behov av det.

4. Regeringsuppdrag (2005-01-27) till Myndigheten för skolutveckling att stödja arbetet med krishantering inom förskola, familjedaghem, fritidshem och skola

För att stödja landets kommuner, skolor, fritidshem, förskolor och familjedaghem i deras krishantering har Myndigheten för skolutveckling fått i uppdrag att sprida lärande exempel på krisberedskap och krishantering med barn och ungdomar.

Myndigheten för skolutveckling ska också undersöka behovet av och, om behov finns, genomföra insatser som kan stödja och utveckla krisberedskap och krishantering.

Myndighetens arbete med detta uppdrag ska ske i samverkan med berörda myndigheter och organisationer.

Erfarenheter, resultat och slutsatser av arbetet ska redovisas till Utbildnings- och kulturdepartementet senast i anslutning till årsredovisningen för 2005.

5. Rådet för samordning och stöd till drabbade med anledning av naturkatastrofen i Asien inrättades den 10 januari 2005.

Rådet inrättades med uppdrag att verka för en samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som har drabbats av katastrofen i Asien. Rådet ska utgöra en funktion dit överlevande och anhöriga kan vända sig för att få vägledning och information. Rådet ska i övrigt verka för goda kontakter mellan å ena sidan anhöriga och efterlevande och å andra sidan myndigheterna.

En första samlad redovisning av arbetet ska lämnas senast den 1 juli 2005.

6. Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen

6.1 Uppdrag (2005-01-27) att följa socialtjänstens arbete med anledning av naturkatastrofen i Sydostasien.

Socialstyrelsen har i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna

- följa upp hur kort- och långsiktiga behov ser ut samt hur det kort- och långsiktiga stödet till barn, ungdomar och vuxna som drabbats av naturkatastrofen utformas inom ramen för socialtjänstens ansvarsområden,
- följa upp de eventuella brister som finns i stödet samt hur dessa brister åtgärdas
- följa upp hur den erfarenhet och den kunskap som finns samlad hos olika myndigheter och andra aktörer tas tillvara av socialtjänsten och POSOM-grupper, samt att
- vid behov lämna förslag på hur länsstyrelserna, Socialstyrelsen och andra statliga myndigheter kan bidra till kan bidra till att underlätta för socialtjänsten och POSOM-grupper att ge ett bra stöd samt inom ramen för länsstyrelsernas och Socialstyrelsens mandat initiera förändringar som kan bidra till att socialtjänsten har det stöd som behövs för att klara de långsiktiga behoven.

Uppdraget ska rapporteras till Regeringskansliet (Socialdepartementet). En första lägesrapport ska lämnas den 1 maj 2005. Ytterligare lägesrapporter ska lämnas den 1 december 2005 och den 1 maj 2006. Uppdraget ska slutredovisas den 1 december 2006.

6.2. Uppdrag (2005-03-10) att se över beredskapen för att omhänderta personer med hemvist i Sverige vid katastrofer utomlands.

Socialstyrelsen ska inom sitt verksamhetsområde och i samverkan med Statens räddningsverk och Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda, i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, lämna förslag inom följande områden:

- beredskap för att i mycket tidigt skede sända svensk sjukvårdsexpertis till katastrofplatser för att bedöma behovet av sjukvårdsinsats.

- organisation och en plan för att möta en situation med många drabbade utanför Sveriges gränser.
- beredskap för att sända svenska sjukvårdsteam utomlands för att ta hand om personer med hemvist i Sverige. Frågor som behöver lösas är bl.a. vårdgivaransvar, logistik, sjuktransporter, organisation och ledning på plats.
- ansvar och befogenheter för myndigheter och organisationer inom Socialstyrelsens verksamhetsområde på lokal, regional och nationell nivå.
- struktur för hur samverkan med andra myndigheter och organisationer bör formaliseras och vilken akut beredskap som behöver hållas
- beredskap för att tillsammans med andra myndigheter och organisationer bemöta den resurs av hälso- och sjukvårdspersonal som anmäler sig frivilligt vid en katastrof.
- identifiera kostnader och lämna förslag på finansiering med utgångspunkt att kostnaderna ska rymmas inom befintliga anslagsramar, samt
- ge förslag på författningsändringar som Socialstyrelsen finner nödvändiga mot bakgrund av uppdraget.

Socialstyrelsen ska senast den 1 juni 2005 redovisa arbetsläget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2006.

6.3. Tilläggsuppdrag (2005-05-26) till Socialstyrelsen om uppföljning av belastningen på psykiatrin med anledning av flodvågskatastrofen i Sydostasien

Socialstyrelsen ska följa utvecklingen inom barn- och ungdomspsykiatrin samt vuxenpsykiatrin särskilt vad avser efterfrågan på, och tillgänglighet till psykiatrisk vård och eventuella effekter på tillgången till vård för övriga patientgrupper inom psykiatrin, samt belastningen på befintlig personal.

Redovisningen sker i en samlad rapport tillsammans med uppdraget från den 27 januari.

6.4 Övrigt

Socialstyrelsen har dessutom fått i uppdrag att utbetala vissa ersättningar m.m. (beslut från den 7 april 2005)

7. Regeringsuppdrag (2005-01-27) till Statens skolverk med anledning av naturkatastrofen i Sydostasien

Skolverket har att utvärdera skolornas krisberedskap och arbetet med krishantering med anledning av naturkatastrofen i Sydostasien. Skolverket ska dokumentera vilka åtgärder som vidtagits samt vilka stödinsatser som satts in såväl under den akuta fasen som på längre sikt. Även behovet av stöd för att klara undervisningssituationen bör ingå i dokumentationen. Samarbetet mellan skolan och socialtjänsten ska uppmärksammas och även samarbetet med andra myndigheter och frivilligorganisationer.

Uppdraget ska genomföras efter samråd med berörda myndigheter.

Utvärderingen ska redovisas till Utbildnings- och kulturdepartementet senast i anslutning till årsredovisningen för 2005.

8. Regeringsuppdrag till Statens Räddningsverk

8.1. Uppdrag (2005-01-13) att ge stöd till Sveriges generalkonsulat i Phuket samt till berörda svenska myndigheter och organisationer med anledning av naturkatastrofen i Thailand

Statens räddningsverk har med stöd av 3 b § förordningen (1088:1040) med instruktion för Statens räddningsverk fr.o.m. den 27 december 2004 lämnat stöd till det upprättade svenska ambassadskontoret i Phuket (fr.o.m. den 4 januari 2005 svenska generalkonsulatet). Statens räddningsverk ska genom beslutet lämna fortsatt erforderligt stöd till Sveriges generalkonsulat i Phuket, Thailand, samt till berörda svenska myndigheter och organisationer med anledning av naturkatastrofen i Asien, dock längs t.o.m. den 14 april 2005.

Räddningsverket ska senast den 1 april 2005 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) lämna en redovisning av arbetsläget samt en bedömning av behovet av eventuella fortsatta stödinsatser till nämnda myndigheter och organisationer.

8.2. Uppdrag (2005-02-17) att i samverkan med berörda myndigheter m.m. förbereda för att kunna lämna stöd vid katastrof i utlandet som berör många människor med hemvist i Sverige.

Statens räddningsverk har att i samverkan med berörda myndigheter och organisationer förbereda så att verket, i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, med kort varsel i ett inledande skede kan stödja utlandsmyndigheter och de nödställda.

Räddningsverket ska redovisa arbetsläget den 1 juni 2005 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet).

8.3. Uppdrag (2005-04-07) att ge förlängt stöd till Sveriges generalkonsulat i Phuket samt till berörda svenska myndigheter och organisationer med anledning av naturkatastrofen i Thailand.

Räddningsverket ska lämna fortsatt erforderligt stöd till Sveriges generalkonsulat i Phuket samt till berörda svenska myndigheter och organisationer med anledning av naturkatastrofen i Asien, dock längs t.o.m. den 15 juni 2005.

Räddningsverket ska senast den 13 maj 2005 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) lämna en redovisning av arbetsläget samt en bedömning av behovet av eventuella fortsatta stödinsatser till nämnda myndigheter och organisationer.

Rådet för stöd och samordning efter flodvågskatastrofen – en analys av verksamhetens inledande skede

Författare: Gunilla Jarlbro

Sammanfattning

Frågeställningar:

De övergripande frågeställningar som denna studie ska ge svar på är följande:

- Hur har verksamheten förankrats?
- Hur har människor involverats i verksamheten?
- Vilken kommunikation och interaktion finns mellan de involverade?
- Är sändare, budskap samt kanalval ändamålsenliga i relation till definierade målgrupper?
- Vilka svagheter respektive styrkor finns inom verksamheten?

Metod:

Det empiriska underlaget i denna studie bygger på dels skrivna dokument såsom, loggböcker, protokoll, minnesanteckningar, kvartalsredovisningar m.m, dels på intervjuer med personer som dels har arbetat på RSOS under den första uppbyggnadsperioden, dels med individer som i skrivande stund arbetar direkt i den operativa verksamheten. Totalt har 19 personer intervjuats. Intervjuerna har tagit mellan 30 minuter och närmare två timmar i anspråk. Vidare har två intervjuer genomförts med drabbade, eller om man hellre vill med RSOS egentliga målgrupp. En av de intervjuade var en person som befann sig i Sverige vid tiden för katastrofen, och som förlorat flera nära anhöriga. Den andra intervjun var med en person som var i Thailand under katastrofen och hela familjen klarade sig tämligen oskadda från densamma. De två sistnämnda intervjuerna har inte karaktären som underlag för att diskutera huruvida

målgruppen är nöjd eller ej med RSOS verksamhet. Därtill är underlaget alltför begränsat. De två intervjuerna med drabbade ska snarare ses som ett komplement till den övriga insamlade datan. Samtliga intervjuer har genomförts under mars och april 2005 av undertecknad.

Slutsatser:

För det första så visar föreliggande undersökning att RSOS verksamhet tycks vara väl förankrad bland viktiga och i frågan angelägna aktörer. Merparten av denna s.k. förankring har varit ganska självklar, eftersom kommittédirektiven noga angett vilka övriga myndigheter som ska ingå i Rådets organisation. Andra aktörer, såsom redan etablerade och nybildade frivilligorganisationer har RSOS på ett förtjänstfullt sätt etablerat goda och nära relationer till. Det sistnämnda får anses oerhört viktigt under de faser (se avsnittet ang. teoretiska utgångspunkter) som RSOS faktiskt verkar i.

Det man i framtiden bör tänka på är hur man har förankrat RSOS verksamhet ute i landet bland landsting och kommuner. Via intervjuer med kanslipersonal framstår dock detta arbete vara gjort, men det finns relativt lite dokumentation rörande vad man faktiskt har genomfört visavi dessa oerhört viktiga aktörer. I Socialstyrelsens rapport *Lägesbeskrivning från tio kommuner*, framgår att de intervjuade kommunerna saknat ett nationellt organ dit man kunde vända sig med sina frågor. En verksamhet likt RSOS borde kunna fylla detta tomrum.

När det gäller bemanningen av RSOS kansli finner jag att det är en oerhört effektivt och smidig organisation som har byggts upp. Organisationen kännetecknas av korta beslutsvägar och en öppen kommunikation. Samtliga medarbetare har mycket god kännedom om hela verksamhetens olika aktiviteter. Den möteskultur som kansliet har byggt med fortlöpande avrapporteringar via morgonmöten har onekligen bidragit till att alla inom organisationen ”drar åt samma håll” avseende verksamhetens inriktning. I detta sammanhang bör självfallet nämnas att tillsättningen av kansliets olika chefspositioner har varit mycket lyckat. Bristande ledarskap bidrar till ineffektiva organisationer och på motsvarande sätt bidrar gott ledarskap till ändamålsenliga organisationer. Det faktum att man inom kansliet har varit mycket noggrann med att dokumentera sin

verksamhet och har gjort olika typer av sammanställningar kommer att vara viktiga dokument för framtiden om en liknande verksamhet skulle behövas.

Beträffande de budskap som RSOS har sänt ut till målgruppen, eller målgrupperna har varit ytterst genomtänkta, dvs. byggt på grundliga efterforskningar så att inga felaktigheter eller motstridigheter har sipprat ut. De huvudsakliga kanaler som RSOS har använt sig av är rådgivningspanelen och hemsidan. Det finns ingenting kritiskt att säga om dessa aktiviteter eller de budskap som har sänts via dessa kanaler. Däremot bör man fundera huruvida man faktiskt har nått alla sina målgrupper via dessa kanaler. Val av kanaler bygger på att mottagaren, eller om man hellre vill målgruppen är en rationell och informationssökande individ. Med tanke på det numerära antal hemsidesbesök och telefonsamtal som RSOS erhållit så har antagandet om den rationella informationssökande individen delvis varit korrekt. Jag är dock ytterst tveksam till om man via de kanaler som de facto har använts har lyckats nå de individer som befunnit sig under svår psykisk stress. Härvidlag är forskningen enig, dvs. att individer under akut stress varken orkar, eller vet hur de ska ta kontakt för att få hjälp. För dessa målgrupper krävs med andra ord en uppsökande verksamhet. Denna typ av verksamhet sköts troligen bäst på den lokala nivån, men RSOS skulle kunna stimulera till detta från nationellt håll.

Statens offentliga utredningar 2005

Kronologisk förteckning

1. Radio och TV i allmänhetens tjänst. Riktlinjer för en ny tillståndsperiod. Ku.
2. Radio och TV i allmänhetens tjänst. Finansiering och skatter. Ku.
3. Sveriges tillträde till 1995 års Unidroit-konvention om stulna eller olagligt utförda kulturföremål. Ku.
4. Liberalisering, regler och marknader. + Bilagor. N.
5. Postmarknad i förändring. N.
6. Säkert inlåst?
En granskning av rymningarna från Kumla, Hall, Norrtälje och Mariefred 2004. Ju.
7. Försvarsfastigheter – information till riksdagen och effektiv lokalförsörjning. Fi.
8. Behov av rörlig ledningsstödsresurs. Fö.
9. KRUT
Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel. UD.
10. Handla för bättre klimat.
Från införande till utförande. M.
11. Välfärdsverksamhet för sjömän. N.
12. Bokpriskommissionens slutrapport. Det skall vara billigt att köpa böcker och tidskrifter. U.
13. Lördagsdistribution av dagstidningar. U.
14. Effektivare handläggning av anknytningsärenden. UD.
15. Familjeåterförening och fri rörlighet för tredjelandsmedborgare. UD.
16. Reformerat system för insättningsgarantin. Fi.
17. Vem får jaga och fiska?
Rätt till jakt och fiske i lappmarkerna och på renbetesfjällen. Jo.
18. Prospektansvar. Fi.
19. Beskattningen vid omstruktureringar enligt fusionsdirektivet. Fi.
20. Konsumentskydd vid modemkapning. Ju.
21. Vinstandelar. Fi.
22. Nya upphandlingsregler. Fi.
23. en BRASKatt? – beskattning av avfall som förbränns. Fi.
24. Arbetslivsinriktad rehabilitering.
Framtida organisation för Arbetslivstjänster och Samhall Resurs AB. N.
25. Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid. S.
26. Mobil med bil. Ett nytt synsätt på bilstöd och färdtjänst. + Bilaga, lättläst och Daisy. S.
27. Den svenska fiskerikontrollen – en utvärdering. Jo.
28. Dubbel bosättning för ökad rörlighet. Fi.
29. Storstad i rörelse.
Kunskapsöversikt över utvärderingar av storstadspolitikens lokala utvecklingsavtal. Ju.
30. Lagen om byggfelsförsäkring.
En utvärdering. M.
31. Stödet till utbildningsvetenskaplig forskning. U.
32. Regeringens stabsmyndigheter. Fi.
33. Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden. M.
34. Socialtjänsten och den fria rörligheten. S.
35. Krav på kassaregister Effektivare utredning av ekobrott. Fi.
36. På väg mot ... En hållbar landsbygdsutveckling. Jo.

37. Tolkutbildning – nya former för nya krav. U.
38. Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. Ju.
39. Skog till nytta för alla? N.
40. Rätten till mitt språk
Förstärkt minoritetsskydd. Ju.
41. Bortom Vi och Dom.
Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering. Ju.
42. Säker information. Förslag till informationssäkerhetspolitik. Fö.
43. Vårdnad – Boende – Umgänge
Barnets bästa, föräldrars ansvar.
Del A + B. Ju.
44. Smiley: Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen. Jo.
45. Säkra förare på moped, snöskoter och terränghjuling. N.
46. Bättre arbetslivsinriktad rehabilitering.
En fusion mellan Arbetslivstjänster och Samhall Resurs AB. N.
47. Kärnavfall – barriärerna, biosfären och samhället. M.
48. Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning. U.
49. Unionsmedborgares rörlighet inom EU. UD.
50. Arbetskraftsinvandring till Sverige – befolkningsutveckling, arbetsmarknad i förändring, internationell utblick. N.
51. Bilen, Biffen, Bostaden. Hållbara laster – smartare konsumtion. Jo.
52. Avgiftsfinansierad livsmedels-, djurskydds- och foderkontroll – för en högre och jämnare kvalitet. Jo.
53. Beskattning när tillgångar värderas till verkligt värde. Fi.
54. Framtidens kriminalvård. Del 1+2. Ju.
55. Bättre inomhusmiljö. M.
56. Det blågula glashuset.
– strukturell diskriminering i Sverige. Ju.
57. Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt? + Bilagedel. Fi.
58. Ny reglering av offentliga uppköps-erbjudanden. Ju.
59. Miljöbalken; miljökvalitetsnormer, miljöorganisationerna i miljöprocessen och avgifter. M.
60. Efter flodvägen – det första halvåret.
Fö.

Statens offentliga utredningar 2005

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Säkert inläst?

En granskning av rymningarna från Kumla, Hall, Norrtälje och Mariefred 2004. [6]

Konsumentskydd vid modemkapning. [20] Storstad i rörelse.

Kunskapsöversikt över utvärderingar av storstadspolitiken lokala utvecklingsavtal. [29]

Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. [38]

Rätten till mitt språk

Förstärkt minoritetsskydd. [40]

Bortom Vi och Dom.

Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering. [41]

Vårdnad – Boende – Umgänge.

Barnets bästa, föräldrars ansvar.

Del A + B. [43]

Framtidens kriminalvård. Del 1+2. [54]

Det blågula glashuset.

– strukturell diskriminering i Sverige. [56]

Ny reglering av offentliga uppköps-

erbjudanden. [58]

Utrikesdepartementet

KRUT

Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel. [9]

Effektivare handläggning av anknytnings- ärenden. [14]

Familjeåterförening och fri rörlighet för tredjelandsmedborgare. [15]

Unionsmedborgares rörlighet inom EU. [49]

Försvarsdepartementet

Behov av rörlig ledningsstödsresurs. [8]

Säker information. Förslag till informations-
säkerhetspolitik. [42]

Efter flodvågen – det första halvåret. [60]

Socialdepartementet

Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid.
[25]

Mobil med bil. Ett nytt synsätt på bilstöd
och färdtjänst. + Bilaga, lättläst och
Daisy. [26]

Socialtjänsten och den fria rörligheten. [34]

Finansdepartementet

Försvarsfastigheter – information till
riksdagen och effektiv lokalförsörjning.
[7]

Reformerat system för insättnings-
garantin. [16]

Prospektansvar. [18]

Beskattningen vid omstruktureringar enligt
fusionsdirektivet. [19]

Vinstandelar. [21]

Nya upphandlingsregler. [22]

en BRASKatt? – beskattning av avfall som
förbränns. [23]

Dubbel bosättning för ökad rörlighet. [28]

Regeringens stabsmyndigheter. [32]

Krav på kassaregister Effektivare utredning
av ekobrott. [35]

Beskattning när tillgångar värderas
till verkligt värde. [53]

Enhetlig eller differentierad mervärdes-
skatt? + Bilagedel. [57]

Utbildnings- och kulturdepartementet

- Radio och TV i allmänhetens tjänst.
Riktlinjer för en ny tillståndperiod. [1]
- Radio och TV i allmänhetens tjänst.
Finansiering och skatter. [2]
- Sveriges tillträde till 1995 års Unidroit-konvention om stulna eller olagligt utförda kulturföremål. [3]
- Bokpriskommissionens slutrapport.
Det skall vara billigt att köpa böcker och tidskrifter. [12]
- Lördagsdistribution av dagstidningar. [13]
- Stödet till utbildningsvetenskaplig forskning. [31]
- Tolkutbildning – nya former för nya krav. [37]
- Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning. [48]

Jordbruksdepartementet

- Vem får jaga och fiska?
Rätt till jakt och fiske i lappmarkerna och på renbetesfjällen. [17]
- Den svenska fiskerikontrollen – en utvärdering. [27]
- På väg mot ... En hållbar landsbygdsutveckling. [36]
- Smiley: Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen. [44]
- Bilen, Biffen, Bostaden. Hållbara laster – smartare konsumtion. [51]
- Avgiftsfinansierad livsmedels-, djurskydds- och foderkontroll – för en högre och jämnare kvalitet. [52]

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

- Handla för bättre klimat.
Från införande till utförande. [10]
- Lagen om byggfelsförsäkring.
En utvärdering. [30]
- Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden. [33]
- Kärnavfall – barriärerna, biosfären och samhället. [47]
- Bättre inomhusmiljö. [55]
- Miljöbalken; miljökvalitetsnormer, miljöorganisationerna i miljöprocessen och avgifter. [59]

Näringsdepartementet

- Liberalisering, regler och marknader. [4]
- Postmarknad i förändring. [5]
- Välfärdsverksamhet för sjömän. [11]
- Arbetslivsinriktad rehabilitering.
Framtida organisation för Arbetslivstjänster och Samhall Resurs AB. [24]
- Skog till nytta för alla? [39]
- Säkra förare på moped, snöskoter och terränghjuling. [45]
- Bättre arbetslivsinriktad rehabilitering. En fusion mellan Arbetslivstjänster och Samhall Resurs AB. [46]
- Arbetskraftsinvandring till Sverige
– befolkningsutveckling, arbetsmarknad i förändring, internationell utblick. [50]